

КУЛЬТУРА

WWW.KIMPRESS.BY

ШТОТЫДНЁВАЯ ГРАМАДСКА-АСВЕТНІЦКАЯ ГАЗЕТА

23 лютага — Дзень абаронцаў Айчыны і Узброеных Сіл Рэспублікі Беларусь

СВЯТАЯ СПРАВА!

Мы ведаем, што тэма гэтая
ніколі не сыдзе
ні са старонак кніг,
ні з тэатральных падмосткаў
нашай краіны...
Ва ўсе часы абарона
Айчыны — святая справа,
абаронцы Бацькаўшчыны —
гонар свайго народа.
Напярэдадні свята
на сцэне Тэатра
беларускай Арміі
новае пакаленне
акцёраў
перажывае лёсы
радавых 45-га...

Фота Юрыя ІВАНОВА

На здымку: сцэна
са спектакля "Радавыя"
(на пярэднім плане — Ігар
Фільчанкоў у ролі Дугіна,
Ганна Харланчук-Южакова
ў ролі Веры).

ФОТАФАКТ

18 лютага на фасадзе Нацыянальнага акадэмічнага Вялікага тэатра оперы і балета Рэспублікі Беларусь завяршылі ўстаноўку скульптурнай групы “Апалон і німфы” аўтарства Генадзя Буралкіна і Аляксандра Фінскага.

Фота
Юрыя
ІВАНОВА

У Маскву!

24 лютага ў Маскоўскім акадэмічным музычным тэатры імя К.Станіслаўскага і У.Неміровіча-Данчанкі адбудзецца ўрачыстае адкрыццё Дзён Рэспублікі Беларусь у Маскве. Пасля афіцыйнай часткі пройдзе канцэрт майстроў мастацтваў нашай краіны.

У канцэрте возьмуць удзел самыя знакамітыя творчыя калектывы і салісты: ансамбль “Сябры” на чале з народ-

ным артыстам Беларусі Анатолем Ярмоленкам, Дзяржаўны ансамбль танца Рэспублікі Беларусь, ансамбль “Песняры”, заслужаная артыстка Беларусі Ірына Дарафеева, лаўрэаты міжнародных конкурсаў Пётр Ялфімаў, Андрэй Кунец. Рэжысёрам канцэрта выступае народны артыст Беларусі, прафесар Вялянцін Дудкевіч.

— У Маскву, — расказвае мастацкі кіраўнік ансамбля “Песняры” Вячаслаў Шарапаў, — мы заўсёды едем з прыўзнятым настроем. Бо прадстаўляць нашу краіну за мяжой — вялікі гонар. І

тое, з якім захапленнем прымаюць нашых артыстаў, дадатковы раз сведчыць і пра ўзаемасувязі паміж нашымі народамі, і пра высокі ўзровень беларускай нацыянальнай культуры. Дарэчы, наш калектыў выпраўляецца ў Расію на некалькі дзён раней. 22-га мы разам з нашым славутым кампазітарам Ігарам Лучанком выступім у горадзе Іванава. 23-га ў нас сольны канцэрт у Маскве, у Цэнтральным доме мастака. І завершыцца наш тур удзелам у адкрыцці Дзён Беларусі ў Маскве.

Надзея БУНЦЭВІЧ

Новым штуршком для ўзаемавыгаднай работы ў забеспячэнні аховы гісторыка-культурнай спадчыны Беларусі і Літвы стала падпісанне пагаднення аб супрацоўніцтве ў гэтай сферы паміж Міністэрствамі культуры дзвюх краін. З беларускага боку ў цырымоніі падпісання ўдзельнічалі намеснік міністра культуры Уладзімір Грыдзюшка і Надзвычайны і Паўнамоцны Пасол нашай краіны ў Літоўскай Рэспубліцы Уладзімір Дражын, з літоўскага — намеснік міністра культуры Данатас Валанчаускас і прадстаўнік дзяржаўнай камісіі па культурнай спадчыне Іонас Глямжа.

Ліда, Крэва, Гродна...

Пагадненне прадугледжвае сумеснае даследаванне і рэстаўрацыю каштоўных аб'ектаў у адпаведнасці з прававымі актамі, што дзейнічаюць у кожнай з рэспублік. Як адзначыў начальнік упраўлення гісторыка-культурнай спадчыны і рэстаўрацыі Міністэрства культуры Ігар Чарняўскі, беларускім бокам абраны архітэктурныя помнікі, што выклікаюць зацікаўленасць як у нас, так і ў літоўцаў. Сярод іх Лідскі, Крэўскі, Навагрудскі замкі, комплекс Стараго замка і Барысаглебскай царквы ў Гродне, рэшткі палацавага комплексу ў Ружанах.

Дзякуючы падпісанню пагаднення плануецца наладзіць плённае супрацоўніцтва ў вяртанні пытанню, звязаных з вяртаннем незаконна вывезеных культурных каштоўнасцей. Па словах Ігара Чарняўскага, у бліжэйшы час будуць створаны экспертныя групы з прыцягненнем лепшых спецыялістаў абедзвюх краін. Пры гэтым важна абменьвацца вопытам па прававым рэгуляванні аховы помнікаў. Падобнае пагадненне ўжо некалькі гадоў дзейнічае з Польшчай. Сёння таксама робяцца захады да наладжвання аналагічнага супрацоўніцтва з Украінай і Латвіяй.

Канстанцін АНТАНОВІЧ

Пад прафесійным поглядам

19 лютага ў сталічным кінатэатры “Цэнтральны” адбылася сустрэча творчай інтэлігенцыі, дзеячай кінематографіі з міністрам культуры Рэспублікі Беларусь Уладзімірам Матвейчуком, на якой абмяркоўваліся прапановы па канцэпцыі правядзення XVI Мінскага міжнароднага кінафестывалю “Лістапад”.

Як падкрэсліў міністр культуры, міжнародны кінафорум “Лістапад” праходзіць пад патранатам Кіраўніка дзяржавы, таму ўсе прапановы па ўзнятых пытаннях абавязкова будуць накіраваны ў Адміністрацыю Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь.

Штогадовы беларускі кінафорум з’яўляецца значнай падзеяй у айчынай кінематографіі. Фестывальная праграма мінулага года прадэманстравала высокі мастацкі ўзровень, чым выклікала вялікую цікавасць у публікі. На кінапаказ і шматлікіх мерапрыемствах пабывала больш за 200 тысяч гледачоў, з якіх амаль чвэрць прыходзіла на публіку ў рэгіёнах краіны. “Лістапад” — адзін з тых рэдкіх фестываляў, які на тыдзень ахоплівае сваёй праграмай усю краіну. “Я ў захапленні ад той удалай творчай каманды, якая на працягу пятнаццаці гадоў займаецца фестывалем, шчыра ўдзячы ім за праведзеную складаную работу, — адзначыў Уладзімір Матвейчук. — Таму хачу, каб сённяшня сустрэча дапамагла ўдасканаліць існуючую канцэпцыю правядзення і выправіць відавочныя праблемы”.

Рэжысёр Вітаўтас Грыгалюнас агучыў даўно абмяркоўванае ў кінематографічных колах пытанне аб неабходнасці дзейнасці фестывальнай дырэкцыі на пастаяннай аснове. Калі ў дырэкцыі з’явіцца офіс з пастаянным адрасам, неабходнай тэхнікай, выхадам у Інтэрнет, адразу ж стане лягчэй фарміраваць фестывальную праграму, вызджаць у замежныя каманды-дзіроўкі, каб весці перамавы з лепшымі студыямі і рэжысёрамі свету. Асабісты разліковы рахунак дазволіць правільна размяркоўваць грошы як на закупку фільмаў, запрашэнне гасцей кінасвятца, так і загадзя закладваць у каштарыс артыкулы на неабходнае афармленне сцэны, касцюмы, пастановачныя нумары для відэавішчнага адкрыцця і закрыцця. Крэшт, шмат гаварылася і аб узроўні каманды, якая працуе над падрыхтоўкай фестывалю. Прыкладам, неабходна аддаваць напісанне сцэнарыя прафесіяналам, а гэта ў сваю чаргу вымагае дадатковых грошай.

Дырэктар кінатэатра “Перамога” Алена Саўчык звярнула ўвагу прысутных на тое, што вельмі мала робіцца ў напрамку прасоўвання “Лістапада” на міжнародным узроўні. З апошняга міжнароднага берлінскага кінафестывалю “Берлінале” яна прывезла выданне-даведнік для прафесіяналаў кінаіндустрыі аб кінафестывалях свету. У кнізе ёсць

звесткі пра Беларусь на прыкладзе міжнароднага каталіцкага фестывалю хрысціянскіх дакументальных фільмаў і тэлевізійных праграм “Магніфікат”, але ні слова аб “Лістападзе”! На думку Алены Саўчык, уступленне ў Міжнародную асацыяцыю кінапрадзюсераў дапамагло б годна заявіць аб сабе ў свеце, што ў сваю чаргу паспрыяе вырашэнню пытанняў, звязаных са складаннем конкурснай праграмы, запрашэннем у Мінск замежных гасцей. Таксама неабходна запрашаць на фест прэсу з розных краін, каб аб “Лістападзе” гаварылі не толькі беларускія мас-медыя.

Шырока абмяркоўвалася месца правядзення адкрыцця і закрыцця форуму. Відэапраекцыянае абсталяванне Палаца Рэспублікі не дазваляе дэманстраваць кінастужкі на якасным узроўні, у сувязі з чым паказ мастацкага фільма на мінулагоднім адкрыцці вызваў негатыўныя водгукі ў гледачоў. З гэтай прычыны ўпершыню прыйшлося адмовіцца ад дэманстрацыі фільма-пераможцы. Паступалі прапановы перанесці ўрачыстасці ў Дом кіно, ці пасля цырымоніі закрыцця ў Палацы Рэспублікі дэманстраваць карціну, якая ўзяла Гран-пры, у іншым кінатэатры.

— Пытанне складанае, патрабуе даданага ўзважыць усе “за” і “супраць”, — пагадзіўся з выступаўцамі старшыня “Лістапада” Расціслаў Янкоўскі. — Але нельга забываць, што “Лістапад” першапачаткова ствараўся для таго, каб беларускі народ меў магчымасць бачыць лепшыя ўзоры сусветнага кіно. Настойваю, людзям трэба сустракацца з сапраўднымі святам, таму абрамяць фестывальны тыдзень павінны маштабныя, яркія цырымоніі адкрыцця і закрыцця.

У сувязі з гэтым Расціслаў Янкоўскі выступіў і за захаванне прынцыпу размеркавання галоўных узнагарод: Гран-пры павінен заставацца прызам глядацкіх сімпатый. Але, як зазначалі і некаторыя іншыя выступаўцы, пад пільным прафесійным поглядам. Для гэтага неабходна ўдасканаліць сістэму збору і падліку галасоў конкурснай праграмы.

Многія прысутныя прызналі, што праграма “Лістапада” даўно стала цесна ў рамках тыдня. Канешне, пашыраць колькасць фестывальных дзён неметазгодна, але цалкам магчыма правесці частку мерапрыемстваў на некалькі тыдняў раней ці пазней. Гэта дазволіла б зняць напружанне ў існуючай сітуацыі, калі конкурсныя прагляды ў розных намінацыях, а таксама гала-канцэрты, вечары памяці, юбілейныя сустрэчы праходзяць амаль у адзін і той жа час. Ды і на асобныя мерапрыемствы па-за межамі “Лістапада”, але пад яго лагатыпам, было б лягчэй прадаць білеты — гэта значыць, заробіць частку неабходных для правядзення форуму грошай.

Настасся ПАНКРАТАВА

ПАЛАЗЭННЕ аб правядзенні адкрытага рэспубліканскага конкурсу на стварэнне канцэпцыі XVI Мінскага міжнароднага кінафестывалю “Лістапад” і сцэнарыяў цырымоніі яго адкрыцця і закрыцця

ЗАЦВЕРДЖАНА Загад Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь 13.02.2009 № 29

ГЛАВА 1

Агульныя палажэнні

1. Адкрыты рэспубліканскі конкурс на стварэнне канцэпцыі XVI Мінскага міжнароднага кінафестывалю “Лістапад” і сцэнарыяў цырымоніі яго адкрыцця і закрыцця (далей — конкурс) праводзіцца з мэтай: удасканалення і развіцця Мінскага міжнароднага кінафестывалю “Лістапад” (далей — фестываль); стварэння новых арыгінальных канцэпцый фестывалю і сцэнарыяў цырымоніі яго адкрыцця і закрыцця;

выяўлення і рэалізацыі новых рэжысёрска-пастановачных рашэнняў асноўных мерапрыемстваў фестывалю.

2. Конкурс праводзіцца ў перыяд з 15 лютага да 20 сакавіка 2009 г.

3. Падвядзенне вынікаў конкурсу праходзіць з 20 па 25 сакавіка 2009 г.

4. Удзельнікі конкурсу могуць удзельнічаць як у стварэнні канцэпцыі фестывалю, так і канцэпцыі сцэнарыяў цырымоніі яго адкрыцця і закрыцця.

5. Палажэнне аб правядзенні адкрытага рэспубліканскага конкурсу на стварэнне канцэпцыі XVI Мінскага міжнароднага кінафестывалю “Лістапад” і сцэнарыяў цырымоніі яго адкрыцця і закрыцця, а таксама інфармацыя аб выніках адкрытага рэспубліканскага конкурсу на стварэнне канцэпцыі XVI Мінскага міжнароднага кінафестывалю “Лістапад” публікуюцца ў газеце “Культура”, размяшчаюцца на афіцыйных сайтах фестывалю і Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь.

ГЛАВА 2

Патрабаванні да канцэпцыі фестывалю і сцэнарыяў цырымоніі яго адкрыцця і закрыцця

6. Канцэпцыя правядзення фестывалю і сцэнарыяў цырымоніі яго адкрыцця і закрыцця павінна:

6.1. мець ідэйна-мастацкую накіраванасць;

6.2. змяшчаць мэты, задачы, тэрміны правядзення і структуру праграмы;

6.3. уключаць прапановы па правядзенні цырымоніі адкрыцця і закрыцця фестывалю (з дадаткам сцэнарных планаў і эскізаў афармлення сцэны Палаца Рэспублікі).

7. Канцэпцыя фестывалю павінна ўлічваць, што:

7.1. фестываль — міжнародны творчы форум, які дэманструе унікальнасць, багацце і разнастайнасць кінамастацтва;

7.2. фестываль праводзіцца 8 дзён;

7.3. асноўнымі мерапрыемствамі фестывалю з’яўляюцца: конкурсны паказ дзіцячых мастацкіх і анімацыйных фільмаў, мастацкіх і дакументальных фільмаў, пазаконкурсны паказ фільмаў замежных кінематографістаў, пазаконкурсны паказ сучасных фільмаў беларускіх кінематографістаў, рэтраспектыўны паказ лепшых беларускіх фільмаў, рэтраспектыўны паказ лепшых замежных фільмаў, кінапраграмы з паказам фільмаў-прызёраў міжнародных кінафестываляў, Дні кіно краін-удзельніц фестывалю і іншыя. Мерапрыемствы праводзяцца ў кінатэатрах г. Мінска і рэгіёнаў рэспублікі;

7.4. цырымоніі адкрыцця і закрыцця фестыва-

лю праходзяць у Палацы Рэспублікі;

7.5. асноўная ідэя фестывалю — “За захаванне і развіццё традыцый духоўнасці ў кінамастацтве”.

8. Да канцэпцыі фестывалю дадаюцца сцэнарныя планы (ці рэжысёрскія эксплікацыі) адкрыцця (з уключэннем урачыстай цырымоніі адкрыцця і ўзнагароджання спецыяльным прызам Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь “За захаванне і развіццё традыцый духоўнасці ў кінамастацтве”), закрыцця фестывалю (з уключэннем урачыстай цырымоніі закрыцця і ўзнагароджання спецыяльным прызам Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь “За гуманізм і духоўнасць у кіно”), а таксама прапановы па афармленні сцэны Палаца Рэспублікі.

ГЛАВА 3

Парадак работы журы

9. Пераможцаў конкурсу вызначае журы конкурсу (далей — журы).

10. Склад журы зацвярджаецца Міністэрствам культуры Рэспублікі Беларусь.

11. Работа журы арганізуецца ў форме пасяджэння.

12. Пасяджэнне журы лічыцца правамоцным, калі на ім прысутнічае не менш 2/3 яго спісачнага складу.

Члены журы прысутнічаюць на пасяджэнні без права замены.

13. Рашэнне журы прымаецца адкрытым галасаваннем і лічыцца прынятым, калі за яго прагласавала больш за палову членаў журы, якія прысутнічаюць на пасяджэнні. Пры роўным размеркаванні галасоў прымаецца рашэнне, за якое прагаласавалі старшынствуючы на пасяджэнні журы.

14. Рашэнне журы афармляецца пратаколам, які падпісваецца на працягу дня, што следуе за днём правядзення пасяджэння журы, старшынствуючым на пасяджэнні журы і яго сакратаром.

Рашэнне журы з’яўляецца канчатковым і абскарджанню не падлягае.

15. Па выніках конкурсу журы рэкамендуе ўключыць у склад рэжысёрска-пастановачнай групы фестывалю пераможцаў конкурсу.

З пераможцамі конкурсу могуць быць заключаны дамовы на распрацоўку і рэалізацыю прапаноў канцэпцыі ці асобных мерапрыемстваў, якія прадугледжваюць абарону іх аўтарскіх правоў у адпаведнасці з заканадаўствам Рэспублікі Беларусь.

ГЛАВА 4

Парадак прадстаўлення матэрыялаў

16. Для ўдзелу ў конкурсе яго удзельнікі накіроўваюць у Дэпартамент па кінематографіі Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь па адрасе: 220004, г. Мінск, праспект Пераможцаў, 11, з пазнакай “На конкурс “Лістапад” наступныя матэрыялы: у запячатаным выглядзе тэксты адпаведнай канцэпцыі на беларускай або рускай мовах у двух друкаваных экзэмплярах і электронную версію; кароткія звесткі пра сябе: год нараджэння, адукацыя, месца працы, хатні адрас, кантактны тэлефон, адрас электроннай пошты.

17. Конкурсныя матэрыялы прымаюцца па 20 сакавіка 2009 года ўключна. Работы, прадстаўленыя на конкурс пазней указанага тэрміну, да ўдзелу ў конкурсе не дапускаюцца. Дата прадстаўлення матэрыялаў, якія дасылаюцца па пошце, вызначаецца па паштовым штэмпелі адправіцеля.

Мова роднай зямлі

21 лютага 2009 года пад эгідай UNESCO ва ўсім свеце адзначаецца Міжнародны дзень роднай мовы.

19 лютага, у Нацыянальнай бібліятэцы Беларусі з гэтай нагоды адбылася літаратурна-мастацкая вечарына “Дзіўная, родная мова...” У мерапрыемстве, якое прайшло ў галерэі “Ракурс”, прынялі ўдзел дырэктар Інстытута мовы і літаратуры імя Якуба Коласа і Янкі Купалы НАН Беларусі Аляксандр Лукашанец, старшыня Нацыянальнай камісіі Рэспублікі Беларусь па справах UNESCO Уладзімір Шчасны, загадчык кафедры рэжысуры святаў БДУКІМ Пётр Гуд, заслужаная артыстка Беларусі Таццяна Мархель, галоўны дырэктар галоўнай дырэкцыі замежнага вяршання радыёстанцыі “Беларусь” Навум Гальпяровіч. Присутныя вялі гаворку пра ролю беларускай мовы ў гістарычным развіцці народа, закралі пытанні яе запатрабаванасці ў розных камунікатыўных сферах, асабліва ў развіцці на сучасным этапе.

19 лютага ў прэс-цэнтры Дома прэсы адбылося таксама пасяджэнне “круглага ста-

ла” на тэму “Родная мова роднай зямлі”. А 18 лютага ў Інстытуце мовы і літаратуры імя Якуба Коласа і Янкі Купалы адбылася канферэнцыя “Беларуская мова ў славянскім і еўрапейскім кантэксце”.

— Святаванне Дня роднай мовы з’яўляецца добрай нагодай, каб яшчэ раз звярнуцца да праблем беларускай мовы — адной з дзяржаўных моў Рэспублікі Беларусь, — сказаў у гутарцы з карэспандэнтам “К” пад час канферэнцыі дырэктар Інстытута Аляксандр Лукашанец. — Гэтае свята прыходзіць у год, які аб’яўлены ў Беларусі годам роднай зямлі. А паняцце “родная зямля” — гэта не толькі пазначэнне тэрыторыі, але і цэлы комплекс духоўных каштоўнасцей беларускага народа, сярэд якіх пачэснае месца займае нацыянальная мова. Таму лічу, што тэма роднай мовы будзе актуальнай не толькі на працягу года, але і на працягу ўсяго 2009 года.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ

“Панарама” Венесуэлы

17 лютага 2009 года ў галерэі “Панарама” Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі адбылося ўрачыстае адкрыццё выстаўкі плакатаў “Латэамерыканская рэвалюцыя”, падрыхтаваная сумесна з Пасольствам Баліварыянскай Рэспублікі Венесуэла ў Рэспубліцы Беларусь.

На выстаўцы было прадстаўлена каля 40 работ, што былі перададзены для мерапрыемства беларускімі грамадзянамі, якія захоўвалі гэтыя матэрыялы. На афішах і плакатах адлюстравана барацьба рэвалюцыянераў супраць імперыялізму ў розных краінах Латэамерыкі.

Як значна ў сваім выступленні дырэктар НББ Раман Матульскі, гэта выстаўка плакатаў — чарговы крок у супрацоўніцтве з Баліварыянскай Рэспублікай Венесуэла. Як вядома, у 2008 годзе Беларусь з дзяржаўным візітам наведаў прэзідэнт Баліварыянскай Рэспублікі Венесуэла Уга Чавес. Сярод месцаў, дзе пабываў венесу-

эльскі лідэр, была і Нацыянальная бібліятэка. Ён перадаў у дар бібліятэцы больш за 200 кніг, якія карыстаюцца ўстойлівым попытам у чытачоў.

Як паведаміла Часовы Павераны ў справах Баліварыянскай Рэспублікі Венесуэла ў Рэспубліцы Беларусь Марыя-Елена Рохас, у 2008 годзе паміж Венесуэлай і Беларуссю было падпісана пагадненне аб культурным супрацоўніцтве. У рамках дадзенага пагаднення адбылося і гэта мерапрыемства.

Сярод іншых культурных мерапрыемстваў, якія запланаваны на 2009 год, мяркуецца прыезд у Беларусь сімфанічнага аркестра Венесуэлы пад кіраўніцтвам Анджэла Паўлюка.

19 лютага ў будынку Дома дружбы адбыўся вечар, прысвечаны героям-рэвалюцыянерам Латэамерыкі. Мерапрыемства было наладжана сумеснымі намаганнямі “Беларускага таварыства дружбы і культурнай сувязі з замежнымі краінамі”, таварыствам “Беларусь — Куба”, таварыствам “Беларусь — Венесуэла”.

Наш кар.

Юныя на сцэне Вялікага

Навучэнцы Беларускага дзяржаўнага харэаграфічнага каледжа годна прадставілі нацыянальную школу балета на расійскім фестывалі, прысвечаным 235-годдзю Маскоўскай дзяржаўнай акадэміі харэаграфіі.

У гэтым фестывалі-аглядзе дзяржаўных харэаграфічных навучальных устаноў Расіі ўдзельнічалі 20 калектываў. У праграме, акрамя выступленняў юных артыстаў уалета (дарэчы, беларускім удзельнікам выпай гонар танцаваць на сцэне Вялікага тэатра ў Маскве), былі майстар-класы па класічным, народна-сцэнічным, дуэтна-класічным танцах, “круглыя сталы”, творчыя сустрэчы, прагляд дакументальных фільмаў, выстаўкі, прысвечаныя харэаграфічнаму мастацтву.

Удзельнікі і госці гарача віталі паспяхова выступленні нашых навучэнцаў Косці Гераніка, Лізы Баркалавай, Любы Андрэевай, Насці Лімянко. Запомнілася прамова на “круглым сталі” дырэктара нашага каледжа Зоі Дусенка. Яна распавяла пра здабыткі, складанасці і перспектывы ў засваенні навучэнцамі прафесіі артыста балета. Такі рознабаковы абмен вопытам у навучанні харэаграфічнаму мастацтву і яго папулярнасці, супрацоўніцтва балетных школ і, у выніку, падтрымка адораных дзяцей вельмі

неабходная для далейшага развіцця сучаснай культуры.

Кацярына АРХІПАВА
На здымку: Канстанцін Геранік і Лізавета Баркалава.

“ЮРЫДЫЧНЫЯ ТОНКАСЦІ (ELEGANTIA JURIS)”

Я выкладчык музычнай школы. Хацела б даведацца, ці мае права дырэктар школы па сваім меркаванні зняць прэмію, якая ўваходзіць у зарплату (базавая 20%). Ці ёсць закон аб яе недатыкальнасці?

На пытанне адказвае начальнік юрыдычнага аддзела Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь Алена ВЕШТАРТ:

— У адпаведнасці з пунктам 2 дадатку 1 да пастановы Міністэрства працы Рэспублікі Беларусь ад 21 студзеня 2000 г. № 6 “Аб мерах па ўдасканаленні ўмоў аплаты працы работнікаў арганізацый, якія фінансуюцца з бюджэту і карыстаюцца дзяржаўнымі датацыямі”, кіраўнікі арганізацый у межах фонду заробтнай платы маюць права ажыццяўляць прэміраванне работнікаў, на-

кіроўваючы на гэтыя мэты выдаткаваным з бюджэту сродкі ў памеры 20 працэнтаў плаванага фонду заробтнай платы і эканомію сродкаў, прадугледжаных на аплату працы.

Паказчыкі, умовы прэміравання і памеры прэміі работнікаў вызначаюцца палажэннямі аб прэміраванні, зацверджанымі кіраўнікамі арганізацый. Канкрэтныя памеры прэміі работнікаў вызначаюцца ў адпаведнасці з іх асабістым унёскам у агульны вынікі работы і максімальнымі памерамі не абмяжоўваюцца.

Кіраўнік можа паменшыць памер прэміі работнікаў ці поўнасцю пазбавіць іх прэміі за канкрэтныя недахопы ў рабоце, пералік якіх дакладна павінен быць агавораны ў палажэнні аб прэміраванні.

Акрамя таго, у адпаведнасці з Дэкрэтам Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь ад 26 ліпеня

20 лютага ў Нацыянальнай бібліятэцы Беларусі адбылося ўрачыстае адкрыццё тэматычнай кніжнай выстаўкі “Гонар маем!”, прымеркаванае да Дня абаронцаў Айчыны.

У кнізе і на DVD

На выстаўцы было прадстаўлена больш за 150 дакументаў з гісторыі Чырванасцяжнай Беларускай ваеннай акругі, вопыту ваеннага будаўніцтва ў незалежнай Беларусі, а таксама дакументы, дзе пададзены асноўныя накірункі рэфармавання ваеннай арганізацыі дзяржавы і Узброеных Сіл на сучасным этапе.

Вялікую ўвагу наведвальнікаў прыцягнулі юбілейныя прэзентацыйныя выданні, падрыхтаваныя Міністэрствам абароны Рэспублікі Беларусь. Гэта кніга “Узброеныя Сілы Рэспублікі Беларусь: 90 гадоў на варце Айчыны”, арыгінальны камплект 12 DVD-ROM “Узброеныя Сілы Рэспублікі Беларусь: найноўшая гісторыя беларускай арміі тэлекампаніі ВаентБ”, калектыўная праца ваенна-мастацкай студыі пісьменнікаў — паэтычных зборнік “Мы ахоўваем цябе, Беларусь!”, літаратурна-мастацкі дадатак да часопіса “Армія” — “Армія і культура”.

Пад час урачыстага мерапрыемства адкрыцця выстаўкі адбылася прэзентацыя новага выдання кнігі “Філасофія сучаснага ваеннага будаўніцтва”, падрыхтаванага Міністэрствам абароны Рэспублікі Беларусь разам з Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь.

25 лютага ў Рэспубліканскай мастацкай галерэі “Палац мастацтваў” адбудзецца адкрыццё выставачнага праекта “Abstract-2009”, прысвечанага 90-годдзю Віцебскай мастацкай школы.

“Abstract”: 90+10

“Abstract” дзейнічае ўжо 10 гадоў запар — сёння гэта самы “доўгаграючы” беларускі выставачны праект. Ён нарадзіўся ў Віцебску, дзе звычайна і праводзіцца, а ў сталіцу “пераехаў” з нагоды аж дзвюх урачыстасцяў. Юбілею ўласнага і агульнага, нават сусветнага: угодкаў мастацкай вучэльні, якую Марк Шагал заснаваў у Віцебску 90 год таму. Арганізатарамі сталічнай экспазіцыі праекта выступілі Беларускі саюз мастакоў і яго Віцебская арганізацыя. У выстаўцы прымуць удзел каля 30 твораў з некалькіх гарадоў Беларусі, а таксама мастакаў з Гановера Эда Дахрот.

Ідэя праекта закладзена ў яго назве. “Abstract-2009”, як сучасная мастацкая падзея, з’яўляецца працягам таго спецыфічнага бачання свету, якое выпрацаваў авангард — феномен беспрадметнасці ў абстрактных творах В.Кандзінскага, К.Малевіча, М.Мацюшына.

23 лютага ў Нацыянальным мастацкім музеі Беларусі адбудзецца адкрыццё ўнікальнай выстаўкі “Алтарны жывапіс XVIII — XIX стагоддзяў”. З гэтай акцыі пачынаюцца юбілейныя святы, прысвечаныя 70-годдзю з дня заснавання музея.

3 алтарнага жывапісу

У экспазіцыі будуць прадстаўлены 33 творы рэлігійнага жывапісу Беларусі з фондаў музея, многія з якіх глядач пабачыць упершыню. Частка з іх прайшла “лячэнне” ў рэстаўрацыйных майстэрнях, дзе яны былі вернуты фактычна з нябыту.

Выстаўка ўпершыню найбольш поўна пакажа феноменальную з’яву алтарнага жывапісу на Беларусі: яе шырокае распаўсюджванне ў храмах усіх хрысціянскіх канфесій як запэраўленага вобраз, разнастайнасць сюжэтаў, якія звязаныя з асаблівасцямі рэлігійных традыцый на Беларусі ў спалучэнні са своеасаблівацю мясцовага менталітэту і лакальных традыцый.

Афіцыйна

**Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь
Рашэнне калегіі
28.01.2009 № 8 г. Мінск**

Аб выніках працы арганізацый Міністэрства культуры ў 2008 годзе і задачах на 2009 год па выкананні галіновай праграмы “Захаванне і развіццё культуры Рэспублікі Беларусь на 2006 — 2010 гг.”

Дзейнасць Міністэрства культуры, падведаных органаў, арганізацый культуры і мастацтва ў 2008 годзе была накіравана на свечасовае і якаснае выкананне ўказаў, распараджэнняў і даручэнняў Кіраўніка дзяржавы, рашэнняў Урада па пытаннях культуры і мастацтваў, Прэзідэнцкай праграмы “Дзеці Беларусі”, Нацыянальнай праграмы дэмаграфічнай бяспекі Рэспублікі Беларусь на 2007 — 2010 гады, Нацыянальнай праграмы развіцця турызму ў Рэспубліцы Беларусь, іншых дзяржаўных праграм, а таксама на рэалізацыю мерапрыемстваў галіновай праграмы “Захаванне і развіццё культуры Рэспублікі Беларусь на перыяд 2006 — 2010 гг.”.

З вялікім грамадзянскім і творчым уздымам у рэспубліцы і за яе межамі прайшла грамадска-культурная акцыя “Мы — беларусы”.

66 ратонікаў культуры ўдастоены высокіх дзяржаўных узнагарод і ганаровых званняў.

На высокім мастацкім і арганізацыйным узроўні праведзены Міжнародныя фестывалі прафесійнага мастацтва, у тым ліку XVII фестываль мастацтваў “Славянскі базар у Віцебску”, XV Мінскі кінафестываль “Лістапад”, фестываль Юрыя Башмета, фестываль сучаснай харэаграфіі ў г.Віцебску, тэатральны фестываль “Белая вежа” ў г.Брэсце, тэатральны фестываль нацыянальнай драматычнай імя В.Дуніна-Марцінкевіча ў г.Бабруйска.

У мінулым годзе Беларусь годна прыняла творчыя дэлегацыі і арганізавана правяла V Маладзёжныя Дэльфійскія гульні дзяржаў-удзельніц СНД.

Па выніках году ў галіне ў поўным аб’ёме асвоены сродкі па дзяржаўнай інвестыцыйнай праграме, капітальным рамонце, набыцці абсталявання і тавараў працяглага карыстання.

Важнай падзеяй 2008 года стала адкрыццё стаянярных экспазіцыі у Палацавым ансамблі Радзвілаў у Нясвіжы, замкавым комплексе “Мір”. У Гомельскай і Мінскай абласцях адкрыты тры новыя музеі. У сферы бібліятэчнай дзейнасці выканана даручэнне Кіраўніка дзяржавы аб камплектаванні бібліятэчнага фонду сацыяльна-значнай літаратурай.

Высокі патэнцыял беларускай культуры паказалі творчыя справаздачы г.Мінска, Брэсцкай і Гомельскай абласцей, прысвечаныя 65-годдзю вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў.

Добрым стымулам для актывізацыі работы клубных устаноў стала правядзенне на базе устаноў культуры Дзяржынскага і Слуцкага раёнаў Мінскай вобласці рэспубліканскага семінара па дыскусійным руху.

У 2008 годзе выкананы творчыя паказчыкі і асвоены значныя аб’ёмы рамонтна-будаўнічых работ на аб’ектах культуры, размешчаных у аграгарадках рэспублікі.

Пазітыўныя змены адбываюцца ў сферы прафесійнага мастацтва. Заўважна тэндэнцыя да павелічэння колькасці тэатральных спектакляў, канцэртаў, мастацкіх выставак і наведаных іх глядачоў. Прайшоўшы пад знакам 200-годдзя з дня нараджэння выдатнага беларускага пісьменніка і драматурга Вінцэнта Дуніна-Марцінкевіча, юбілейны год стаў добрым творчым імпульсам для тэатральных труп, музыкантаў, паэтаў, мастакоў.

Паляпшаецца кадравы склад галіны культуры. Пашыраецца міжнародны культурны абмен. Удасканаленне нарматыўна-прававая база сферы культуры.

Устаноў і арганізацый галіны выканалі заданні па аказанні платных паслуг насельніцтву, мэтавы паказчык па энергазберажэнні.

Разам з тым у працы Міністэрства культуры, упраўленняў культуры аблвыканкамаў і Мінскага гарвыканкама, аддзелаў культуры раённых і гарадскіх выканаўчых камітэтаў маецца шэраг недахопаў па выкананні галіновай праграмы “Захаванне і развіццё культуры Рэспублікі Беларусь на перыяд 2006 — 2010 гг.”.

Упраўленні культуры Брэсцкага, Віцебскага, Гомельскага, Гродзенскага аблвыканкамаў недастаткова ўвагі надаюць падрыхтоўцы да-

Заканчэнне на стар. 6.

Чытач — газета — Міністэрства

? Усе культасветнікі, як вядома, працуюць у выхадныя і святочныя дні, у тым ліку ў начны час на дыскатэках і творчых вечарах. Якая пры гэтым павінна быць аплата працы?

Віктар ЛЕЎКІН, дырэктар СДК, Дрыбінскі раён

На пытанне адказвае начальнік эканамічнага ўпраўлення Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь Вольга КАНАНЮК:

— Спачатку пра аплату працы за работу ў дзяржаўныя святы, святочныя і выхадныя дні.

У адпаведнасці з артыкулам 69 Працоўнага кодэкса Рэспублікі Беларусь (далей — ПК), работа ў дзяржаўныя святы, святочныя і выхадныя дні аплачваецца не ніжэй чым у двайным памеры: работнікам са здзельнай аплатай працы — не ніжэй двайных здзельных расцэнак; работнікам з пагадзіннай аплатай працы, а таксама тым, хто атрымлівае службовыя аклады, — не ніжэй двайных пагадзінных ставак (акладаў). Пры гэтым для работнікаў, якія атрымліваюць месячны аклад, аплата вядзецца ў памеры не ніжэй адзінарнай пагадзіннай тарыфнай стаўкі (акладу) звыш месячнага акладу, калі ра-

бота вялася ў межах месячнай нормы рабочага часу, і ў памеры не ніжэй двайной пагадзіннай тарыфнай стаўкі (акладу) звыш месячнага акладу, калі работа вялася звыш месячнай нормы.

Прэміі за работу ў дзяржаўныя святы, святочныя і выхадныя дні налічваюцца на заробак па адзінарных здзельных расцэнак ці на адзінарную тарыфную стаўку.

У тым выпадку, калі работа ў дзяржаўныя святы і святочныя дні выконвалася звыш месячнай нормы рабочага часу, работніку, па яго жаданні, прадастаўляецца, акрамя аплаты ў павышаным памеры, прадугледжанай артыкулам 69 ПК, іншы неаплачваемы дзень адпачынку (артыкул 148 ПК).

Кампенсацыя за работу ў выхадны дзень вызначаецца пагадненнем бакоў. Яна можа быць у выглядзе прадастаўлення іншага дня адпачынку або ў выглядзе аплаты ў павышаным памеры, устаноўленым артыкулам 69 ПК (артыкул 146 ПК). У выключных выпадках, вызначаных у артыкуле 143 ПК, калі прыцягненне да працы ў выхадны дзень — абавязковае для работніка, але бакі не змаглі дамовіцца аб форме кампенсацыі за работу ў выхадны дзень, прадастаўляецца кампенсацыя ў выглядзе другога дня адпачынку, калі іншае не прадугледжана ў калектыўным дагаворы, пагадненні.

працы работнікаў устаноў адукацыі”, з 1 студзеня 2009 г. у агульнаадукацыйных установах, спецыяльных установах адукацыі, установах, якія забяспечваюць атрыманне дашкольнай, прафесійна-тэхнічнай і сярэдняй спецыяльнай адукацыі, устаноў адукацыі “Рэспубліканскі цэнтр рэабілітацыі дзяцей дашкольнага ўзросту з парушэннем слыху”, што фінансуюцца з бюджэту і карыстаюцца дзяржаўнымі датацыямі, павышаны тарыфныя аклады (стаўкі) педагагічным работнікам, устаноўлены штомесяч-

каштоўнасці, вызначаны парадак правядзення работ на гісторыка-культурных каштоўнасцях. У адпаведнасці з Законам, абавязкі па забеспячэнні захавання гісторыка-культурнай каштоўнасці ўскладзены на яе ўласніка, а кантроль за яе захаваннем, утрыманнем і выкарыстаннем ажыццяўляецца мясцовымі выканаўчымі і распарадчымі органамі.

Артыкуламі Кодэкса Рэспублікі Беларусь “Аб адміністрацыйных правапарушэннях” і Крымінальнага кодэкса Рэспублікі Беларусь устаноўлена адказнасць за невыкананне паправаў Закона, а таксама за наўмыснае або ненаўмыснае знішчэнне і прычыненне шкоды гісторыка-культурным каштоўнасцям.

Акрамя гэтага, у адпаведнасці з пунктам 1.2. рашэння калегіі Міністэрства культуры ад 22.11.2007 № 139, на адрас упраўленняў культуры аблвыканкамаў і Мінскага гарвыканкама для зацвярджэння рашэннямі гар/райвыканкамаў былі накіраваны прапановы па функцыянальных абавязках спецыялістаў гар/райвыканкамаў, адказных за ахову гісторыка-культурнай спадчыны, і парадку іх выканання. З улікам выканання пункта 2.2. названага рашэння калегіі мясцовымі выканаўчымі і распарадчымі органамі былі распрацаваны і зацверджаны мерапрыемствы па ахове археалагічных аб’ектаў.

У адпаведнасці з вышэйпаказаным, для вырашэння праблемы “чорных археалагаў” неабходна на мясцовым узроўні забяспечыць сістэматычны кантроль за станам по-

накіраваных на паляпшэнне дзейнасці клубных устаноў праз правядзенне семінараў рэспубліканскага ўзроўню, агляду-конкурсу маладзёжных дыскатэчных мерапрыемстваў, аб’яўленне 2009 года — годам конкурсу абласных метадычных цэнтраў народнай творчасці.

На выніковай калегіі Міністэрства культуры выступоўцы закранулі пытанне стварэння Рэспубліканскага метадычнага цэнтра народнай творчасці. Пры гэтым многія адзначалі, што стварэнне такога Цэнтра дапамагло б больш мэтанакіравана ажыццяўляць кіраўніцтва работай абласных метадычных цэнтраў народнай творчасці, аказваць дзейную інфармацыйную падтрымку раённым і гарадскім метадычным службам.

Аднак стварэнне такой структуры ў дадзены момант прывядзе да неабходнасці

Важна адзначыць, што ў арганізацыях культуры ўстанаўліваецца такі рэжым рабочага часу, які забяспечвае найбольшую эфектыўнасць і выніковасць дзейнасці арганізацыі. Арганізацыі культуры або іх асобныя работнікі ў інтарэсах найлепшага абслугоўвання насельніцтва працуюць у агульнаўстаноўленыя дні адпачынку. Таму выхадны дзень (дні) для іх устанаўліваюцца ў іншыя дні тыдня ў парадку, прадугледжаным артыкуламі 136 — 139 ПК.

Пра аплату працы ў начны час.

У адпаведнасці з артыкулам 70 ПК, за кожную гадзіну работы ў начны час або ў начную змену пры зменным рэжыме працы вядуцца даплаты ў памеры, які ўстанаўліваецца калектыўным дагаворам, пагадненнем, але не ніжэй за 20 працэнтаў пагадзіннай тарыфнай стаўкі (акладу) работніка.

У арганізацыях, што фінансуюцца з бюджэту і карыстаюцца дзяржаўнымі датацыямі, за кожную гадзіну работы ў начны час (з 22 гадзін да 6 гадзін) вядзецца даплата ў памеры 40 працэнтаў пагадзіннай тарыфнай стаўкі (акладу) работніка (п.п 1.6 дадатку 1 да пастановы Міністэрства працы Рэспублікі Беларусь ад 21.01.2000 г. №6 “Аб мерах па ўдасканальванні ўмоў аплаты працы работнікаў арганізацый, якія фінансуюцца з бюджэту і карыстаюцца дзяржаўнымі датацыямі”).

ныя даплаты маладым спецыялістам з вышэйшай і сярэдняй спецыяльнай адукацыяй з ліку педагагічных работнікаў, надбаўкі за наяўнасць кваліфікацыйнай катэгорыі педагагічнага работніка кіраўнікам устаноў адукацыі і іх намеснікам па асноўнай дзейнасці.

Улічваючы, што школы мастацтваў з’яўляюцца ўстановамі адукацыі, якія забяспечваюць атрыманне пазашкольнага выхавання і навучання, вышэйназваная пастанова на іх не распаўсюджваецца.

мнікаў археалогіі, да ўдзелу ў ажыццяўленні якога далучыць супрацоўнікаў міліцыі, пракуратуры і органаў дзяржаўнага абароны. За выяўленыя парушэнні, несанкцыянаваныя даследаванні (без дазволу Міністэрства культуры і Інстытута гісторыі Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі), за работы, якія прыводзяць да пашкоджання археалагічных аб’ектаў і г. д., неабходна прыцягваць да максімальна вызначанай заканадаўства адказнасці. Таксама да адказнасці патрэбна прыцягваць парушальнікаў палажэння Грамадзянскага кодэкса Рэспублікі Беларусь, якімі ўстаноўлены парадак дзеянняў у адносінах да кладаў і знаходак, што могуць прадстаўляць гісторыка-культурную каштоўнасць.

У цяперашні час Міністэрства культуры распрацоўвае праект нарматыўнага прававога акта, якім будуць вызначаны ўмовы выкарыстання на тэрыторыі краіны металашукальнікаў, зыходзячы з неабходнасці іх рэгістрацыі (па прыкладзе выкарыстання і захоўвання агнястрэльнай зброі). Увядзенне дадзеных мер дапаможа забяспечыць захаванасць як археалагічных, так і воінскіх пахаванняў, а ў выпадку выяўлення незаконных пошукаў — прыцягваць да адказнасці парушальнікаў, зыходзячы з нормаў заканадаўства.

Набыць металашукальнік з мэтай выкарыстання ў дзейнасці музейнай установы можна ў парадку, устаноўленым для бюджэтных арганізацый Указаам Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь ад 17 лістапада 2008 года № 618 “Аб Дзяржаўных закупках у Рэспубліцы Беларусь”.

выдзялення дадатковых сродкаў з бюджэту краіны. У святле цяперашняй аптымізацыі выдаткаў і эканоміі бюджэтных сродкаў стварэнне новай установы не прадстаўляецца магчымым.

Міністэрства культуры праз Інстытут павышэння кваліфікацыі і перападрыхтоўкі кадраў установы адукацыі “Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў” будзе ажыццяўляць метадычную і інфармацыйную падтрымку метадычных цэнтраў краіны, а таксама распачне працу па скліканні новага складу і стварэнні Палажэння аб дзейнасці Рэспубліканскага савета дырэктараў метадычных цэнтраў і яго больш эфектыўнай дзейнасці па вырашэнні пытанняў, якія ставяцца перад ўстановамі культуры.

Праблема “традыцыі” і “наватарства”, як вядома, існуе ў сусветнай мастакоўскай прасторы, у тым ліку, і на Беларусі, даўно. Падставай для сённяшняй размовы на гэты конт з’явілася выстаўка “Традыцыі і сучаснасць”, якая нядаўна экспанавалася ў сталічным Палацы мастацтва. У ёй прынялі ўдзел каля 40 прыхільнікаў так званага “курсу рэалістычнага развіцця” беларускага жывапісу — члены новага аб’яднання Беларускага саюза мастакоў “Традыцыя”.

Але сённяшняя маладая змена, а гэта датычыцца і традыцыяналістаў, і рэфарматараў, працуе паасобку, раз’яднана, таму пра арганізаваны творчы рух, раўназначны новаму аб’яднанню, прэзентаванаму пад час адкрыцця экспазіцыі, кажаць не выпадае.

У свядомасці бадай кожнага мастака XXI стагоддзя не можа не ўзнікнуць пытанне, якую творчую пазіцыю заняць у рэчышчы зменлівых патрабаванняў сучаснасці? Апантана выкарыстоўваць здабыткі ў стылях і выяўленчых сродках замежных майстроў пэндзля, чые работы прывабліваюць сёння тысячы глядачоў і часцяком шакіруюць публіку? Або працягнуць традыцыі рэалістычнай школы, дзякуючы якой беларусы былі адметныя раней і якая зараз мае вялікую вагу ў айчынным мастацтве? Сёння розніца ў меркаваннях становіцца ўсё больш актуальнай тэмай для зацікаўленай гутаркі. Ды, зрэшты, супярэчнасці паміж старэйшым і маладым пакаленнямі творцаў былі заўсёды.

Наш карэспандэнт сустрэўся з мастакамі, прадстаўнікамі розных пакаленняў, якія выказалі свае погляды на спрэчную праблему сённяшніх тэндэнцый у творчасці.

“Грамадзяне, ці не час павярнуць свае лодкі?!”

Слова мае адзін з ініцыятараў правядзення выстаўкі “Традыцыі і сучаснасць” і заснавальнікаў аб’яднання “Традыцыя”, дэкан мастацкага факультэта Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў, заслужаны дзеяч мастацтваў Уладзімір УРОДНІЧ.

— У Беларускам саюзе мастакоў каля 1200 чалавек, і да секцыі жывапісу належыць больш за дзвесце творцаў. Яны падрыхтаваны неаднолькава, працуюць у розных тэхніках і іх цікаваць настолькі розныя праблемы, што аб’ядноўваць іх адным вызначэннем “станковы жывапіс” абсалютна недарэчна. Мне падаецца, многія імкнуцца да незразумелых вяршынь, якія айчынным мастацтвам не ўласцівы. У 90-я гады была зламана эканамічная структура нашай краіны, некаторыя ж мастакі, у сваю чаргу, парушылі жывапісныя каноны. Калі мы атрымалі абсалютную свабоду, многія з нас не разумелі, што гэта абсалютная адказнасць за ўсё тое, што робіцца сёння ў мастацтве. Чаму ж мы дазваляем сабе быць бязлікімі, калі ў нас ёсць добрая школа са сваімі асаблівасцямі?

Не замінаючы, не пераходзячы нікому дарогу — ні авангардыстам, ні постмадэрністам, ні прыхільнікам іншых стыляў — мы, людзі, якія пражылі частку творчага жыцця ў рэчышчы традыцый, іх падтрымкі, хацелі б вярнуцца да нашай рэалістычнай асновы, што была ў фундаменце “сурогавага стылю” — бліскавай старонкі савецкага выяўленчага мастацтва. Яе падтрымліваюць паасобку і сёння некаторыя беларускія творцы. Але мы здзіўлены, што нашу эстафетную палачку ніхто не пераймае, ніхто не хоча працягваць нашу гісторыю.

Калі заходзіш у выставачную залу і ведаеш, што мастак скончыў вышэйшую навуковую ўстанову, часам не верыш гэтаму. Я кажу пра многія выстаўкі, пачынаючы літаральна з 1990 года, калі дзяржава адышла ад кіраўніцтва гэтым працэсам.

У апошнія 15 гадоў на нас лінула плынь масавай культуры, і многія проста не могуць арыентавацца ў ёй, адрозніць дрэннае ад добрага. Мы чакалі крынічнай вады, нам патрэбна было ачышчальнае, каб адчуць сябе сучаснымі людзьмі. А апынуліся ў каналізацыі, якая нас вядзе ад захаду да ўсходу незразумела ў якія воды. Грамадзяне, ці не час ужо павярнуць свае лодкі? Мы самі ад сябе збігаем, ігнаруючы традыцыйныя пласты народнага мастацтва, на якіх вырасла прафесійнае.

У такой сітуацыі ініцыятыўная група на чале з Мікалаем Апіёкам, Уладзімірам Уроднічам, Віктарам Барабанцавым, Маём Данцыгам прыйшла да высновы, што патрэбны нейкі арганізаваны рух, што падтрымлівае курс рэалістычнага развіцця нашага жывапісу, каб падхапіць заваёвы Вітольда Бялыніцкага-Бірулі, Івана Рэя, Віталія Цвіркі, Аляксандра Мазалёва, Івана Ахрэмчыка і іншых. Але не будзем арыентавацца выключна на пэўных творцаў. Хочацца адзначыць,

? Як вырашыць праблему “чорных археалагаў”? Ці магчыма набыць металашукальнік з мэтай выкарыстання ў дзейнасці музейнай установы?

На пытанне адказвае начальнік упраўлення па ахове гісторыка-культурнай спадчыны і рэстаўрацыі Ігар ЧАРНЯЎСКІ:

— Згодна з Законам Рэспублікі Беларусь “Аб ахове гісторыка-культурнай спадчыны Рэспублікі Беларусь” (далей — Закон), у цяперашні час распрацавана сістэма арганізацыйных, прававых, эканамічных, матэрыяльна-тэхнічных, навуковых, інфармацыйных і іншых мер, накіраваных на недапушчэнне знішчэння, страты, знікнення, прычынення шкоды, пагаршэння тэхнічнага стану і г. д. або пагрозы падобных дзеянняў у адносінах да гісторыка-культурных каштоўнасцей, у тым ліку — помнікаў археалогіі. Створана нарматыўна-прававая база, якая ахоплівае ўсе бакі дзейнасці ў сферы аховы спадчыны. Згодна з дзеючымі нарматыўнымі прававымі актамі, у мэтах захавання гісторыка-культурных каштоўнасцей прадугледжаны падпісанне ўласнікам ахоўных абавязачельстваў, запаўненне ўліковых дакументаў, устанавленне зон аховы нерухомых матэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцей, інфармаванне Міністэрства культуры аб усіх акалічнасцях, якія пагражаюць захаванню гісторыка-культурнай

? Ці ёсць магчымасць стварэння Рэспубліканскага метадычнага цэнтра народнай творчасці?

На пытанне адказвае начальнік упраўлення ўстаноў культуры і народнай творчасці Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь Васіль ЧЭРНІК:

— Безумоўна, эфектыўнасць працы, асабліва ў накірунку дзейнасці і арганізацыі працы клубных устаноў культуры, залежыць ад мэтанакіраванай каардынуючай і накіроўваючай дзейнасці. На сучасны момант гэтую працу арганізуюць і каардынуюць упраўленні культуры аблвыканкамаў, Мінскага гарвыканкама пры непасрэдным удзеле Міністэрства культуры. Удзел апошняга — гэта шэраг мерапрыемстваў,

што наша арганізацыя — не абмежаванае кола людзей, куды нікога не хацелі б пускаць, і ўсе тыя новыя сілы, якія жадаюць да нас прысклінуць, будучы прыняты. Цяпер нас каля 40 чалавек, у тым ліку Міхаіл Савіцкі, Нінэль Шчасная, Георгій Паплаўскі, Пётр Данелія з Брэста, Роберт Ландарскі з Гомеля. Такім чынам, акрэсліваецца рэспубліканскі маштаб нашай ідэі. Разам з намі і маладыя людзі: Вера Асядоўская, Элеанора Бубашкіна, Юрый Крупянкоў, Яўген Ціханаў, Уладзімір Масленікаў і іншыя.

Адна з нашых задач: звярнуць увагу дзяржаўных структур на стварэнне тэматычных сюжэтных твораў. Мы жывём у вельмі сур’ёзны, нават пераломны час, і хацелася б пабачыць ад дзяржавы заказы на сацыяльна значныя тэмы, ідэі сапраўды актуальных твораў. Так, мастакі ствараюць сваё самастойнае бачанне краіны, але працэсам гэтым ніхто не кіруе. І скончыцца гэта можа пустэчай, нічым. Аб якім поспеху нацыянальнага мастацтва можа ісці гаворка, калі ўсё, што не пафарбавана пад галандскія, нямецкія, французскія сучасныя павевы, лічыцца нецікавым для гледача і народа наогул? Таму ўвага дзяржавы як ніколі значная.

Таксама ў межах суполкі “Традыцыя”, якая поўнаасцю паважае статус Беларускага саюза

та заўсёды цікава. Але не трэба нічога выдумляць, патрэбна ісці проста ў жыццё, і заўсёды знойдзецца шмат тэм. Праблема філасофскага фарміравання мастака — гэта няпростое пытанне, і ўжо з самага пачатку навучання ў Акадэміі мы імкнёмся вучыць будучых мастакоў фарміраваць актыўную самасвядомасць.

Прыкпіеўшы душой да рэалістычнага метаду адлюстравання рэчаіснасці, мы менавіта ім і будзем карыстацца. Зазіраючы праўдзе ў вочы, можна сказаць, што менавіта рэалізм можа перадаць усе тонкасці наваколля. У мастацтве ўсё ўмоўна, і творцы выбіраюць розную ступень умоўнасці, а рэалісты маюць прагу больш за ўсё да жыццёвай прыгажосці, якая побач з намі. На жаль, многія проста не бачаць прыгажосці, яны — не рамантыкі.

Часам некаторыя асуджаюць старэйшае пакаленне за іх традыцыйны погляд. Але ёсць некаторыя паняцці, блізкія нашаму менталітэту, нашай душы, ад якіх проста немагчыма адмовіцца, іх нельга выключыць з актуальнага шэрагу, нават падвяргаць крытыцы. Але і нам трэба імкнуцца нешта пакінуць пасля сябе, але тое, што нашымі нашчадкамі не ўспрымалася б з сарказмам. У гэтым трэба быць справядлівым, сумленным перад сабой і грамадствам.

вельмі паважаю. Мне няма чаго аспрэчваць, бо сам лічу сябе ў нейкай ступені рэалістам. Старэйшае пакаленне змагаецца за сваю ідэю, і гэта выдатна. Важна быць мастаком, які дзейнічае, не толькі трымае нос па ветры, але і стварае гэты вецер. У нашай сітуацыі, калі заказаў амаль няма, мастакі самі могуць задаваць тон сваёй працы. У кожнага ёсць свой глядач, і ў Беларусі глядачоў, скажам, для суполкі “Традыцыя” будзе нашмат больш, чым для нашага мастацтва. Паважаныя людзі, рэалісты, аб’ядноўваюцца затым, каб зацікавіць менавіта ў традыцыйным поглядзе на мастацтва, калі на палатне ўсё зразумела. І, натуральна, іх падтрымаюць многія. А нам, тым, хто малюе не заўжды зразумела, будзе складаней.

П.А.: Але гэтак толькі цікавей працаваць. Калі творчасць успрымаюць гладка, дык няма стымулу ўдасканальвацца. Аб’яднанне “Традыцыя” — вялізная глыба, канкурэнцыя нам, маладым. Я паважаю гэтых твораў, бо яны ўжо колькі дзесяцігоддзяў верныя сабе і падбіраюць аднадумцаў. Гэта — маркетынг, прасоўванне свайго брэнду, і робіцца тое вельмі ўпэўнена.

А.С.: Калісьці была выстаўка маіх работ у музеі невялікага гарадка. Экспазіцыя адкрылася, а наведвальнікі хадзілі са здзіўленымі твара-

жаму мастацтву — зялёнае святло, недасканаламу, састарэламу — чырвонае, як на святлафоры. Больш выставак з прадуманымі канцэпцыямі могуць актывізаваць цікавасць у гледача. Хаця, напэўна, гэта ўтапічная ідэя.

Бывае, бачыш на вернісажы мастака, частцей сталага веку, які ажно свеціцца ад шчасця, што яго выстаўка адкрылася. Былі фарбы, палотны, задача, і гэты момант — адзін з самых важных у яго жыцці. Хаця карціны не адпавядаюць нейкім маім і не толькі маім крытэрыям, гэта патрэбна хваліць, патрэбна за яго радавацца! Магчыма, яго сусед па майстэрнях пабачыць гэта і захоча стварыць нешта лепшае. Канкурэнцыя рухае наперад іншых. Таму патрэбна больш выставак, каб публіка сама зразумела, хто лепшы, а хто горшы. Можна зрабіць такі эксперымент: хай аб’яднанне “Традыцыя” прадставіць 50 сваіх лепшых палотнаў за год — і толькі ж мы, маладыя: пасля пабачым, чые творы маюць большую запатрабаванасць.

Як нашы настаўнікі падыходзяць да раскрыцця тэм, якія выкарыстоўваюць сродкі — гэта іх справа. Але мы будзем працягваць сваю лінію, пісаць тое, што хвалюе, бо за нас, маладых, ніхто не зробіць гэтага, ніхто не падтрымае новыя тэхналогіі ў мастацтве. Пры гэтым мы толькі за супрацоўніцтва! Бо гэта цікава, гэта — натуральны працэс. І арыенцірам тут для мяне — тыя ж былыя рэфарматары-“машэраўцы”. Калісьці гаварылі, што Савіч-малодшы ніколі не пераплыве Савіч-старэйшага, а адзін мудры чалавек сказаў: “Сябры, а навошта пльывацца?”. Сапраўды, будзем суіснаваць мірна.

Асабіста я катэгарычна ў сабе перапыняю такі ход, як “эстэтыка шоку”, я проста забараняю сабе працаваць так. З маім гумарыстычным падыходам да жыцця шмат жывапісных жартуў у галаву лезе, але я не выкарыстоўваю гэта ў творчасці. Напрыклад, мой калега, авангардыст Кулік у Расіі, трапіў у струмень, ён быў запатрабаваны, бо шок-работы вельмі лёгка ствараць. Адным з паважаных мною мастакоў з’яўляецца Фрэнсіс Бэкан, ды я лічу яго большым рэалістам, чым некаторыя прызваныя “традыцыяналісты”. Неабходны проста незамыслены погляд на рэчаіснасць. Ван Гог калісьці пісаў свайму брату: “Як дасягнуць такіх пераўтварэнняў рэальнасці, каб гэта было больш рэальна, чым сама рэальнасць?” — гэтыя словы выяўляюць і мае адносіны да рэалізму. Патрэбна бачыць аснову, корань рэчаў, каб палатно было праўдзівым і прыцягвала ўвагу, але не з’яўлялася проста канстатацыяй факта. На дадзеным этапе свайго жыцця я хачу звярнуцца да асноў, пачаць пісаць так, як нас вучылі на першым курсе ў Акадэміі, звяртаць увагу больш на форму. Гэта, напэўна, будзе таксама рэалізм, але не з такім звычайным падыходам, якім мы прывыклі яго бачыць.

П.А.: А ў мяне ёсць жаданне напісаць палатно на тэму Вялікай Айчыннай вайны, на тэму Перамогі. Яна актуальная, але калі мы апошні раз бачылі нешта не стэрэатыпнае? Людзі аднолькава мысляць, ёсць межы, за якія мастакі не выходзяць: патрэбна вядома халоднай вады выліць, каб узварушыць творчы народ. І б паказаў гэтую тэму так: мой дзядуля, ветэран, сядзіць і захоплена слухае дыск “Песняроў” — “Через всю войну”.

А.С.: Вось тут многія творцы старэйшага пакалення са шкадаваннем кажуць, што камп’ютэр замяняе шмат ручной працы. Што я магу сказаць на гэты конт?

Адзін з тысячых варыянтаў, як можна прымяняць сучасныя тэхналогіі, камп’ютэр у жывапісе. Я намаляваў алоўкам на паперы нейкі аб’ект, адсканіраваў, у электронным выглядзе адкрыў малюнак у праграме “Photoshop”, пасля зрабіў некалькі варыянтаў размеркавання яго на палатне, не забываючыся на жывапісныя каноны, захавай — і вось ужо гатовы эскіз для палатна. Сучасны рытм жыцця не дазваляе доўга раскачывацца над нейкай работай, усё адбываецца вельмі хутка. І я толькі падтрымліваю гэтыя метады, бо яны спрашчаюць працу, а якасць не страчваецца, карціну не адрозніш ад той, якая створана традыцыйна. Патрэбна рухацца наперад — і гэта не проста словы.

Занатавала Алена САБАЛЕЎСКАЯ

“Пуантылізм” меркаванняў на палітры ідэальных “...ізмаў”,

або Класікаў вызначыць час

“Каб палатно не з’яўлялася проста канстатацыяй факта”

Пра творчае жыццё маладога пакалення мастакоў у сучасных умовах разважаюць выпускнікі манументальна-дэкаратыўнага аддзялення Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў, а цяпер — яе выкладчык, член Беларускага саюза мастакоў Андрэй САВІЧ і яго вучань ды калега па працы ў Цэнтры сучаснага дызайну завода “Керамін” Павел АМЯЛЮСКІ.

А.С.: У нас ёсць рэальнае жаданне абмяркоўваць нашу творчасць і работу іншых, выказаць свой погляд на любое пытанне, якое тычыцца мастацтва. Мы з Паўлам Амялюсікам працуем побач чатыры гады, можна сказаць, у нас ужо развіўся жывапісны тандэм. Я думаю, што такіх дуэтаў і невялічкіх аб’яднанняў сярод моладзі шмат, класічны прыклад — колішняе супрацоўніцтва Уладзіміра Цэслера і Сяргея Войчанкі. “Машэраўцы”: Мікола Селяшчук, Уладзімір Тоўсцік, Уладзімір Савіч, Віктар Альшэўскі і іншыя — былі проста апантанымі творцамі. А вось што да агульнага руху сёння... Гэта ў маладзёжнай “тусоўцы”, падаецца, немагчыма: цяпер іншы ўзровень адносін у грамадстве.

П.А.: Тады была адна вядучая ідэя. Сёння ў мастакоў столькі спакусу, столькі магчымых плыняў, дзе яны могуць сябе рэалізаваць, што знайсці аднадумцаў у нейкім адным накірунку, думаецца, вельмі складана. У нашай краіне сітуацыя ў мастацтве спрыяльная, не параўнаць з Еўропай. Там ужо ўсё пераспрабавалі, а ў нас толькі пачалі спрабаваць.

А.С.: Але нягледзячы на тое, што мы мастакі сучасныя, усё ж не можам назваць сябе антаганістамі руху прыхільнікаў рэалізму. Рэалізм — прафесійны, з адметнай тэхнікай, з цікавым падыходам да тэмы, кампазіцыі — я асабіста

мі і не разумелі, што адбываецца. Яны ведалі, што прыедуць мастакі са сталіцы, усё будзе сур’ёзна, а калі пабачылі сучасныя карціны, проста не ведалі, як на іх рэагаваць. Тая ж рэакцыя была і ў дырэктара выставачнай залы!

Але гэта не самае дзіўнае. У мяне шмат знаёмых з розных рэгіёнаў Беларусі, якія раней зусім не звярталі ўвагі на мастацтва. Потым пападарожнічалі, паглядзелі на размах, на веліч усяго, што ствараецца за мяжой, пагаварылі з выхаванымі на сучасным мастацтве людзьмі... І пасля нехта з іх раскаваў мне гісторыю аб тым, як адмовіўся ад канапы, каб купіць прыгожую карціну. Я бачыў, як у аднаго чалавека ўсе сцены ў пакоі знізу даверху занятыя палотнамі. Што ён робіць, калі купляе новую карціну? Тая, што на сцяне, здымаецца і ставіцца на падлогу, а новая трапляе на яе месца. Гэта называецца — патрэба! Вось мая мара: каб кожны грамадзянін Беларусі імкнуўся цікавіцца творами сучасных мастакоў — толькі каб гэта не былі выключна елачкі з кветачкамі і сонейкам.

Каб выхаваць разуменне сучаснага мастацтва, патрэбна паказваць найлепшыя яго ўзоры. Адна павінен быць строгім. Якасмаму, прыго-

Ад вядучага рубрыкі “Мастыхін”

Судносіны і ўзаемадзеянне так званых рэалізму і авангарду — адна з вядучых скразных праблем развіцця беларускага мастацтва на сучасным этапе. Яе рашэнні маюць вялікае мноства канкрэтных варыяцый і адценняў, звязаных з разнастайнымі перыядамі ў нашым грамадскім і культурным жыцці, а таксама з біяграфіямі асобных мастакоў. Яшчэ трэба будзе напісаць грунтоўную і паслядоўную гісторыю падобных рашэнняў.

Бо сёння зашмат момантаў скрыжаванняў “паэтычнага”, “суролага”, “перадзвіжніцкага” і іншага рэалізму і постмадэрнісцкіх імкненняў некаторай часткі маладых і сярэдняга пакалення мастакоў, якія вынікаюць, як правіла, з вопыту рускага і заходняга авангарду 10 — 20-х гадоў XX стагоддзя.

Што добра і што сумніўна ў гэтым скрыжаванні? На гэтае пытанне адказу няма і пакуль быць не можа. Я ўжо казаву, што калі мастацтва незалежнае ад “ізмаў”, — зроблена на высокім прафесійным узроўні і сумленна, без усялякіх там “цытат” з мінулага і “рымейкаў”, — яно мае права на існаванне.

Усіх, каго хвалюе гэтая праблема, рэдакцыя “К” запрашае прыняць удзел у яе абмеркаванні на нашых старонках.

Заканчэнне. Пачатак на стар.3.

сье па шэрагу намінацый для прадстаўлення іх у Спіс сусветнай спадчыны UNESCO.

Слаба працуюць па ўключэнні нематэрыяльнай спадчыны ў Дзяржаўны спіс гісторыка-культурных каштоўнасцей Рэспублікі Беларусь упраўленні культуры Брэсцкага, Гродзенскага, Віцебскага, Магілёўскага аблвыканкамаў.

У 2008 годзе не выкананы заданні галіновай праграмы па адкрыцці краязнаўчых музеяў у г.г. Буда-Кашалёва, Лоеў, Слаўгарад, Лагойск, Дуброўна, Іўе, мемурыяльнага музея В.Таўлая ў г.Ліда, філіяла Баранавіцкага краязнаўчага музея, філіяла Мазырскага аб'яднанага краязнаўчага музея, філіяла Уздзенскага гісторыка-краязнаўчага музея. Не аўтаматызаваны 12 музеяў у Гомельскай вобласці, 2 — у Мінскай і 1 — у Віцебскай абласцях. У электронны каталог Музейнага фонду Рэспублікі Беларусь уведзена толькі 10 працэнтаў прадметаў асноўнага фонду. Не завершана праца па аўтаматызацыі і камп'ютэрызацыі музейных устаноў рэспубліканскага падпарадкавання.

Павольна праводзіцца камп'ютэрызацыя публічных бібліятэк, асабліва ў Брэсцкай і Гомельскай абласцях, падключэнне да сеткі Інтэрнет у г.Мінску і ў Гомельскай вобласці.

Не завершаны работы па 17 аб'ектах культуры аграгарадкоў 2005—2007 гг. Найбольш складаны стан па іх абудаванні ў Віцебскай вобласці.

Большай увагі патрабуе праца па рацыянальным выкарыстанні кадравага патэнцыялу дзяржаўных тэатраў, канструктыўным узаемадзеянні кіраўніцтва тэатраў і іх мастацкіх саветаў.

Маюцца праблемы ў сферы гастрольна-канцэртнай дзейнасці, у пытаннях якасці падрыхтоўкі канцэртаў, асабліва эстрадных. Эстрадныя выканаўцы недастаткова ўвагі надаюць беларускай мове і нацыянальнаму матэрыялу.

Патрабуюць вырашэння пытанні павышэння канкурэнтаздольнасці і акупнасці беларускіх фільмаў, стварэння буйнамаштабных кінапраектаў, якія адлюстроўваюць гістарычнае мінулае нашага народа.

Не вырашаны праблемы камплектавання рэгіёнаў кваліфікаванымі кадрамі, замацавання маладых спецыялістаў на першым працоўным месцы.

Дзяржаўная ўстанова “Нацыянальная бібліятэка Беларусі” і рэспубліканскае ўнітарнае прадпрыемства “Нацыянальная кінастудыя “Беларусьфільм” не выканалі ўстаноўленыя на 2008 год паказчыкі па знешнім гандлі.

У 2008 годзе павялічылася колькасць выпадкаў вытворчага траўматызму ў падначаленых Міністэрству культуры арганізацыях.

Абмеркаваўшы вынікі працы арганізацый культуры ў 2008 годзе і задачы на 2009 год па выкананні галіновай праграмы “Захаванне і развіццё культуры Рэспублікі Беларусь на перыяд 2006—2010 гг.”, калегія Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь

ВЫРАШЫЛА:

1. Упраўленнем культуры Брэсцкага, Віцебскага, Гомельскага, Гродзенскага аблвыканкамаў да 30 сакавіка 2009 г. прадставіць комплексныя планы мерапрыемстваў па падрыхтоўцы дасье “Фартыфікацыйныя збудаванні Брэсцкай крэпасці”, “Драўлянае дойлідства Беларускага Палесся”, “Культавыя збудаванні абарончага тыпу” для прадстаўлення іх у Спіс сусветнай спадчыны UNESCO.

2. Упраўленнем культуры Брэсцкага, Гродзенскага, Віцебскага, Магілёўскага аблвыканкамаў да 30 жніўня 2009 г. прадставіць матэрыялы па дзвюх нематэрыяльных праявах творчасці чалавека ад кожнага рэгіёна, падрыхтаваныя адпаведна з рашэннем калегіі Міністэрства культуры ад 23.01.2008 № 9, для надання ім статусу нематэрыяльнай гісторыка-культурнай каштоўнасці.

3. Упраўленню па ахове гісторыка-культурнай спадчыны і рэстаўрацыі (Чарняўскі І.М.) да 1 жніўня 2009 г. забяспечыць падрыхтоўку і зацвярджэнне інструкцый, якія вызначаюць парадак распрацоўкі навукова-праектнай дакументацыі на выкананне рэстаўрацыйна-аднаўленчых работ на нерухомах матэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцях, распрацоўкі праектаў зон аховы нерухомах матэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцей, прызначэння навуковых кіраўнікоў, пры выкананні работ на гісторыка-культурных каштоўнасцях.

4. Упраўленню ўстаноў культуры і народнай творчасці (Чэрнік В.М.) сумесна з Нацыянальным музеем гісторыі і культуры Беларусі (Вечар С.У.):

4.1. да 1 красавіка 2009 г. прадставіць план мерапрыемстваў і прапаноў па фінансавым забяспячэнні паэтапага да 2014 года пераўтварэння Нацыянальнага музея гісторыі і ку-

льтуры Беларусі ў Нацыянальны гістарычны музей;

4.2. да 1 красавіка 2009 г. правесці абмеркаванне навуковай і творчай грамадскасцю рэспублікі Канцэпцыі Нацыянальнага гістарычнага музея;

4.3. да 1 снежня 2009 г. падрыхтаваць праект пастановы Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь аб унясенні змен у пастанову Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь ад 10 чэрвеня 2006 г. № 730 у частцы цэнтралізаванага ўліку музейных прадметаў і прывядзення яго ў адпаведнасць з дзяржаўнымі задачамі па вядзенні Дзяржаўнага каталога Музейнага фонду Рэспублікі Беларусь.

5. Дзяржаўнай установе “Нацыянальны гісторыка-культурны музей-запаведнік “Нясвіж” (Сталярчук В.А.) да 1 сакавіка 2009 г. падрыхтаваць абаснаванне па пытаннях музейфікацыі Палаца Радзівілаў у г.Нясвіжы для ўключэння ў Дзяржаўную інвестыцыйную праграму 2010 года.

6. Упраўленнем культуры аблвыканкамаў: 6.1. да 1 ліпеня 2009 г. і 1 студзеня 2010 г. інфармаваць Міністэрства культуры аб ходзе камплектавання Музейнага фонду і выканання Рэспубліканскай праграмы развіцця музейнай справы Рэспублікі Беларусь на 2005 год і на перыяд да 2010 года;

6.2. да 25 снежня 2010 г. у адпаведнасці з галіновай праграмай “Захаванне і развіццё культуры Рэспублікі Беларусь на 2006—2010 гг.” стварыць 15 новых музеяў, у тым ліку: у Брэс-

12.2. да 25 снежня 2009 г. забяспечыць безумоўнае выкананне кантрольных паказчыкаў 2009 года, устаноўленых Дзяржаўнай праграмай адраджэння і развіцця сля на 2005—2010 гады.

13. Упраўленнем культуры Брэсцкага, Віцебскага, Гомельскага, Гродзенскага, Мінскага аблвыканкамаў да 1 сакавіка 2009 г. унесці ў аблвыканкамы прапановы па фінансаванні аб'ектаў культуры аграгарадкоў 2005—2007 гг.

14. Упраўленнем устаноў культуры і народнай творчасці (Чэрнік В.М.), мастацтваў (Казловіч М.І.) сумесна з упраўленнямі культуры аблвыканкамаў забяспечыць арганізацыю і правядзенне на працягу 2009 года рэспубліканскага фестывалю “Майстры мастацтваў — працаўнікам вёскі” ў Бабруйскім, Брэсцкім, Веткаўскім, Вілейскім, Гомельскім, Нясвіжскім, Расонскім, Свіслацкім, Слоніміскім, Кіраўскім, Кобрынскім, Ушацкім раёнах.

15. Упраўленню мастацтваў (Казловіч М.І.): 15.1. правесці ў 2009 годзе Рэспубліканскі конкурс тэатральных пастановак на творах беларускіх аўтараў;

15.2. да 15 верасня 2009 г. правесці набыццё па дзяржаўным заказе музычных твораў, напісаных да Х Нацыянальнага фестывалю нацыянальнай паэзіі і песні;

15.3. сумесна з эканамічным упраўленнем (Кананюк В.К.) прадугледзець у 2009 годзе выдзяленне сродкаў па форме сацыяльна-творчага заказу на:

Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь

Рашэнне калегіі
28.01.2009 № 8
г. Мінск

Аб выніках працы арганізацый Міністэрства культуры ў 2008 годзе і задачах на 2009 год па выкананні галіновай праграмы “Захаванне і развіццё культуры Рэспублікі Беларусь на 2006—2010 гг.”

цкай вобласці — 3, у Гомельскай — 2, Віцебскай — 3, Гродзенскай — 2, Магілёўскай — 2, Мінскай — 3;

6.3. да 1 чэрвеня 2009 г. завяршыць работу па аўтаматызацыі музейных устаноў, забяспячэнні іх комплексам тэхнічных сродкаў, доступу ў сетку Інтэрнет.

7. Упраўленню ўстаноў культуры і народнай творчасці (Чэрнік В.М.) сумесна з упраўленнем культуры Гродзенскага аблвыканкама (Лойка А.Ч.) забяспечыць перадачу ў 2009 годзе ў камунальную ўласнасць філіяла ўстановы “Дзяржаўны музей гісторыі тэатральнай і музычнай культуры Рэспублікі Беларусь” музея-палаца М.К. Агінскага ў в.Залессе Смагонскага раёна.

8. Упраўленнем культуры аблвыканкамаў, Мінскага гарвыканкама, аддзела культуры райгарвыканкамаў:

8.1. да 25 снежня 2009 г. завяршыць у поўным аб'ёме аўтаматызацыю бібліятэчных працэсаў цэнтральных раённых і гарадскіх бібліятэк;

8.2. да 25 снежня 2010 г. завяршыць камп'ютэрызацыю публічных бібліятэк і падключэнне іх да сеткі Інтэрнет;

8.3. да 25 снежня 2009 г. забяспечыць выкананне даручэння Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь аб фінансаванні камплектавання бібліятэк за кошт мясцовых бюджэтаў.

9. Упраўленню культуры Гомельскага аблвыканкама (Чумакоў Д.А.) да 1 кастрычніка 2009 г. вырашыць пытанні ўдзелу бібліятэк вобласці ў сістэме карпаратыўнай каталагізацыі і аўтаматызацыі бібліятэчных працэсаў цэнтральных бібліятэк.

10. Упраўленню ўстаноў культуры і народнай творчасці (Чэрнік В.М.):

10.1. да 1 красавіка 2009 г. распрацаваць Палажэнне аб конкурсе фестывальных праектаў, якія праводзяцца пры частковай фінансавай падтрымцы Міністэрства культуры;

10.2. да 1 мая 2009 г. распрацаваць Палажэнне аб аглядзе-конкурсе аматарскага мастацтва абласцей і г.Мінска.

11. Упраўленнем культуры аблвыканкамаў, Мінскага гарвыканкама да 1 сакавіка 2009 г. прадставіць у Міністэрства культуры графік адкрыцця ў 2009 годзе салонаў-магазінаў па рэалізацыі сувенірнай прадукцыі, вырабленай у нацыянальных народных рамесных традыцыях.

12. Упраўленнем культуры аблвыканкамаў сумесна з аддзелаў культуры райвыканкамаў:

12.1. да 1 лютага 2009 г. завяршыць дапрацоўку і афармленне ва ўстаноўленым парадку пашпартаў аб'ектаў культуры аграгарадкоў 2009 года і вызначыць крыніцы іх фінансавання;

15.3.1. правядзенне на сцэне Палаца Рэспублікі творчых справаздач абласцей;

15.3.2. пастаноўку новых спектакляў, канцэртных праграм і правядзенне гастролей вядучых творчых калектываў рэспублікі, прысвечаных 65-годдзю вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў;

15.3.3. канцэртнае і тэатральнае абслугоўванне сля і аграгарадкоў канцэртнымі арганізацыямі і тэатрамі рэспубліканскага падпарадкавання;

15.3.4. правядзенне канцэртаў лаўрэатаў і стыпендыятаў спецыяльнага фонду Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь па падтрымцы таленавітай моладзі.

16. Дзяржаўнай тэатральна-відовішчнай установе “Нацыянальны акадэмічны Вялікі тэатр оперы і балета Рэспублікі Беларусь” (Пышной В.П.) сумесна з упраўленнем мастацтваў да 15 лютага 2009 г. распрацаваць план пастановачнай дзейнасці і капітальнага ўзнаўлення спектакляў на 2009—2010 гады.

17. Упраўленнем культуры аблвыканкамаў, Мінскага гарвыканкама, тэатрам рэспубліканскага падпарадкавання да 20 лютага 2009 г. прадставіць у Міністэрства культуры планы рэпертуарна-пастановачнай дзейнасці дзяржаўных тэатраў на 2009—2010 гады.

18. Установе “Нацыянальны мастацкі музей Рэспублікі Беларусь” (Пракапоў У.І.), дзяржаўнай установе “Нацыянальны гісторыка-культурны музей-запаведнік “Нясвіж” (Сталярчук В.А.) сумесна з упраўленнямі ўстаноў культуры і народнай творчасці (Чэрнік В.М.), мастацтваў (Казловіч М.І.) і грамадскімі аб'яднаннямі “Беларускі саюз мастакоў” і “Беларускі саюз дызайнераў” забяспечыць у 2009 годзе выкананне заказу на стварэнне твораў мастацтва для музейных экспазіцый гісторыка-культурных комплексаў Міра і Нясвіжа.

19. Упраўленнем культуры аблвыканкамаў і Мінскага гарвыканкама да 15 красавіка 2009 г. распрацаваць прапановы на 2009—2010 гады па манументальнай гістарычнай прапагандзе з улікам гістарычных і культурных традыцый рэгіёнаў.

20. Упраўленнем культуры Гродзенскага, Магілёўскага, Віцебскага, Мінскага аблвыканкамаў у змэтава аснова падрыхтоўкі і правядзення ў 2009 годзе ў г. Мінску творчых справаздач абласцей забяспечыць:

20.1. унясенне прапаноў па праграмах справаздач не пазней, чым за месяц да правядзення мерапрыемстваў;

20.2. своечасовае заключэнне адпаведных дамоў з дзяржаўнай установай “Палац Рэспублікі”.

21. Дырэктару Дэпартаменту па кінематаграфіі Буданаву М.А., генеральнаму дырэктару

рэспубліканскага ўнітарнага прадпрыемства “Нацыянальная кінастудыя “Беларусьфільм” Замяталіну У.П.:

21.1. актывізаваць работу па рэкламаванні новых беларускіх фільмаў на нацыянальных тэлевізійных каналах;

21.2. забяспечыць стварэнне, пачынаючы з 2009 года, не менш аднаго нацыянальнага кінапраекта штогод.

22. Начальніку ўпраўлення капітальнага будаўніцтва і матэрыяльна-тэхнічнага забяспячэння Рымашэўскаму В.В., генеральнаму дырэктару рэспубліканскага ўнітарнага прадпрыемства “Нацыянальная кінастудыя “Беларусьфільм” Замяталіну У.П. забяспечыць ва ўстаноўленыя тэрміны ў 2009 годзе рэалізацыю інвестыцыйнага праекта “Рэканструкцыя і рамонт комплексу будынкаў і збудаванняў Нацыянальнай кінастудыі “Беларусьфільм” з будаўніцтвам аб'ектаў тэхналагічнага прызначэння і блока жылых дамоў на тэрыторыі, што вызваліцца ад вытворчых пабудоваў”.

23. Дырэктару РУП “Беларускі відэацэнтр” Бычкову А.М. ажыццявіць мерапрыемствы па павелічэнні аб'ёму рэалізацыі прадукцыі, перш за ўсё, сацыяльна-значнай тэматыкі, як на тэрыторыі рэспублікі, так і за яе межамі.

24. Кінавідэапрактычным арганізацыям аблвыканкамаў і Мінгарвыканкама ў 2009 годзе:

24.1. актывізаваць работу з беларускімі мастацкімі, дакументальнымі і анімацыйнымі фільмамі;

24.2. забяспечыць выкананне ў поўным аб'ёме прагнозных паказчыкаў па платных паслугах і колькасці абслужаных глядачоў.

25. Установе адукацыі “Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў” (Святлоў Б.У.):

25.1. разгледзець у лютым 2009 г. на пасяджэнні Савета ўніверсітэта вынікі працы ў 2009 годзе камісіі па размеркаванні выпускнікоў, з улікам іх перамеркавання, і выпрацаваць рэкамендацыі па ўдасканаленні дзейнасці гэтай камісіі ў 2009 годзе;

25.2. да 1 сакавіка 2009 г. унесці прапановы па ўвядзенні і развіцці афіцыйнага сайта Міністэрства культуры з улікам патрабаванняў рэспубліканскіх органаў улады і кіравання;

25.3. да 1 мая 2009 г. унесці прапановы па стварэнні Інтэрнет-партала “Культура Беларусі”.

26. Установе адукацыі “Беларуская дзяржаўная акадэмія музыкі” (Рашчупкін А.Ф.) да 30 сакавіка 2009 г. сфарміраваць звод заявак на маладых спецыялістаў з улікам прапаноў рэгіянальных ССНУ культуры і мастацтваў.

27. Упраўленню навуковых устаноў і кадраў (Шмакава Н.Ю.) да 1 мая 2009 г. дапрацаваць тыпавыя штаты дзіцячых школ мастацтваў з улікам заўваг і прапаноў зацікаўленых міністэрстваў і дзяржаўных арганізацый.

28. Аддзелу міжнародных сувязей (Кажура М.В.):

28.1. сумесна з упраўленнямі мастацтваў (Казловіч М.І.), устаноў культуры і народнай творчасці (Чэрнік В.М.) забяспечыць падрыхтоўку запланаваных у 2009 годзе Дзён культуры Рэспублікі Беларусь за мяжой і замежных краін у Беларусі;

28.2. да 1 красавіка 2009 г. і 1 ліпеня 2009 г. завяршыць падрыхтоўку праектаў дамоў ў культурыным супрацоўніцтве, адпаведна, з Рэспублікай Балгарыя і Літоўскай Рэспублікай;

28.3. на працягу 2009 года забяспечыць падрыхтоўку планаў мерапрыемстваў па рэалізацыі падпісаных міжнародных дамоў аб культурным супрацоўніцтве.

29. Начальнікам упраўленняў культуры аблвыканкамаў і Мінскага гарвыканкама штомесяц разглядаць на пасяджэннях калегіі вынікі выканання асноўных мэтавых паказчыкаў прагнозу сацыяльна-эканамічнага развіцця Рэспублікі Беларусь, устаноўленых на 2009 год.

30. Кіраўнікам падпарадкаваных Міністэрству культуры арганізацый забяспечыць у 2009 годзе:

30.1. мэтавае і рацыянальнае выкарыстанне бюджэтных сродкаў;

30.2. безумоўнае выкананне даведзеных асноўных мэтавых паказчыкаў прагнозу сацыяльна-эканамічнага развіцця Рэспублікі Беларусь.

31. Начальнікам упраўленняў культуры аблвыканкамаў, Мінскага гарвыканкама, кіраўнікам падпарадкаваных Міністэрству культуры арганізацый забяспечыць:

31.1. выкананне да 20 снежня 2009 г. Дзяржаўнай інвестыцыйнай праграмы ў поўным аб'ёме;

31.2. максімальнае выкарыстанне абсталявання і тавараў айчынай вытворчасці, у тым ліку выпускаемых на падпарадкаваных Міністэрству культуры прадпрыемствах;

31.3. выкананне мэтавага паказчыка па энергазберажэнні ў памеры — 7,5 працэнта;

31.4. своечасовае ўнясенне бягучых змен у рэгіянальныя інтэграваныя банкі дадзеных, праграма-інфармацыйныя комплексы “Установа”, а таксама прадстаўленне ва ўстаноўленыя тэрміны іх абноўленых версій у галіновы інтэграваны банк дадзеных.

Старшыня калегіі,
міністр **У.Ф.МАТВЕЙЧУК**

Імідж краіны ў свеце складаецца з дасягненняў яе сыноў. І мы сапраўды радуемся, калі імёны знакамітых беларускіх творцаў, якія ў часы Савецкага Саюза эмігравалі за мяжу і з-за гэтага былі амаль што выкраслены з гісторыі нацыянальнага мастацтва, ізноў запальваюцца на Радзіме. 17 лютага адбылася ўрачыстая цырымонія перадачы ў дар Нацыянальнаму мастацкаму музею Рэспублікі Беларусь карціны “Гумно” (2008) Барыса Заборавы, а таксама работ “Эцюд” (1949) і “Дубкі” (1953) беларускага мастака Мікалая Дучыца (1896 — 1980). Апошнія змаглі вярнуцца на радзіму дзякуючы прыватнаму калекцыянеру Б. Кліонскаму праз Пасольства Рэспублікі Беларусь у Дзяржаве Ізраіль. На цырымоніі прысутнічаў мастак Барыс Забораў, які нарадзіўся і працаваў у Беларусі да 1981-га, але ўжо 28 гадоў жыве ў Францыі.

Персанальныя выстаўкі мастака з поспехам праходзілі па ўсім свеце. Яго палотнамі захапляліся ў Германіі, Францыі, Японіі, Амерыцы, аўтару аплазівралі ў Музеі выяўленчых мастацтваў імя А.С.Пушкіна і Дзяржаўнай Траццякоўскай галерэі ў Маскве і Дзяржаўным Рускім музеі ў Санкт-Пецярбургу. Яго творы набыты найбуйнейшымі музеямі свету. Таму, як зазначыў міністр замежных спраў Рэспублікі Беларусь Сяргей Мартынаў, афіцыйная імпрэза ў Нацыянальным мастацкім музеі стала знакавай з пункту погляду вяртання імені мастака на Радзіму. Ён падкрэсліў, што сёння новая карціна Заборавы здабыла

У ПАДАРУНАК РАДЗІМЕ

свой дом у беларускай скарбніцы мастацтваў.

— Душа радуецца ад таго, што сёння ў нашым выдатным Нацыянальным музеі чарговае вельмі дастойнае мерапрыемства, падзея, якая ўпрыгожвае культуру і мастацтва нашай краіны, — прамовіў міністр культуры Беларусі Уладзімір Матвейчук. — Унікальнасць нашай сённяшняй сустрэчы ў тым, што работы Барыса Абрамавіча запатрабаваны ў многіх краінах — у Англіі, Францыі, Аўстрыі, іх набываюць расіяне, і нам вельмі прыемна, што творы вяртаюцца і да нас, у нашу рэспубліку. У Нацыянальным мастацкім музеі Беларусі захоўваецца шмат работ Барыса Заборавы, у асноўным, ранняга перыяду яго творчасці. Сённяшні падарунак — першы твор перыяду “парыжскага”. 2009-ы аб’яўлены ў Беларусі годам роднай зямлі, і гэта дазваляе яшчэ раз упэўніцца ў тым, якая ў нас багатая гісторыя, цу-

доўнае мастацтва і культура. І яшчэ адно таму пацверджанне — цудоўны твор, які вяртаецца на нашу беларускую зямлю.

— Я рады вяртанню на Беларусь, гэта — мая Радзіма, — зазначыў Барыс Забораў. — Але якім мастаком я сябе адчуваю? Аднозначна адказаць нельга. Я па праве лічу Расію сваёй другой радзімай, бо вучыўся ў Ленінградзе, Маскве, і Расія за апошнія 15 гадоў праявіла да мяне і маёй працы значную ўвагу. Францыя прыняла мяне, няпрошанага госьця, дапамагла мне ў першыя цяжкія гады. Тут я стаў мастаком у тым сэнсе, як мне гэта бачылася. Таму Францыя для мяне — трэцяя радзіма. Мне заўсёды была блізкай ідэя чалавека свету. Чалавек свабодны, і калі ён па тых ці іншых прычынах выбірае іншую краіну для жыцця і дзейнасці — гэта яго неад’емнае права. Але чаго ён не павінен рабіць — я ў гэтым упэўнены — дык гэта рубіць свае карані, бо толькі з іх можа ўзрасці

крона. І мой асабісты вопыт, ды і той факт, што я сёння тут знаходжуся, таму пацверджанне.

Сяргей Мартынаў падкрэсліў, што перадача карціны “Гумно” стане першым крокам да правядзення ў Нацыянальным мастацкім музеі паўнаважнай выстаўкі знакамітага беларускага мастака, а потым і выстаўкі твораў выдатных мастакоў, ураджэнцаў Беларусі, прадстаўнікоў так званай “Парыжскай школы”, якіх лёс у свой час закінуў у Францыю (Х.Суцін, П.Крэмень, М.Кікоін, А.Мешчанінаў, М.Шагал і інш.), і дзе яны сталі суцэльна вядомымі майстрамі.

Міністэрства замежных спраў сумесна з Міністэрствам культуры і іншымі міністэрствамі і ведамствамі па даручэнні Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь на працягу многіх гадоў праводзяць працу па пошуку і вяртанню на радзіму гістарычнай і культурнай спадчыны Беларусі, якая апынулася ў сілу розных гістарычных абставін за мяжой. Так, у 2005 годзе музею “Дом Ваньковічаў” былі перададзены факсімільныя рэпрадукцыі рэдкіх фатаграфій і гістарычных дакументаў, звязаных з імем Валенція Ваньковіча. У 2007-м — Нацыянальны мастацкі музей атрымаў тры гравюры Напалеона Орды, дзве жывапісныя работы Пятра Сергіевіча, копію Радзівілаўскай карты 1613 года.

У акцыі па перадачы музею падарункаў прынялі ўдзел мастакі, журналісты, мастацтвазнаўцы, культуролагі і іншыя прадстаўнікі культурнай эліты краіны, а таксама супрацоўнікі замежных пасольстваў, акрэдытаваных у нашай рэспубліцы.

Настасся ПАНКРАТАВА
Фота Юрыя ІВАНОВА

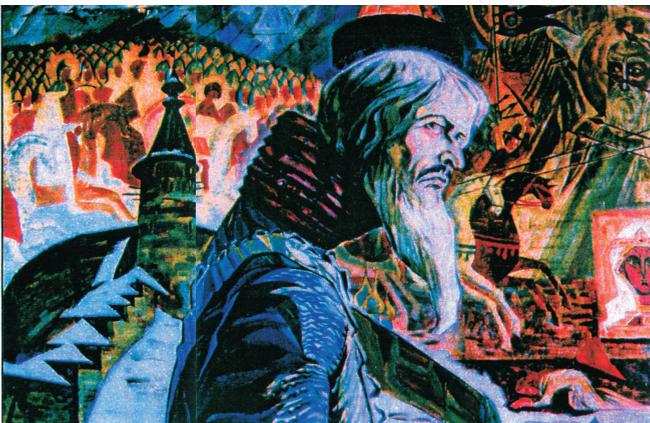
На здымку: Барыс Забораў, Сяргей Мартынаў, Уладзімір Матвейчук на цырымоніі перадачы карцін музею.

Узысці на “скалу Шаляпіна”

“Прысвячаецца памяці Фёдара Шаляпіна” — так называецца выстаўка твораў вядомага тэатральнага сцэнографа, кінамастака і жывапісца Уладзіміра Чарнышоў, якая працавала ў “Гасцёўні Уладзіслава Галубка” — філіяле Дзяржаўнага музея гісторыі тэатральнай і музычнай культуры Рэспублікі Беларусь.

Падкрэсліў, што да вобраза выдатнага спевака XX стагоддзя мастак звяртаўся па працягу ўсёй сваёй творчасці, пачынаючы з 1960-х гадоў, калі навучаўся ў Пензенскім мастацкім вучылішчы. Менавіта тады ён пазнаёміўся са старэйшай дачкой Шаляпіна — Ірынай Фёдарунай, якая шмат расказала маладому мастаку пра жыццё бацькі, пра яго работу на опернай сцэне. Гэтая памятная сустрэча, а таксама далейшае ўважлівае вывучэнне жыцця і творчасці спевака ў музеях Масквы і Крыма, якое было працягнута пад час вучобы ў ВГИКе, дазволіла Чарнышоў стварыць цэлы шэраг удалых кампазіцыйных партрэтаў Шаляпіна.

У экспазіцыі былі прадстаўлены партрэты спевака ў вобразе Івана Грознага ў оперы “Пска-

У.Чарнышоў. Портрэт Ф.Шаляпіна ў вобразе Івана Грознага.

вічанка” М.Рымскага-Корсакава і ў вобразе Мефістофеля ў оперы Арыга Бойта “Мефістофель”.

Мастак неаднаразова працаваў у Доме творчасці імя К.Каравіна ў Гурзуфе, дзе знайшоў натхненне для стварэння сваіх лепшых карцін, якія звязаны з месцамі знаходжання Шаляпіна ў Крыме. Пейзажы і нацюрморты Чарнышоў напоўнены высокай паэзіяй і прыгажосцю гэтага цудоўнага краю — “У парку Чаір”, “У Суук-Су”, “У Бахчысарай”, “Півоні Сары Бернар”, “Ружы ў Крыме”, “Сфінкс і матылёк”, “Стомленае сонца”, “Усходні матыль”.

Аб’яднальным звязом экспазіцыі з’явілася крымская легенда

пра “Скалу Шаляпіна”, на якой спявак марыў пабудаваць Замак мастацтваў для таленавітай артыстычнай моладзі. Але гэтая мара Шаляпіна, як вядома, так і засталася марай, хаця архітэктурны праект гэтага замка быў ужо распрацаваны. “Мару сваю я пакінуў у Расіі разбітай...” — пісаў у эміграцыі спявак.

Цудоўна, што Уладзімір Чарнышоў у гэтых работах унёс сваё бачанне ў пластычны вобраз Фёдара Шаляпіна, у яго вядомай опернай ролі, а таксама знайшоў новыя штрыхі ў вывучэнні творчай біяграфіі вялікага артыста.

Ніна МАРЧАНКА,
мастацтвазнаўца

«Калаж як стратэгія»

Пад такой назвай Мастацкая галерэя горада Полацка прэзентавала новы арыгінальны праект Аляксандра Канавалава.

А.Канавалаў. “Акно. Паланга”.

Больш за 60 работ мастака, выкананых на палатне, паперы, кардоне з выкарыстаннем рэльефных структур прадстаўлены ў экспазіцыі. Усе яны вельмі розныя і ахопліваюць даволі значны перыяд творчай дзейнасці мастака — амаль два дзесяцігоддзі. А прымеркаваны гэты рэтраспектыўны паказ да 60-гадовага юбілею Аляксандра Васільевіча.

Гэты мастак разнапланавы, і прадстаўленыя ім работы выкананы ў розных тэхніках — гуаш, алеі. Але аб’ядноўвае іх пакладзены ў аснову “прынцып калажу”. Трапна выкарыстаны, ён не проста дапаўняе каларыстычныя структуры, але і сам утварае інтэнсіўную жывапісна-пластычную паверхню.

Вельмі розныя па фактуры і ўспрыманні матэрыялы — фольга, сетка, шматкі газет і этыкетак, па словах Аляксандра, адлюстроўваюць сучаснае інфармацыйнае асяроддзе, якое вымушае чалавека ўспрымаць свет на ўзроўні падсвядомасці, даверыўшыся візуальным урыўкавым уражанням.

Мастак не стварае прадметныя вобразы. Наадварот, акумулюючы ў прасторы карціны мноства складаных міні-плоскасцей і фактур, ён дасягае эстэтычнага і натуральнага эфекту адчування, візуалізацыі падсвядомых сімвалаў — ці то нізка “Фамільнае срэбра”, ці то цыкл “Балтыка”.

Полацкія глядачы добра знаёмы з творчасцю Аляксандра Канавалава. А ў недалёкай будучыні і сталічная публіка будзе мець магчымасць убачыць яго творы — у сакавіку “Калаж як стратэгія” будзе прадстаўлены ў Мінску.

Таццяна МЯЛЬНЯЦАВА,
старшы навуковы супрацоўнік
Мастацкай галерэі Нацыянальнага
Полацкага гісторыка-культурнага
музея-запаведніка

Няхай не пакрыўдзяцца на мяне тэартыкі айчынай гісторыі, але адным з гэтых прывідаў беларускага тэатра давялося стаць і Уладзіславу Галубку. Слынаму акцёру, рэжысёру, драматургу і тэатральнаму лідэру пачатку XX стагоддзя, стваральніку БДТ-3 (трэцяга пасля цяперашніх Купалаўскага і Коласаўскага і першага ў краіне вандруючага тэатра), якому ў падручніках па гісторыі беларускага тэатра адводзіцца нямаля старонак, на айчынай сцэне амаль не знаходзілася месца. Рэдкія звароты рэжысёраў да яго творчасці, як правіла, не сягалі далей эксплуатацыі просценькіх вадзівляў аўтара. Дзякуючы чаму складвалася трывалае перакананне, што класікам Галубок стаў выключна “па беднасці” нашай — маўляў, калі б было з чаго выбіраць на пачатку мінулага стагоддзя ў айчынай драматургіі...

Новы спектакль Нацыянальнага акадэмічнага драматычнага тэатра імя Якуба Коласа “Ветрагоны” паводле Уладзіслава Галубка цалкам абверг гэты стэрэатып. Пры ўсёй вадзівільнай прыродзе самой п’есы рэжысёр Уладзімір Савіцкі не пайшоў шляхам увасаблення на сцэне “смяхотнага абразка”. Пастаноўшчык адкрыў нам тыя бакі твора (ён, дарэчы, ніколі раней не ставіўся на прафесійнай сцэне), што выявілі талент Галубка не толькі як тэатральнага практыка свайго дня, але і як цудоўнага майстра бачання і выпісвання сітуацый пазачасавых, актуальных у любую эпоху. Дзе найлепш захоўваць грошы ў час татальнага сацыяльна-эканамічнага крызісу, калі з усіх бакоў пагражаюць то “амерыканец”, то “англічанка” з “японкай”, і па якіх крытэрыях маладой “прагрэсіўнай” дзяўчыне выбіраць сабе жаніха?.. Здаецца, Галубок знарок напісаў сваіх “Ветрагонаў” для нас, людзей пачатку XXI стагоддзя. Але ўбачыць гэта аказалася па сілах толькі Уладзіміру Савіцкаму. Зрэшты, гэты рэжысёр даўно вядомы сваімі адмысловымі стасункамі з беларускай літаратурай. Ён не шукае для сябе лёгкіх шляхоў і бярэцца то за ўвасабленне сучаснай драматургіі (“Успамін аб Вавілоне” Алены Папавой у Магілёўскім абласным драматычным тэатры), то сам інсцэніруе праявіўшую талент (тут і “Балада пра каханне” паводле “Альпійскай балады” Васіля Быкава, і “Дзікае паляванне караля Стаха” па Уладзіміру Караткевічу), а то на падставе шэрагу аўтарскіх твораў і іх кампіляцыі стварае ўласную сцэнічную кампазіцыю, як гэта сталася са “Снамі аб Беларусі”, дзе караткевічэйская “Калыска чатырох чараўніц” пераплялася з пазыіў Янкі Купалы — галоўнага героя спектакля.

Сапраўдныя якасць і ўзровень драматургіі канчаткова высвятляюцца толькі ў тэатры — гэта аксіёма. Сцэна, бы павелічальнае шкло, без жалю выяўляе ўсе хібы і недахопы твора. Але толькі дзякуючы новым і новым пастаноўкам п’еса мае магчымасць нарошчваць сваю “мышачную масу” (што ў тэатры называецца паставачнымі традыцыямі). Без гэтага любы драматургічны твор немінуча становіцца істотай, якую нарадзілі і пакінулі, і ператвараецца ў прывід. Аб ім час ад часу ўзгадваюць штосьці, але канкрэтызаваць сваё уражанні і думкі так і не бяруцца.

Антыкрызісная праграма ад Уладзіслава Галубка

Не сталі выключэннем і “Ветрагоны” — за вадзівільнай гісторыяй выбару “багатага” жаніха рэжысёр будаваў цэлы свет Віцебска 20-ых гадоў мінулага стагоддзя. Тут і гарадскі трамвай, і пазнавальна нават для гасцей горада ратуша, праўда, крыху пахіленая, шматлікія масты... Лёгка, графічна-бязважкая сцэнаграфічная канструкцыя (мастак Віктар Цімафеў) сталася надзвычай зручным і арганічным “месцам жыхарства” для герояў твора Галубка, нягледзячы на тое, што сама яе ідэя з’яўляецца лёгка пазнавальнай варыяцыяй дэкарацыйнага рашэння “Сноў аб Беларусі” ў Купалаўскім тэатры.

Прыемна адзначыць, што ў “Ветрагонах” Уладзімір Савіцкі не пайшоў традыцыйным для большасці запрошаных рэжысёраў шляхам стварэння “паставачнага” спектакля. У

выніку галоўнай каштоўнасцю стала не рэжысёрская канцэпцыя як самамэта, а бліскучы акцёрскі ансамбль. Не толькі для коласаўцаў, а і для большасці айчынных тэатраў надзвычайная рэдкасць — той драйв і творчы запал, што падчас прэм’еры перадаваўся і ў глядзельную залу, аса-лода, якую кожную хвіліну сцэнічнага дзеяння атрымлівалі літаральна ўсе дзеючыя асобы спектакля ад сваёй працы. Што і казаць, такі яркі прыход

у коласаўскі дом радасці тэатральнай творчасці не мог прайсці незаўважным.

Маладому акцёру Максіму Каржыцкаму дасталася даволі дэкла-рацыйная роля станоўчага і правільнага каваля Пётры, які павінен быць “го-нарам і сумленнем” сваёй эпохі. А вось Наталля Саламаха, што сыграла яго нявесту Фросю, знайшла для сваёй гераіні фарбы гратэскова-фарса-выя, дзякуючы чаму яе сцэны з іншы-

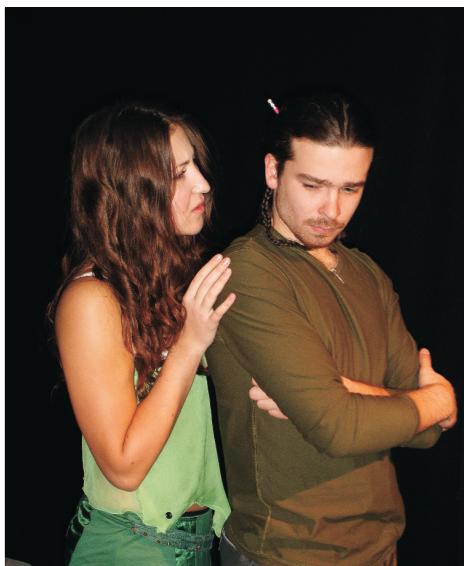
мі жаніхамі-аферыстамі: Ігнатам (Юрась Цвірка) і Сцяпанам (Максім Фралоў) уяўлялі сабой сапраўдны каскад сцэнічнага гумару. Тым больш, што ролі “актыўных” дзяўчат — яе кан-нэк. Але разам з тым, актрыса не пазбавіла сваю гераіню пэўнай лірыч-насці, дзякуючы чаму “слізкія” сюжэт-ныя павароты не ператварыліся ў са-тырычнае выкрывальніцтва чалаве-чых слабасцей.

Але ўсе гэтыя авантурныя “шлюбныя” акцэнтны набылі зусім іншыя адценні, калі на сцэне ва ўсёй красе паўстала “цяжкая артылерыя” тэатра — Галіна Букаціна (Маці), Святлана Жукоўская (Свацця) і Раіса Грыбовіч (Бабка). Актрысы прадэманстравалі сапраўдны майстар-клас валодання камедыянымі пры-ёмамі і ўмення “ўзяць у абарот” гля-дзельную залу, якімі традыцыйна славіліся коласаўскія акцёры. Раман-тычная рэалістыка Букацінай настой-вае на тым, што чалавек мусіць жыць сваёй сумленнай працай, прываблі-вае сваёй спакойнай разважлівасцю і непадатлівасцю на ўсялякія “панікі”. У той час як авантурыстка Свацця Жукоўскай “бярэ” глядачоў “шапак-лячай” абаяльнасцю і сваім умен-нем, бы вада, падладжвацца пад лю-бую сітуацыю. І ўжо сапраўдны ды-ямент гэтага сцэнічнага параду — Ра-іса Грыбовіч, чья Бабка злучае ў сабе і прагматычную рэалістыку, калі прад-ае кватэру для таго, каб займець гро-шы, на якія будзе жыць, і авантурыс-тку, калі раптам вырашае пад ста-расць гадоў выйсці замуж ў чарговы раз, хаця да гэтага мела ўжо не адзін царкоўны шлюб, і ў нечым лірычную скнару, калі спрабуе падсунуць Сва-цці пагрызеныя пацукамі грошы, і ра-мантычную правінцыялку, губляючы розум ад мары пра “спрунжыновых коней”. Яркая характарная актрыса, яна ў каторы раз прадэманстравала, што тэатральнае мастацтва можа быць не толькі павучальным, мета-фарычна-філасофскім ці канцэпт-уальна-мудрагелістым. Аказалася, і “Ветрагоны” ў коласаўцаў гэта па-цвердзілі самым яркім чынам, самы шчыры водгук у глядацкіх сэр-цах спектакль набывае тады, калі знешне простымі спосабамі, без за-лішніх “катурнаў” ён размаўляе з лю-дзьмі на тэмы, што хваляюць “про-стага” чалавека тут і зараз.

Таццяна КОМАНАВА
Фота Ганны ЖЫГУР
На здымках: сцэна са спектакля “Ветрагоны”; Свацця — Святлана Жукоўская, Бабка — Раіса Грыбовіч.

Так склалася, што беларускія тэатры вольна ці не ўсклалі “правы і аб-авязкі” па адкрыцці новых аўтараў на Рэспубліканскі тэатр беларускай драматургіі. І той вольна ўжо паўтара дзесяцігоддзя стараецца, адшуквае маладыя таленты, спрабуе “падса-дзіць” іх на творчы драйв, прапа-ноўваючы паспытаць тэатральнае чарадзейства і тое невыказнае ад-чуванне, калі твая п’еса — плён аса-біста-інтымных перажыванняў — раптам выходзіць на сцэну і стано-віцца даступнай шырокаму колу людзей. Нярэдка пастаноўкі гэтыя становяцца выключна “хатнімі ра-дасцямі” і ўжо праз некалькі пака-заў пад захопленыя воплескі род-ных і блізкіх драматурга ды акцё-раў шчасліва пакідаюць сцэну. Але ж бывае і іначай.

“Спяная зорка”, што пабачыла святло тэатраль-най пляцоўкі пад эгідай Цэнтра беларускай дра-матургіі і рэжысуры, заяўлена як аўтарскі праект Мікалая Рудкоўскага. І не выпадкова: ён у гэтым спектаклі адказны не толькі за драматургічны тэкст, але і за пастаноўку, мастацкае афармленне і музычнае вырашэнне. Не вітаючы ў тэатральнай справе “шматстаночнікаў”, мушу зазначыць, гэта аказаўся ці не адзін з магчымых рацыянальных спосабаў прабіцца на прафесійную сцэну. Нягле-дзячы на тое, што “Жанчыны Бергмана” Рудкоў-

Лая — Марыя Пятровіч, Кін — Андрэй Бібікаў.

скага ідуць на пляцоўцы гэтага ж тэатра без мала-га дзесяці гадоў, а ў творчым партфелі Мікалая маецца яшчэ некалькі п’ес, рэжысёры ўпарта “не бачаць” іх на сцэне, не “вычытваюць” у тэксце та-го, што магло б усхваляваць сучаснага глядача. І вольна ён — драматург паводле ўнутранага света-

Калі ж становяцца сучаснымі?

“Малады” драматург на працягу дзесяцігоддзя

адчування, рэжысёр па адукацыі і практыкуючы дзі-джей на радыё — вырашыў аб’яднаць свае ве-ды і навывы ды “візуалізаваць” ўласную п’есу, рас-крыць так, як не змаглі дагэтуль прачытаць яе іншыя рэжысёры.

Не прэзэндуючы на гучнасць адкрыцця нова-га імя ці славу тэатральнага прарыву, “Спяная зорка” скарыла глядачоў пранізлівай шчырасцю акцёрскай ігры, вастрынёй перажыванняў, што ахіналі не толькі персанажаў спектакля, але і на-туральным чынам перадаваліся ў глядзельную залу (дакладней, у фае тэатра, бо дзея разгортва-ецца менавіта там, на невялічкім выгараджаным пятачку). У гэтай прыбліжанай да глядачоў пра-сторы, напоўненай стосамі газет, сэнс якіх ужо да-ўно страціўся, і чарговая “няшчасная дзяўчынка” Нія Надзеі Цвятковай, і эпажана-характарная Эна (Юлія Шаўчук), і гендэрная пара-пярэварач-ень: мускулістая Лая (Марыя Пятровіч) побач з датклівым Кінам (Андрэй Бібікаў) — не выглядалі персанажамі з іншай планеты. Пры тым, што, імкнучыся да псіхалагізму, Рудкоўскі сьвядома ад-маўляе бытавізм як шлях да яго і будзе свае п’есу і спектакль, абапіраючыся ў значнай ступені на прытчавыя прыёмы. Нягледзячы на пэўную мета-фізічнасць сцэнічнага тэксту, у зале не ўзнікае “су-

праціўлення матэрыялу”, і аўтарскі пасыл трап-ляе дакладна ў аўдыторыю.

Што ж, чарговае “адкрыццё” чарговага “ма-ладага драматурга” ўдалося? Між тым, “Спяная зорка” — адна з першых п’ес аўтара, напісаная больш за дзесяць гадоў таму, у час вучобы Міка-лая ва Універсітэце культуры. Мне ў той час давя-лося паглядзець яе студэнцкую пастаноўку, якая запала ў душу шчылівым жаданнем герояў спек-такля вырвацца за межы мала зразумелых, але звыклых умоўнасцей, прагай хоць раз ажыцця-віць сваё патаемнае жаданне, надзвычай важнае для адчування ўласнай паўнавартаснасці... Але з заканчэннем аўтарам універсітэта неўзабаве скончылася і жыццё таго спектакля. У новай па-станоўцы на змену юнацкай экспрэсіі прыйшлі фі-ласафічная сузіральнасць і пэўная тужлівасць з прычыны таго, што адказы на многія пытанні, якія драматург разам з персанажамі задае сабе і глядачам, падсвядома ён ужо ведае.

Хаця “Спяная зорка” Мікалая Рудкоўскага цал-кам пацвердзіла слушнасць песні Андрэя Макарэві-ча пра тое, што “не варта прагнацца пад зменлівы свет”, застаецца доля шкадавання: чакаць гэтага давлялося ажно дзесяць гадоў.

Т. К.

“Джаз па...” — у гонар Рознера

Георгій Гаранян.

10 — 12 лютага ў сталіцы адбыўся XX Міжнародны музычны праект “Мінскі джаз-2009”. Яго арганізатарамі, як заўсёды, выступілі Мінгарвыканкам і Нацыянальны канцэртны аркестр Беларусі. Юбілейны форум быў прысвечаны яшчэ адной “круглай даце” — 70-годдзю беларускага джаза.

Народны артыст Беларусі, прафесар Міхаіл Фінберг паводле традыцыі выступіў мастацкім кіраўніком праекта. Прычым, маэстра вырашыў адзначыць дзень нараджэння Дзяржджаза БССР загадзя: афіцыйнай датай лічыцца 1 студзеня 1940 года.

Усмешлівы партрэт Э.Рознера — легендарнага трубача калектыву — глядзеў на нас быццам скрозь смугу дзесяцігоддзяў. Сцэнаграфічнае рашэнне нагадала партытурны ліст, толькі замест нот на ім былі строга лічылітары розных памераў, а паміж гэтымі скупымі радкамі з назвай праекта — шмат вольнага месца “для імправізацый”.

Пра Э.Рознера расказваў вядучы — галоўны рэдактар часопіса “Джаз.ru” Кірыл Машкоў (Масква). Гучалі і кампазіцыі з рэпертуару яго аркестра. Дый само фарміраванне канцэртных праграм ахоплівала ге-

аграфію жыцця і творчасці вялікага музыканта. Заходняй Еўропа, дзе Э.Рознер нарадзіўся і памёр, была прадстаўлена

французскай спявачкай Мандай Джын.

Амерыка, дзе ён вучыўся джазу ў славурых негрыцянскіх майстроў, — спеваком (і адначасова адметным танцорам) Таем Стэфенсам. Масква, дзе працаваў у пасляваенны час і дзе былі зроблены запісы яго джазавых кампазіцый, — ансамблем “Зялёная хваля” пад кіраўніцтвам Аляксандра Асейчука і

Тай Стэфенс.

Біг-бэндам Георгія Гараняна. Але галоўны акцэнт, вядома, быў пастаўлены на Беларусь: фінбергаўцы па праву з’яўляюцца пераемнікамі лепшых рознераўскіх і, шырэй, сусветных традыцый.

Адной з цэнтральных падзей стала цырымонія ўручэння прэміі “Лепшы джазмен года”. Паводле, зноў-такі, сталых традыцый, лепшых салістаў Нацыянальнага канцэртнага аркестра Беларусі вызначалі напярэдадні самі музыканты. У выніку прэміі атрымалі саксафаніст Павел Бяляўскі і трамбаніст Дзмітрый Бударын. Сімвалічна, што цырымоніяй узнагароджвання пачынаўся цэнтральны канцэрт праекта — “Час выбраў джаз”. Дарэчы, “К” таксама абрала джаз даўно і стала, на працягу многіх гадоў рэгулярна публікуючы не толькі агляды джазавых праектаў, але і шэраг матэрыялаў пра Э.Рознера, Б.Райскага і іншых музыкантаў мінулых дзесяцігоддзяў.

Фота Андрэя СПРЫНЧАНА

Сола ў Італіі праз Украіну

Маладая оперная спявачка Алена Таболіч стала ўладальніцай Гран-пры Міжнароднага конкурсу “Мастацтва XXI стагоддзя” на Украіне. Галоўнай узнагародай для яе стане магчымасць правесці ўвесну сольны канцэрт у Італіі.

Алена з’яўляецца артысткай Нацыянальнага акадэмічнага Вялікага тэатра оперы і балета. Але яе імя вы не сустрэнеце ў тэатральных праграмах, бо яна не вядучая салістка, а ўсяго толькі “сціпла” спявае ў хоры. Свае ж сольныя памкненні яна ўжо некалькі гадоў надзвычай удала рэалізуе ў опернай студыі Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі — і пад час навучання там, і пасля заканчэння ў 2004-м. Спявала і Маргарыту ў “Фаусце” Ш.Гуно, і Віялету ў “Травяце” Дж.Вердзі, і Мюзэту ў “Багеме” Дж.Пучыні, якая, дарэчы, была яе дыпломнай працай. Галерэя ж моцартаўскіх герайн будзе працягнута партыяй Ганны ў “Дон Жуане”, над якой Алена зараз працуе.

А вось конкурс гэты быў для яе, як ні дзіўна, першым. Пра сакрэт поспеху Алены Таболіч мы пагутарылі з загадчыкам кафедры сольных спеваў БДАМ, заслужанай артысткай Беларусі, прафесарам Людмілай Колас — тым больш, што ў яе самой за плячыма стажыроўка ў “La Scala”, бліскучая сольная кар’ера ў Нацыянальнай оперы, міжнародныя перамогі, шматлікія ўдзелы ў журы і, галоўнае, вялікі вопыт па гадаванні зорак. Дый Алена Таболіч — таксама яе выхаванка.

— У Леначкі, — расказала Людміла Якаўлеўна, — адзін з лепшых галасоў, які папраўдзе заслугоўвае ўвагі. У яе, з аднаго боку, высокае сапрама, з іншага — цудоўны сярэдні рэгістр. І тое, як яе спевы ўжо пасля “завяршэння навучання” ўсё працягваюць удасканальвацца, пакідае надзею на добрую далейшую кар’еру. А перамога на Украіне, дзе ўжо паводле прыродных умоў ледзь не кожны валодае шыкоўным голасам, — гэта як перамога ў Італіі.

— Я вельмі хвалявалася, — падзялілася ўражаннемі сама ўладальніца Гран-пры. — Канкурсантаў было каля 80. Адных украінцаў — чалавек 50, а яшчэ прадстаўнікі Кітая, Літвы, Польшчы, Расіі. Многія — “са стажам” перамог, былі нават уладальнікамі некалькіх Гран-пры. Членаў журы — 18. Літаральна кожны з іх — са сваімі цяперашнімі ці былымі выхаванцамі, якія, натуральна, удзельнічаюць у конкурсе. З Беларусі — я адна. Ва ўсіх сэнсах адна, без аніякай “групы пад-

трымкі”: без педагога, без прадстаўніка сваёй краіны ў журы, нават без свайго канцэртмайстра. Перамагчы ў такіх умовах, здавалася б, немагчыма. Я і дагэтуль паверыць не магу!

— А што вы спявалі?

— Па ўмовах конкурсу, трэба было абавязкова ўключыць у праграму народную песню сваёй краіны, музыку старадаўнюю, XIX стагоддзя і сучасную, канца XX — пачатку XXI стагоддзяў. З нацыянальных твораў я спявала нашу “Купалінку” і вельмі мілагучную арыю Надзеі Яноўскай з оперы “Дзікае паляванне караля Стаха” Уладзіміра Солтана. Маім выступленнем завяршалася дзённае праслухоўванне другога конкурснага дня, і члены журы, пакідаючы залу, ледзь не ў адзін голас выказвалі мне сваё захапленне. Але я тады ўспрыняла гэта як “дзяжурныя кампліменты”, бо вынікі падводзіліся толькі праз чатыры дні. І час праляцеў абсалютна незаўважна! Бо асабліваасцю конкурсу з’яўляецца тое, што ён спалучаецца з Міжнароднай школай музычна-педагагічнага і выканальніцкага майстэрства. — Гэта значыць, члены журы праводзяць майстар-класы?

— І практычныя, і гісторыка-тэарэтычныя, што аказалася не менш цікава. Марк Гулегін, муж і прадзюсер сусветна вядомай Марыі Гулегінай, паказваў “Макбета” Вердзі з удзелам сваёй жонкі — незабыўнае відовішча! Дый на іншых майстар-класах размова ішла не столькі пра вакальныя праблемы, колькі — пра стварэнне адпаведных сцэнічных вобразаў. І гэта, мабыць, правільна, бо калі ёсць цікавае вобразнае, эмацыйнае рашэнне, публіка гатова дараваць выпадковую недарэчную ноту. І наадварот: ніякія дасканалыя спевы не здолеюць крануць сэрцы слухачоў, пакуль, не азораныя душой вакаліста, будуць проста яго “спеўным механізмам”.

Ці ёсць у нас свая, беларуская, скрыпічная школа? Станоўчы адказ на гэтае пытанне сёння не выклікае сумневу ні ў нас, ні за мяжой. І доказам таму не толькі шматлікія перамогі нашых музыкантаў, але і звароты замежных скрыпачоў да выкладчыкаў Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі — з просьбай падзяліцца вопытам.

Скрыпка беларуская і “авангардны” эксперымент

Улетку такія кансультацыі, што выклікалі сапраўдны фурор, даваў дацэнт Эдуард Кучынскі. А кандыдат мастацтвазнаўства, прафесар кафедры музычнай педагогікі, тэорыі і гісторыі выканальніцкага мастацтва Ігар Вядзенін быў запрошаны нядаўна на два сусветныя кангрэсы педагогаў-струннакаў — у Швейцарыю і, што асабліва ганарова, у Італію, Крэмону — горад, дзе працаваў вялікі Страдзівары.

Гэта быў далёка не першы наш удзел у прадстаўнічых міжнародных форумах. Дагэтуль той жа І.Вядзенін, які з’яўляецца членам Сусветнай асацыяцыі музыкантаў-педагогаў (ISME) і Еўрапейскай асацыяцыі педагогаў-струннакаў (ESTA), выступаў з дакладамі ў Расіі, Швецыі, Нарвегіі, Фінляндыі. А да яго манаграфіі “Як выхаванца музыканта-педагога” далучылася новая кніжка, прызначаная для выкладчыкаў пачатковага і сярэдняга звёнаў: “Мастацтва музыканта-педагога: традыцыі і наватарства”.

Аналізуючы разнастайныя метадыкі, асабліваю ўвагу аўтар надае інтэнсіфікацыі працэсу навучання, ролевым гульням, творчаму стаўленню да заняткаў (у тым ліку “авангардным” эксперыментам і далучэнню пачаткоўцаў да сучаснай стылістыкі), ансамблеваму музіцыраванню (нават з тымі дзецьмі, якія ўвогуле не дакраналіся да інструмента), канцэртванню, выхаванню артыстычных здольнасцей.

На здымку: Ігар Вядзенін (справа) са старшынёй Еўрапейскай асацыяцыі педагогаў-струннакаў (Італія), альтыстам Бруна Джыарана.

Базіс рэгіёна: аб'ект у "інтэр'еры" горада

Адказ на амаль шэкспіраўскае пытанне ў загалуюку, падавалася б, не складаны. Пара калонак, стос дыскаў з моднай музыкай і зала для танцаў — вось вам і дыскатэка. На нашым аб'екце ўвагі, здаецца, усё гэта ёсць. І, разам з тым, маладзёжнай дыскатэкі... няма. Дык чаму ў Пінску сёння выбраны варыянт "не быць"? Прычым ва ўстанове, што, без сумненняў, з'яўляецца цэнтрабежнай культурнай сілай сталіцы беларускага Палесся — гарадскім Доме культуры? Аб прычынах такога выбару і спосабах выйсця са становішча, а таксама пра тое, як жыве Пінск культурыны і наколькі ГДК спраўляецца з попытам спажываўцоў культуры 130-тысячнага горада, разважае карэспандэнт "К".

Красамоўныя лічбы

Пра вынікі 2008 года ў справе аказання платных паслуг карэспандэнту "К" распавёў начальнік аддзела культуры Пінскага гарвыканкама Аляксандр Лукашэнка:

— Аддзел культуры амаль выканаў план работы па аказанні платных паслуг на 2008 год: выйшлі на 110,5 працэнта, а па плане павінны былі спрацаваць на 112, — паведаміў Аляксандр Мікалаевіч. — Перавыканалі план драматычны тэатр (128 працэнтаў ад узроўню мінулага года), Парк культуры і адпачынку (160,4), кінатэатр "Перамога" (131,9) і многія іншыя ўстановы культуры. Прывяду такія факты: пазалетась установы культуры Пінска зарабілі 652 мільёны рублёў, а за 2008-ы — 844,1.

Калі ж праводзіць падобныя паралелі на ўзроўні вобласці, дык буйнейшыя за наш горад Баранавічы зарабілі за 2008 год 663,6 мільёна рублёў, а сам Брэст — 560,2. У пераразліку на аднаго жыхара платных паслуг у абласным цэнтры летась было аказана на 1 859 рублёў, у Баранавічах — на 3 953, а ў Пінску — на 6 512. Адзначу і яшчэ адзін факт: сярэдні заробак культасветнікаў горада, па папярэдніх звестках за 2008 год, — самы высокі сярод гэтай катэгорыі работнікаў у рэспубліцы і складае 681 тысячу рублёў.

Сярод устаноў культуры Пінска, безумоўна, вылучаецца гарадскі Дом культуры, — працягвае Аляксандр Лукашэнка. — Летась ён зарабіў 148 мільёнаў рублёў, што на 25 мільёнаў больш, чым у 2007 годзе. Але ў супастаўных цэнах ГДК план па аказанні платных паслуг насельніцтву ўсё ж не выканаў (111,2 працэнта). Дарэчы, яго доля ў агульнай суме грошай, заробленых гарадскімі ўстановамі культуры летась, роўная прыкладна 18 працэнтам.

На што рэагуе спажывец?

У дзяцінстве я прыходзіў у Пінскі ГДК на кінапрагляды, а аднойчы нават запісаўся ў гурток харэаграфіі. На жаль, ахвота навучацца танцам знікла пасля другога ці трэцяга занятку, і я больш ніколі іх не наведваў, хаця цяпер вельмі шкадую: усё ж танцы — справа карысная!

Тады, яшчэ за савецкім часам, наведванне гуртка было бясплатным. Можна, таму не ўсе ставіліся з адказнасцю да заняткаў. Сёння, нягледзячы на тое, што ў гуртках існуе і бясплатнае, і льготнае навучанне, асноўная частка вучняў займаецца

ня на сёння ансамбль песні і танца "Палескія зоры", дзіцячы ансамбль эстраднага танца "Рандэву", народны хор палескай песні, народны ансамбль танца "Палессе", створаны яшчэ ў 1956 годзе, народны хор ветэранаў і многія іншыя. Але менавіта з гастролімі ўласных калектываў звязана адна з праблем ГДК: на канцэрты выязджалі летась на аўтобусах аддзела культуры, парк якіх даўно састарэў. Аляксандр Лукашэнка кажа, што ў планах аддзела закупіць новы транспарт, але пра дакладныя тэрміны казаць пакуль не выпадае...

Найбольшы прыбытак ГДК атрымаў у 2008 годзе за кошт дзейнасці камп'ютэрнага клуба. Стабільныя

ка гаспадарчай групы аддзела культуры і не па чутках ведае праблемы Дома культуры:

— Плануем аднавіць у складзе ўстановы работу гарадскога шахматнага клуба, а таксама адрамантаваць спартыўную залу, абсталяваць яе сучаснымі трэнажорамі. Магчыма, у двары ГДК будзе працаваць стралковы цір. Усё гэта, спадзяюся, паспрыяе таму, каб установа сапраўды была запатрабаванай і цікавай для пінчан.

Так, планы ў дырэкцыі ГДК па развіцці спектра платных паслуг вялікія. І, думаецца, патэнцыйны іх спажывец не прымусяць сябе доўга чакаць: такія маркетынга-

чыць гады", чыя аўдыторыя — людзі сярэдняга веку, цяпер таксама заканчваюцца ў 22 гадыны. Падумалася, дык можа і гэтым наведвальнікам тут таксама нецікава? Але, па меркаванні адміністрацыі, больш важкія фактары — канкурэнцыя з боку прыватных устаноў, што прапануюць свае дыскатэкі і месцаца непадалёк. Калі гаварыць пра тое, чаму зачынены маладзёжныя дыскатэкі, дык тут сваю ролю адыгрываюць неадэкватныя паводзіны падлеткаў на танцпляцоўцы ГДК.

Прызнаюся шчыра, усё гэтыя "аргументы" мяне збянтэжылі. Калі ў малым населеным пункце дыскатэка ў Доме культуры нярэдка працуе ў без-

"Быць або не быць" дыскатэцы ў Пінскім ГДК?

Знайсці "фішкі" выхаваўча-танцавальнай стратэгіі

выя хады ў межах Дома культуры могуць зацікавіць, так бы мовіць, іншы кантынгент наведвальнікаў.

Адзначаючы ўсе гэтыя станоўчыя бакі работы Пінскага Дома культуры,

карэспандэнт "К", тым не менш, не мог прамінуць праблемы, якая выявілася пад час наведвання ўстановы. Праблема гэтая звязана з правядзеннем дыскатэк. І ад яе вырашэння найпрост залежыць адказ на пытанне: захавае або не ГДК сваіх наведвальнікаў, і ў першую чаргу — моладзь.

Згубіць моладзь — лёгка!

Як паведаміла Людміла Джаватава, адміністрацыі Пінскага ГДК прыйшлося адмовіцца ад маладзёжных танцавальных вечароў. Па яе словах, гэта выклікана адсутнасцю бара, які раней тут дзейнічаў і прыцягваў частку публікі, і састарэлым дыскатэчным абсталяваннем. Давялося адмовіцца і ад начнога часу правядзення танцаў для падлеткаў: у адпаведнасці з Палажэннем аб арганізацыі правядзення дыскатэк і работы культурна-забаўляльных (начных) клубаў у Рэспубліцы Беларусь, зацверджаным пастановай Савета Міністраў ад 14 мая 2007 г. № 582, для асоб ва ўзросце да 18 гадоў танцы заканчваюцца а 22-й.

З-за таго, што наведвальнікаў напрыканцы мерапрыемства застаецца вельмі мала, дыскатэчныя нядзельныя вечары "Для тых, хто не лі-

за грошы. Але не толькі танцамі прывабліваюць дзяцей і дарослых аб'яднанні Пінскага гарадскога Дома культуры.

Намеснік дырэктара ГДК Людміла Джаватава распавяла пра работу ўстановы ды акрэсліла спектр платных паслуг:

— Заняткі ў гуртках каштуюць прыкладна 25 — 30 тысяч рублёў за месяц. Ці высокая гэта цана? Прынамсі, попыт ёсць, і ён не змяншаецца, асабліва ў дзіцячых аб'яднаннях. Некаторыя навучэнцы займаюцца ў нас на льготнай аснове, напрыклад, дзеці са шматдзетных сем'яў. Магу дадаць, што такія або падобныя цэны існуюць і ў недзяржаўных школах, і ў тых настаўнікаў-рэпетытараў, якія прыватным чынам выкладаюць, напрыклад, ігру на гітары, маляванне, харэаграфію...

Поруч з клубнымі аб'яднаннямі ва ўстанове культуры працуюць шматлікія тэматычныя рознаўзроставы дыскатэкі, а таксама ладзяцца "агеньчыкі", вечары адпачынку, юбілейныя праграмы для арганізацыі горада. Па словах Аляксандра Лукашэнка, прыбыткавай з'яўляецца канцэртная дзейнасць калектываў установы: летась яна прынесла 37 мільёнаў рублёў. І попыт на іх выступленні, адзначае начальнік аддзела культуры, стабільны. Запатрабава-

грашовыя паступленні з'явіліся ад карыстання паслугамі Інтэрнета: у 2007-м за іх кошт тут атрымалі 7 мільёнаў рублёў, а летась — ужо 19. Прыбытак у 64 мільёны прынесла зала камп'ютэрных гульняў. І тое не дзіўна: у Пінску гэты камп'ютэрны гульнёвы клуб — адзіны: нядаўна зачыніўся апошні канкурэнт прыватнай формы ўласнасці.

Аляксандр Лукашэнка растлумачыў спецыфіку дзейнасці гэтага клуба. У аддзела культуры не знайшлося адразу дастаткова грошай, каб закупіць неабходную колькасць камп'ютэраў, таму вырашана было ўзяць іх у арэнду. У планах кіраўніцтва ГДК павялічыць колькасць камп'ютэраў ва ўстанове, тым больш, што вольныя плошчы для іх размешчэння ёсць, а попыт на паслугі нязменна расце... "Праца Інтэрнет-клуба дазволіла стварыць новыя рабочыя месцы, а таксама прыцягнула падлеткаў да гульняў, якія, — упэўнены Аляксандр Мікалаевіч, — развіваюць іхнія творчыя ўяўленні".

Дырэктар ГДК Вячаслаў Красоўскі літаральна месяц таму прыступіў да выканання абавязкаў, але поўны план, які мяркуе ажыццявіць цягам года. Зрэшты, Вячаслаў Мартынавіч 4 гады займаў пасаду начальні-

альтэрнатыўнай прасторы, то спецыфіка сярэдняга горада якраз і вымагае гнуткасці і крэатыўнасці ў прыцягванні наведвальнікаў на сваю пляцоўку ва ўмовах канкурэнцыі. Такім чынам фарміруецца імідж "танцпола" і матывацыя спажываўцом свайго выбару. Да ўсяго, ГДК мае ў запасе такія, часам нерэалізаваны, козыр, як прыцягненне юнакоў і дзяўчат сродкамі тэматычных дыскатэк, дзе, акрамя танцавальнай, прапануецца пэўная асветніцкая праграма. І праз гэта выяўляецца здольнасць установы культуры не падпарадкоўвацца зменлівым жаданням публікі, а, наадварот, — весці яе за сабой. Тады мо і знікне неабходнасць скардзіцца на тыя ж парушэнні дысцыпліны на танцполе: усё ж імідж "сваёй дыскатэкі" вымагае адпаведнага стаўлення і паводзін на ёй.

Пакуль жа можна толькі канстатаваць: летась ГДК атрымаў усяго 12 мільёнаў рублёў ад правядзення дыскатэк, што складае менш за 10% яго прыбытку ад аказаных платных паслуг. Падаецца, гэты парадокс дысануе з агульнапрынятай аксіёмай, што дыскатэка — гэта самая масавая і папулярная сярод моладзі форма баўлення вольнага часу, а таму выключна стабільная крыніца даходаў. Таму непрадбачліва аддаць гэтую крыніцу канкурэнтам — не выйсце.

Неўзабаве будучы падведзены вынікі адкрытага Рэспубліканскага агляду-конкурсу на лепшую арганізацыю дыскатэк у клубных установах. Нашы карэспандэнты разам з членамі журы конкурсу наведалі не адну маладзёжную дыскатэку і могуць засведчыць: гэтай праблеме культурнага адпачынку дзяржава надае пільную ўвагу і патрабуе такой жа аддачы па ўсіх вызначаных крытэрыях ад адказных

за правядзенне танцавальных вечароў у любым клубным асяродку.

Ну а як жа з дыскаткай у Пінскім ГДК? Паспрабаваў знайсці адказ на гэтае пытанне на самой дыскаце.

“Платная паслуга” — задарма!

Танцавальная зала знаходзіцца на трэцім паверсе ГДК і ўяўляе з сябе пляцоўку прыкладна 10 на 30 метраў. Уздоўж сцен — зялёныя крэслы, з правага боку — вялікае люстра, на вокнах — белыя фіранкі, словам, ніякіх іншых спроб

“Адклад” пойдзе “на лад”?

— А яшчэ летам тут задуха, — дадае да ўбачанага мной вядучы дыскатэкі Сяргей Захараў. — Кандыцыянераў няма, і праз паўгадзіны працы я, амаль не рухаючыся, літаральна абліваюся потам! А што казаць пра тых, хто ў гэты час танчыць! Таму бар проста неабходны, каб людзі маглі адпачыць, аддыхацца, папіць кавы, мінералкі ці соку. З іншага боку, зала патрабуе неадкладнага рамонту, бо калі ідзе лівень, дык, бывае, вада ў некалькіх месцах капае са столі.

Сапраўды, няўзброеным вокам было відаць, што танцавальнай зале

жаратушэння, — акрэсліў сітуацыю начальны гарадскога аддзела культуры Аляксандр Лукашэнка, — і гэта першасная праблема, якая патрабуе неадкладнага вырашэння. Астатнія грошы пойдучы на замену механікі галоўнай сцэны і на праект асвятлення залы. Афармленне і рамонт дыскатэчнага памяшкання, такім чынам, адыходзяць на другі, калі не на трэці план, хаця, па словах Аляксандра Мікалаевіча, дыскатэка ў Доме культуры заўсёды знаходзіцца пад увагай аддзела.

— Цяпер вядуча папярэднія перамовы з прыватнымі арганізацыямі, каб яны ад-

жураць два зменныя міліцэйскія патрулі. У самім ГДК усталявана сістэма “Трывожная кнопка”, якой тэрмінова выклікаецца нарад міліцыі. Прычым, як адзначыў начальнік Пінскага ГАУС Андрэй Калядзіч, згодна з пастановай Савета Міністраў №582 ад 14.05.2007 г., ахову парадку павінны забяспечваць самі арганізатары мерапрыемства, у дадзеным выпадку — адміністрацыя Дома культуры.

Калі ж у ГДК будзе адкрыты бар, — зразумела, без алкагольных напояў, — дык там таксама з’явіцца сістэма відэаназірання за наведвальнікамі. Такім чынам, як спадзяюцца ў Пінскім ГАУС, праблемы з паводзінамі падлеткаў на маладзёжных дыскатэках, на якіх акцэнт увагу кіраўніцтва

дансераў, якія заўсёды выклікаюць вялікую цікавасць у гледачоў, а потым аб’яўляць уласна танцавальны вечар.

Сапраўды, чаму б, напрыклад, не пачынаць дыскатэку з нумароў або пастановаў цікавага шоу, якія будуць арганізаваныя “навігатарцамі”? І людзі будуць прыходзіць на шоу неманвіта а 18-й, а не праз гадзіну-паўтары пасля пачатку дыскатэкі, як гэта робіцца зараз. І не будуць “ні для кога” гучаць музыка і працаваць святлоўстаноўкі, не будзе простаю залы. Можна праводзіць і тэматычныя вечары, прысвечаныя, скажам, кожнаму з шасці маладзёжных танцавальных накірункаў, што развіваюцца ў “Навігатары”... Здаецца, гэта было б сапраўды цікава і вырашыла б пытанне з запаўняльнасцю танцавальнай залы моладдзю. Справа толькі за падтрымкай клуба аддзелам культуры горада і дырэкцыяй ГДК.

— Клуб “Навігатар” існуе пры ГДК на платнай аснове, — патлумачыў карэспандэнту “К” Аляксандр Лукашэнка. — І мы не маем права пералічваць яму грошы на развіццё. З кастрычніка да канца 2008 года клуб зарабіў 3,5 мільёна рублёў, сёлета, безумоўна, заробіць яшчэ больш. Паводле дзеючага заканадаўства, калі яны прапрацуюць у нас не менш за тры гады, мы маем права вылучыць дадзенаю студыю сучаснага танца на званне народнай. На жаль, вольнай стаўкі кіраўніка гуртка на сёння ў ГДК няма. Таму “Навігатар” можа развівацца толькі за кошт сваіх уласна заробленых сродкаў. Аднак магу запэўніць: з боку аддзела культуры мы будзем рабіць усё магчымае, каб спрыяць развіццю гэтага танцавальнага калектыву...

Застаецца спадзявацца, што ў хуткім часе ўсё ж знойдзецца адпаведны варыянт і пінская моладзь, што цяпер забыла дарогу ў ГДК, будзе з задавальненнем хадзіць штосуботу на цікавыя танцавальныя вечары ў Доме культуры, каб урэшце задаволіць сваё канстытуцыйнае права на змястоўны і насычаны адпачынак.

***

Перад ад’ездам я зайшоў у Палац культуры “Трыкатажнік”, што размешчаны ў Паўночным мікра-раёне Пінска і з’яўляецца ведамаснай установай культуры і адпачынку вытворча-гандлёвага аб’яднання “Палессе”. Аказалася, тут маладзёжная дыскатэка таксама адсутнічае. Дырэктар Палаца Тамара Дземідзенка кажа фактычна пра тых самых прычыны, што і кіраўніцтва ГДК: паводзіны моладзі, канкурэнцыя з боку прыватных кафэ і рэстаранаў і дрэннае тэхнічнае забеспячэнне дыскатэкі.

Такім чынам, праблема арганізацыі маладзёжных дыскатэч, актуальная, у прыватнасці, ва ўстановах культуры Пінска, патрабуе вырашэння. Як бачна, пытанне забеспячэння аховы і правапарадку ў ГДК залежыць як ад адміністрацыі, так і ад наладжанага ўзаемадзеяння з міліцыяй. Што да канкурэнцыі з боку прыватных бараў-рэстаранаў, дык гэтая праблема хоць і складаная, але таксама вырашальная. Як ужо казалі, можна арганізоўваць танцавальныя вечары з паказальнымі выступленнямі брэйк-дансераў у ГДК або ўдзельнікаў тэатра баявых мастацтваў, які, дарэчы, функцыянуе пры ПК “Трыкатажнік”. А яшчэ і абменьвацца часам гэтымі запатрабаванымі моладдзю арыгінальнымі мастацкімі калектывамі. Такія незвычайныя мерапрыемствы, мусіць, не пройдуць незаўважанымі ў горадзе.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ,
наш спецыяльны карэспандэнт
Мінск — Пінск — Мінск
Фота аўтара

1. Пінскі ГДК. 2. Танцавальная зала ГДК. 3. Фрагмент столі дысказалы. 4. Дэкаратыўнае пано каля танцавальнай залы таксама чакае рэстаўрацыі.

упрыгожыць памяшканне адпаведна мерапрыемству я не ўбачыў. Якраз пад час майго наведвання ўстановы ў нядзелю, а 18-й, пачыналася дыскатэка “Для тых, хто не лічыць гады”. Цягам першай гадзіны прыйшлі толькі трое: двое мужчын відавочна на падпітку, што адразу пачалі танцаваць пад музыку ў пустой зале, і маладая жанчына, якая сядзела ў закутку і назірала за іхнімі па. Даволі сумнае відовішча, асабліва пад бадзёрую мелодыю і зіхаценне агеньчыкаў святламузыкі. Людзі пачалі збірацца толькі ў 19.00 — 19.30. Як бачым, больш за гадзіну зала працуе амаль упустую.

Асноўная ўзроставая група наведвальнікаў вечаровых танцаў — збольшага тыя, каму за 40. Яны раскладалі на крэслах свае рэчы, танцавалі, пілі прынесеную з сабой газіроўку. Колькасць наведвальнікаў у самы разгар дыскатэкі — 50-60 чалавек. Прыкладна ў 21.30 людзей пачало відавочна меншаць. Да 22 гадзін засталіся 15—20 чалавек.

Пагутарыўшы з наведвальнікамі, зразумеў: нават і ў такіх далёка не шыкоўных па сённяшнім часе ўмовах дыскатэка карыстаецца попытам. А для павелічэння яго, па меркаванні апытаных пінчан, варта аднавіць працу бара, а таксама разнастаіць плей-ліст танц-пола. Дадаў бы сюды і відавочную неабходнасць зрабіць адпаведны дызайн дысказалы, а таксама аптымізаваць час яе працы: усё ж дыскатэка а 18-й для двух-трох танцораў — дужа вялікая раскоша, бо на першы план выходзяць пытанні эканоміі і энергазберажэння.

патрэбны рамонт. Каля ўваходу, дзе я размаўляў з Сяргеем, у двух кутках столі былі зроблены дзіркі, мабыць, каб падвешваць дынамікі. Але гэтых дынамікаў на месцах не было, і такое відовішча не ўражвала. А жоўтыя плямы на столі, патлумачыў Сяргей, засталіся ў тых месцах, адкуль лілася вада пад час вялікіх дажджоў.

Як паведаміў Сяргей Захараў, новае абсталяванне для правядзення дыскатэкі проста неабходна, аднак фінансавання, як заўжды, не хапае. Грошы выдзяляюць толькі на дробныя патрэбы. Напрыклад, летась ён змог “выпрасіць” у дырэкцыі сродкі толькі... на 25 чыстых дыскаў. Нават камп’ютэр, каб захоўваць на ім музыку, давялося прынесці свой, асабісты...

Каб разабрацца з гэтай праблемай, карэспандэнт “К” звярнуўся да гарадскіх уладаў. Як зазначыў намеснік старшыні Пінскага гарвыканкама Аляксандр Канеўскі, сёлета ўстановам культуры з гарадскога бюджэту запланавана выдаткаваць больш за мільярд рублёў. У мінулым годзе гэтая сума складала 918 мільёнаў. Што да далейшага выкарыстання выдаткаваных грошай, дык гэта, па словах Аляксандра Альфрэдавіча, справа кіраўніцтва аддзела культуры, а калі гаворка пра гарадскі Дом культуры — ягонай дырэкцыі.

Накіраваўшы з падобным пытаннем і да кіраўніцтва ГДК. Дырэктар Вячаслаў Красоўскі паведаміў, што сёлета выдзелена 157 мільёнаў на капітальны і 50 мільёнаў на бягучыя рамонты ўстановы. З гэтай сумы амаль 100 мільёнаў плануецца выкарыстаць на ўсталяванне сістэмы па-

крылі ў ГДК свой бар, а таксама, магчыма, піцэрыю, — зазначыў ён. — Спадзяёмся, справа з прыцягненнем моладзі на дыскатэку такім чынам наладзіцца і дазволіць Дому культуры значна павялічыць прыбытак ад правядзення танцавальных вечароў.

Будзем спадзявацца, што “адклад” у дадзеным выпадку пойдзе пэўным чынам “на лад”. Зрабіўшы ўсе захады па рамонтных работах у іншых памяшканнях ГДК і пажарнай бяспекі, а таксама прапрацаваўшы варыянты дапаўнення дыскатэкі барам і піцэрыяй, можна будзе знайсці сродкі і на “залатванне” — у прамым сэнсе — дзір у столі.

“Трывожная кнопка” для трывожнай кропкі

А што ж з яшчэ адной праблемай, агучанай адміністрацыяй ГДК, — правапарадам пад час дыскатэч? Неадэкватныя паводзіны падлеткаў, як ужо зазначалася, паслужылі фактарам таго, што маладзёжныя дыскатэкі ў Доме культуры цяпер не праводзяцца. Каб поўнасцю разабрацца з сітуацыяй і паставіць усе кропкі над “і”, накіраваўшы ў Пінскі ГАУС.

Як мне паведамілі, у раёне ГДК і плошчы Леніна сёння ўсталяваны пяць камер відэаназірання, “карцінка” з якіх адрозна паступае на пульта дзяжурнай часткі ГАУС. Непадалёк, каля моста праз Піну, знаходзіцца цэнтральны пункт міліцыі, а ў раёне галоўнай плошчы горада пастаянна дзя-

Навігатарская “фішка” для дыскатэкі

Відавочна, што акрамя рамонту танцавальнай залы і забеспячэння максімальнай бяспекі для наведвальнікаў, было б вельмі добра, каб ГДК рабіў стаўку на сваю эксклюзіўную “фішку”, якая і прыцягнула б моладзь на дыска-

тэкі. Канешне, тут неабходныя немалыя рэкламныя захады, каб мерапрыемства прываблівала вялікую колькасць наведвальнікаў. І ў ГДК такая “фішка” ёсць, хоць і не выкарыстана яна ў дыскатэчнай стратэгіі ўстановы культуры. Маю на ўвазе студыю сучаснага танца “Навігатар”. Калектыву, арганізаваны на базе Дома культуры ў кастрычніку 2008 года, дзейнічае ў шасці танцавальных накірунках: хіп-хоп, нью-стайл, хайп, крэп, стрыт, брэйк-данс.

Кіраўнік “Навігатора” Ігар Прахоровіч навучаўся 3 гады ў Мазырскім цэнтры сучаснага танца, удзельнічаў у шоу-балеце “Алексіс”. Карэнны пінчанін, ён пасля навучання вярнуўся дамоў, каб свае ўменні і навыкі перадаць моладзі роднага горада.

— Раней да нас хадзіла 35 чалавек, але пасля таго, як 25 студзеня адбыўся агульнагарадскі конкурс на званне лепшага брэйк-дансера Пінска, запісаліся яшчэ 14, — гаворыць Ігар. — Я ўвогуле не чакаў, што будзе так шмат ахвотных паўдзельнічаць у конкурсе. На вечарыну прыйшло каля 250 чалавек, а запісаліся ў якасці ўдзельнікаў 42, сярод якіх было толькі 15-20 “навігатарцаў”. За таго, што адведзенага нам ГДК часу не хапіла, паўфінал і фінал конкурсу вырашылі перанесці на 21 лютага. Прычым, калі ўваход у студзені быў вольны, дык на фінальную стадыю конкурсу, у якім удзельнічаюць 18 чалавек, уведзена плата за ўваход у 2,5 тысячы рублёў.

Па меркаванні кіраўніка “Навігатора”, з дапамогай клуба можна будзе вырашыць і праблему маладзёжнай дыскатэкі: праводзіць, напрыклад, па суботах выступленні брэйк-

“Зноў гэты дзядзька прыехаў!..”

Свята без “чацвёртай сцяны”

Фота Аляксандра ЛАБАДЗЫ

Што б ні казалі, а нават у наш век імклівых камунікацый людзі не развучыліся атрымліваць асалоду ад жывых чалавечых стасункаў. І, так бы мовіць, “спажывецкая псіхалогія” людзей, на якую адны з нашых дзеячаў культуры і мастацтва з горыччу наракаюць, для іншых становіцца своеасаблівай сяброўкай і папеліцай. Асабліва — у справе арганізацыі масавых святаў, калі гэтае самае спажывецтва становіцца свайго кшталту “транзітнай магістраллю”, што злучае мастацкія калектывы, дзеячаў культуры і глядачоў, якія прыходзяць у гарадскія паркі, на плошчы і проста на вуліцы сваіх гарадоў.

Рэжысёр Мікола МАКАРЦОЎ, у чьёй творчай скарбонцы, акрамя тэатральных пастаноў, не адзін дзесятка масавых імпрэз, пачынаючы ад народна-фальклорных, літаратурных святаў, дзён вёскі, горада — і да буйнамаштабных акцый кшталту шэсця Дзедаў Марозаў і Снягурак, заявіў пра сябе як пра асобу сінтэтычнага творчага складу. Не так даўно Мікола Фёдаравіч адзначыў сваё шасцідзесяцігоддзе і саракагоддзе творчай дзейнасці, але гэта, відавочна, не сцішыла яго творчага імпульсу.

Рассунуць тэатральныя межы

— На мой погляд, рэжысёр — ужо не проста прафесія, а асаблівы стыль мыслення.

— Так, бо ніхто ж, напрыклад, не прымушаў мяне пісаць сцэнарыі. Рэжысёрскую адукацыю атрымаў — і, калі ласка, працуй у народным тэатры, стаў “готовыя” творы. Але мне заўсёды хацелася працаваць з “незастаўленым” матэрыялам, не ісці следам за прафесійнымі ўстановамі. І я пайшоў шляхам стварэння свайго адметнага фальклорнага тэатра “Жалейка”, які спачатку быў самадзейным, а потым працаваў пры Гомельскай абласной філармоніі.

— Чаму менавіта фальклорнага, Мікалай Фёдаравіч?

— Я вырашыў звярнуцца да фальклорных каранёў, бо продкі ж нашыя мелі свой тэатр яшчэ тады, калі не было ні адпаведных залаў, ні філармоній з кінатэатрамі — узяць хаця б тыя самыя вячоркі! Ці апагей народнай тэатральнасці — Каляды, калі людзі самі стваралі сваё прадстаўленне: майстравалі касцюмы, грыміраваліся, разыгрывалі інтэрмедзіі. Акурат гэтакім шляхам мы і пайшлі. Прычым, наша “Жалейка” аб’ехала не толькі ўсю Беларусь і рэспублікі тагачаснага Саюза, але і замежжа — Індыю, Польшчу, Чэхаславакію... Мяне вабіла ідэя сінтэтычнай дзеі, і акурат такіх “сінтэтычных” акцёраў я і шукаў. Гэта вельмі складана — знайсці людзей, якія аднолькава ярка валодаюць і драматычнай іграй, і вакалам, і музычнымі інструментамі... Я на гэтай “хвалі” і ў аспірантуру паступіў, каб лепш пазнаёміцца з тэорыяй тэатра, паездзіць па экспедыцыях, паназіраць за людзьмі ў рэгіёнах.

Дарэчы, акурат у той час мяне пачалі вабіць буйнамаштабныя п’есы. 5 — 10 чалавек на сцэне мне было замала, я пісаў інсцэніроўкі так, каб у масавых сцэнах на пляцоўку выходзіла да 150 чалавек! Не хапала сцэны — ішоў працаваць у залу. Мяне гэта надзвычай прыцягвала.

Беручы з тэатрам удзел у самых розных святах і мерапрыемствах, я назіраў за тым, як яны ладзяцца. І, адчуўшы смак да гэтага занятку, вырашыў сам заняцца рэжысурай народных святаў: спачатку зрабіў вясковае, потым раённае, абласное, рэспубліканскае... І мушу ска-

заць: арганізацыя святочнай дзеі патрабуе шмат высілкаў — і маральных, і фізічных. Ды і эрудыцыі. Прыязджаеш у той ці іншы горад, мястэчка і мусіш найперш дакладна даследаваць яго гісторыю, разабрацца для сябе ў тым, што за людзі тут жывуць, кім былі іх продкі...

Ды мне гэта надзвычай цікава, і я ў свой час з якімі толькі жанрамі не меў справу! У кіно здымаўся, бо ўва мне, мусіць, жыве акцёр, сам чытаю са сцэны беларускі гумар. Займаюся і літаратурнай дзейнасцю: пішу і выдаю вершы, творчыя нарысы, сцэнарыі народных святаў, з’яўляюся членам Саюза пісьменнікаў Беларусі... Вось хіба толькі ў цырку яшчэ не працаваў!

“Калі б мяне абсыпалі золатам...”

— Сёння даводзіцца нямаля чуць пра тое, што многа святаў і фестываляў мець неарцыянальна, няхай іх будзе некалькі, затое — буйнамаштабных і гучных.

— Гэта няпростое пытанне. Безумоўна, такія гучныя і буйныя свята, як да прыкладу, “Славянскі базар у Віцебску”, здольныя ўразіць глядачоў не толькі з Беларусі, але і з іншых краін. Яны ствараюць культурны імідж нашай дзяржавы. Але ж чалавек жыве кожны дзень. А свята для народа — гэта тая самая духоўная спажыва! Іншая справа, што не абавязкова, каб усе малыя фестывалі былі вялікія і без патрэбы пампезныя, галоўнае — каб пасля іх заставаўся пэўны рэзананс, каб людзі памяталі іх. І тут — як з песнямі: адна падасца і праставатай, а застаецца ў памяці на дзесяцігоддзі, а іншая і навамодная, і “закавырыстая”, ды праз некалькі дзён забываецца...

Галоўнае маё перакананне — свяцейкі ў народзе патрэбныя, прычым самыя розныя. І чым масавыя тэатралізаваныя свята адрозніваюцца ад іншых відаў мастацтва, дык гэта адсутнасць так званай “чацвёртай сцяны”, якая маецца і ў тэатры, і ў кіно — у якасці экрану, і ў выяўленчым мастацтве — у выглядзе палатна, дзе мастак малюе сваю карціну... А ў свяце аніякіх “перашкод” няма! І гэтае адчуванне магчымасці непасрэднага далучэння кожнага да святочнага дзеяства, думачка, надзвычай узрушае чалавека.

За час сваёй працы мне давялося наладжваць свята літаральна ва ўсіх абласцях Беларусі. Натуральна, што ў вяр урачыстай дзеі ўцягваюцца не толькі самадзейныя калектывы, але і самі жыхары. А пасля таго, як свята завяршалася, яны заставаліся і працягвалі развіваць творчасць у сваіх населеных пунктах. І вось прыязджаеш у такое мястэчка праз пэўны час, праз дзесяцігоддзі нават, а цябе пазнаюць і кажуць: “Зноў гэты дзядзька прыехаў — будзе штосьці новае рабіць!”. Для рэжысёра гэта вельмі важнае шчасце. А для мяне — асабліва, бо я лічу сябе сапраўдным вандроўнікам. Не змагу затрымацца на адным месцы больш за тыдзень. І калі б мяне абсыпалі золатам і казалі: “Сядзі на адным месцы”, — я б не ўсёдзеў.

Таццяна КОМАНОВА

Семсот непаўторных

Вынік года рамёстваў у Год роднай зямлі

Як паведаміла “К” начальнік інфармацыйна-аналітычнага і рэпертуарна-выдавецкага аддзела Магілёўскага абласнога метадычнага цэнтра народнай творчасці і культурасветработы Святлана Бухель, у Магілёўскім абласным мастацкім музеі імя П.Масленікава працуе абласная выстаўка твораў майстроў дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва Магілёўшчыны.

Выстаўка мае назву “Традыцыі майстроў зямлі нашай роднай” і з’яўляецца вынікам абласных мерапрыемстваў па развіцці традыцыйнага беларускага мастацтва “Год рамёстваў — 2008”. Адначасова гэта і першая экспазіцыя 2009 года, абвешчанага Указам Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь Аляксандра Лукашэнка Годам роднай зямлі.

Арганізатарамі выстаўкі сталі Упраўленне культуры Магілёўскага аблвыканкама і Магілёўскі АМЦНТ. У экспазіцыі прадстаўлены работы як сталых творцаў, так і майстроў-пачаткоўцаў. У спектры народнага мастацтва — ло-

за- і саломкапляценне, саламяныя падвесныя канструкцыі, інкрустацыя, вышыўка, разьба па дрэве, драўляныя музычныя інструменты, кераміка, ганчарства, дробная пластыка, дэкаратыўныя формы...

Тут можна ўбачыць унікальную калекцыю рэканструкцый народных строяў, што з’явілася ў выніку творчых даследаванняў удзельнікаў абласнога конкурсу “Традыцыйны нацыянальны касцюм Магілёўшчыны”. Гэта вырабы майстроў Быхаўскага, Горацкага, Крычаўскага, Круглянскага, Касцюковіцкага, Кіраўскага, Асіповіцкага, Хоцімскага, Мсціслаўскага, Магілёўскага, Чавускага раёнаў і Бабруйска.

Адмысловыя і творы з саломы і лазы, якія прызнаны лепшымі на абласным конкурсе “Карункі народнай спадчыны”, 243 работы прадставілі керамісты і ганчары — удзельнікі конкурсу “Ганчарны круг”...

Усяго на выстаўцы — каля 700 непаўторных вырабаў 60-ці майстроў дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва з 18 рэгіёнаў вобласці, Магілёва і Бабруйска.

А.С.

“Сяброўкі” і гукі трубы

Летась пры плане 52 мільёны рублёў Івацэвіцкі гарадскі Дом культуры зарабіў на аказанні платных паслуг больш за 70 мільёнаў. Гэта — ільвіная доля фінансавых сродкаў, атрыманых у мінулым годзе ўсімі ўстановамі культуры раёна.

Па справядлівым меркаванні дырэктара ўстановы Тамары Воўк, усе структуры ГДК — адзіны жывы і дзейзольны арганізм, які з заіздроснай рэгулярнасцю выдае на-гара самыя розныя творчыя акцыі. Да прыкладу, канцэрты-віншаванні з нагоды прафесійных свят і юбілеяў івацэвіцкіх прадпрыемстваў і арганізацый даўно ўжо заваявалі папулярнасць у гараджан і сталі адной са стабільных крыніц грашовых даходаў.

І не былі б гэтыя творчыя акцыі такімі знакавымі, запатрабаванымі і цікавымі, калі б не намаганні 11 народных калектываў Дома культуры. Гэта духавы аркестр, якому

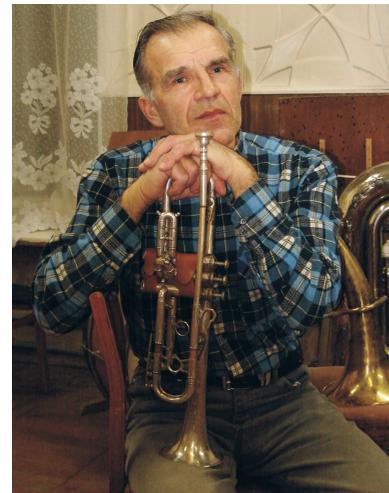
ўжо ледзь не паўстагоддзя, аркестр народных інструментаў, скрыпачны квінтэт, ансамбль народнай песні і музыкі “Іванічы”, дзіцячы хор “Ліра”, жаночы вакальны гурт “Сяброўкі”, хор ветэранаў, тэатр, інструментальны калектыв “Рэзананс”, аматарскія аб’яднанні “Вербіца” (і спяваюць тут, і народнымі рамёствамі авалодваюць) і кветкаводчая “Віёла”... А ёсць яшчэ харэаграфічныя фарміраванні, клубы дзіцячай гульні, дзве эстрадныя студыі. Кожны гурток, кожны калектыв заняты канкрэтнай справай, а разам яны складаюць магутны творчы патэнцыял клубнай установы, вопыт якой пераймае ўвесь раён.

Я.Р.

Фота аўтара

На здымку:

мастацкі кіраўнік духавога аркестра
Анатоль Юркевіч.

Неўтаймоўнасць трох струн

Тое, што актэт балалаек “Віцебскія віртуозы” адзіны ў свеце, — не перабольшванне. Гэта жаночы калектыв з адным толькі балалаечным тэмбрам. Актэтам нязменна кіруе Тамара ШАФРАНАВА, заслужаная артыстка Беларусі.

Створаны актэт у верасні 1973 года. Неўзабаве становіцца лаўрэатам I Рэспубліканскага і ўсесаюзнага конкурсаў.

Апошняя перамога “Віцебскіх віртуозаў” — II прэмія Першага міжнароднага конкурсу выканаўцаў музыкі Астара П’яцолы “Libertango”, які праходзіў у сакавіку 2008-га ў Барнаўле...

Як адзначае Тамара Шафранова, у кожнага выканаўца актэта шмат сольных партый. Людміла Раманова, Таццяна Карпусенка, Алена Рабікава, Людміла Шчэрбіна, Аксана Шурынава, Аксана Валынец, Людміла Лаўрыкава не толькі скончылі Віцебскае музычнае вучылішча, але атрымалі і вышэйшую музычную адукацыю — хто ў Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі, а хто — у Ленінградскай кансерваторыі.

Візітнай карткай актэта Тамара Шафранова лічыць “Гумарэску” Яўгена Глебава. Менавіта гэтым творам у 1974-м “Віцебскія віртуозы” заваявалі Маскву, перамаглі на V Усесаюзным конкурсе артыстаў эстрады: “Глебаў

напісаў гэтую сімпатычную п’еску для кінафільма “Саша, Сашачка”. Неяк яна нідзе не выконвалася. А калі мы былі ў Мінску, славеты кампазітар падышоў да нас і прапанаваў папоўніць “Гумарэскай” наш рэпертуар”, — распавяла Т.Шафранова. Яна ж рэспісала інструментоўку, а літаральна праз два месяцы ансамбль паехаў у Маскву.

У студзені ў Віцебскай абласной філармоніі адбыўся юбілейны канцэрт актэта, які за 35 гадоў існавання неаднойчы даказаў сваю унікальнасць.

Алена АЛІМАВА

Віцебск

На здымку: актэт балалаек
“Віцебскія віртуозы”.

Хіт “Завіруха” ў сучаснай аранжыроўцы ізноў папулярны, прычым сярод моладзі. Пра гэта сведчаць інтэрнет-хіт-парады. Але ж аўтар шлягера Эдуард ХАНОК не надта схільны да настальгіі па мінулых дасягненнях. Штодзённа да пяці гадзін раніцы ён назапашвае новыя. Прычым гаворка зусім не пра новыя песні.

Калі ў 1995 годзе мне ўпершыню давалося рабіць інтэрв’ю для “К” з Эдуардам Сямёнавічам, яго “тэорыя хваляў” яшчэ толькі распрацоўвалася. За прамінулы час яна паспела займець сваю “ доказыную базу”, уласную тэрміналогію і... скандальны розгалас. Не так даўно пачынальнік “хвалязнаўства” завітаў у рэдакцыю “К”, каб прэзентаваць на наш суд чарговы прадукт сваёй працы — кнігу пад назвай “Пу-га-чоў-шчы-на. Дзесяць год пасля”.

Беларускі кампазітар стварыў бескампраміснае аўтарскае наследаванне працаў развіцця постсавецкай папулярнай музыкі, якое працываеца на адным дыханні і неўзабаве рызыкуе разысціся на цытаты. Напрыклад: “Галоўнае на эстрадзе — не голас, а імідж, а голасу трэба роўна столькі, каб гэты імідж не сапсаваць”.

Сутнасць “тэорыі хваляў” Эдуард Сямёнавіч таксама здолеў выразіць афарыстычна: “Кожнай зорцы рана ці позна прыходзіць Ханок”.

— Экскурс у творчасць Алы Пугачовай быў патрэбны мне, перадусім, для таго, каб зафіксаваць сваю тэорыю і прыцягнуць да яе ўвагу шырокай публікі, — прызнаецца даследчык. — Цяпер я пайшоў далей, ствараючы хваляграмы творчасці выбітных асобаў: ад Пушкіна да Таранціна. На сённяшні дзень іх у маім набытку ўжо больш за сотню.

— Цікава, што ж яднае аўтараў “Яўгена Анегіна” і “Крымінальнага чытва”?

— Тое, што яднае літаральна ўсіх творцаў. Увесь свет жыве і заўсёды жыве паводле “закона хваляў”. Вось яго вызначэнне, цытую па памяці: “Траекторыя творчага жыцця або яго часткі мае форму хвалі з пяццю фазамі: пад’ём, кульмінацыя, прамежкавы спад, спад канчатковы і астаткавы след”. Маё даследаванне засведчыла: схема гэтая універсальная. Так або інакш, яна працягваецца ў біяграфіі кожнага! Варта толькі зірнуць на іх хваляграмы...

— Добра было б патлумачыць гэты тэрмін для нашых чытачоў...

— Хваляграмы — гэта маё ноўхаў, своеасаблівы творчы рэнтген. На пачатку я вызначаю дамінантныя моманты творчага шляху. У шоу-бізнесе гэта знакавыя хіты, у класічнай музыцы — шэдэўры... Вось я напісаў “Малінаўку”, далей было “То ли ещё будет” і г. д. Яны і ўтварылі мне хвалю, якую можна адлюстраваць з дапамогай графіка. Але з часам любая хваля ідзе на спад. Нейкі час яшчэ можна трымацца за кошт былога — я называю гэта “астаткавай хвалі” — але ўрэшце...

— Чаму ж так адбываецца?

— Талент — гэта здольнасць пераўтвараць пабачанае і пачутае ва ўласны творчы прадукт. Асоба назапашвае энергію, і калісьці, у адзін цудоўны момант, яна выплёскаецца вонкі, спараджаючы хвалю. Але запасы энергіі не вечныя. Ніводзін чалавек не можа працаваць да бясконцаці.

Ёсць творцы, у жыцці якіх бывае не адна хваля, а дзве або нават тры. Але ж шоу-бізнесу апошняе не тычыцца. Тут, як і ў спорце, старэюць вельмі хутка. І пра гэта мусяць памятаць кожны.

— Але што рабіць артысту, калі ягоная хваля ўжо нібыта сышла, а душа спывае?

— На здароўе, хай спывае! Для сябе, для сяброў або “калі папрасяць”. Але не варта мець звышамбіцый. Інакш нездольнасць іх рэалізаваць выявіцца ў прыкрых выкідах негатывнай энергіі. Я называю гэтую з’яву “комплексам Зідана”, у гонар выбітнага французскага футбаліста, які завяршыў сваю кар’еру скандалам. Калі ты не ведаеш закону хвалі, можаш пацяраць такое самае фіяска. І потым абвінавачваць у гэтым усіх, апрача сябе самога.

— А як жа гэтыя бясконцыя настальгічныя праекты: “Хіты 80-ых” і г. д.?

— Ці думалі сярэднявечныя даследчыкі анатоміі чалавека, што калісьці медыкі здолеюць рабіць перасадку нырак? Адкрыцці здараюцца спантанна, па натхненні. А потым... Думаю, мая тэорыя прыдасца чалавецтву, і не абы-як прыдасца. Магчыма, праз пэўны час кожны з нас здолее замяніць сваю хваляграму і ацаніць уласны патэнцыял — які, дарэчы, далёка не заўсёды залежыць ад узросту...

— Існуюць два вечныя пытанні: ці ёсць у жыцці шчасце і што трэба рабіць, каб стаць папулярным? Першае мы закранаць не будзем, а што гаворыць ваша тэорыя наконт другога?

лькі багатымі, што іх вашы капейкі не цікавяць. Грошы патрэбны дзеля таго, каб знайсці добрых прадзюсераў і выпускаць якасны прадукт. Калі ў вас ёсць лішні мільёнчык, знойдзецца нямаля ахвотных дапамагчы вам яго “асвоіць”. Але...

— Але што?

— Магу сказаць толькі адно: калі артыст мае пустую энергетыку, ён ніколі не запаліць залу, колькі б грошай у яго ні “ўбухвалі”. А той, хто здатны выпраменьваць гэтыя флюіды, патрабуе не так і шмат сродкаў на раскрутку. Напрыклад, Дзіма Калдун. Яму не спатрэбіліся шматмільённыя інвестыцыі.

Прафесіянал часоўных эмоцый

“Да кожнай зоркі рана ці позна прыходзіць Ханок...”

— У тым і справа, што настальгічныя. Быў не так даўно на канцэрце Тухманова, і калі гучалі старыя песні, зала плакала. А вось новыя... У мяне ўзнікла адчуванне, што яны маглі б стаць папулярнымі год дваццаць таму. Сёння іншы час, і “ў яблычак” яны ўжо не трапляюць. Прафесія песенніка — прафесія часоўных эмоцый, а час ляжыць несупынна. Застаецца хіба настальгія.

— Абыходзячыся з эстрадай гэтак жорстка, вы пілуеце сук, на якім сядзіце. Вас гэта не бянтэжыць?

— Рэч у тым, што гэта не зусім мой сук. Я невыпадкова скончыў тэарэтыка-кампазітарскі факультэт Маскоўскай кансерваторыі. Унутры мяне заўсёды смяшчаліся гэтыя два пачаткі. Як кампазітар, я ўжо ўсё сказаў. А вось як тэарэтык... Тут я толькі на пачатку шляху. Кампазітар — гэта мая прафесія. А даследчык — пакліканне! Не думаю, што Андрэй Макаревіч стаў бы шчаслівым, калі б застаўся працаваць архітэктарам. У мяне бадай тое самае. За напісаннем шлягераў я ніколі не заседаў да пяці ранку.

Што да эстрады... Для мяне, з маёй класічнай адукцыяй, пісаць шлягеры было нека... няёмка. Я заўсёды ставіўся да “папсавікоў” з пэўнай доляй пагарды. А цяпер, калі я прыходжу ў кансерваторыю і бачу там партрэты вялікіх, дык міжволі сабе прыгадваю: Чайкоўскі? Разабра-ны?

Б а х ?
Р а з -

абра-ны.
Р ы м с к і -
К о р с а к а ў ?
П а к у л ь п а ч а к а е .

— Ці думалі вы пра нейкае практычнае прымяненне сваёй тэорыі?

— Перш-наперш, трэба мець станоўчую энергетыку. Яна, у сваю чаргу, мае два складнікі: напор і зараджанасць. Напор можа быць вельмі моцным, але калі ты не здатны выпраменьваць флюіды, якія запальваюць залу, літаральна яе гіпнатызуюць, выніку не будзе. Ёсць такая з’ява, як “пустая энергетыка”. Ты крычыш з усяе моцы, са скуру вылузваешся, але... усё марна. Гледачы паціскаюць плячыма і пакідаюць залу. Магчыма, з цягам часу людзі навуцацца зараджаць гэтыя флюіды. Гэта будзе рэвалюцыйнае адкрыццё!

— Сёння папулярнае меркаванне, што асоба артыста ў шоу-бізнесе мае другасную ролю, у адрозненне ад сувязей і проста грошай...

— Сувязі, шануны, заўсёды адыгрывалі ролю, нават у савецкі час. Праўда, тады для раскруткі бездараў выкарыстоўваліся дзяржаўныя грошы, а цяпер — уласныя. Хоць выкідаць свае крэўныя на сметнік — калі ласка, гэта тваё асабістае права! Прычым грошы сёння трацяцца зусім не для набыцця эфірнага часу. Усё гэта байкі: тэлемагнаты ў Расіі сталі насто-

— Раней прарыў у Расію быў для беларускага выканаўцы галоўным крытэрыем поспеху, але цяпер многія думалі, што распрацоўваць гэты вектар зусім неабавязкова...

— ... А ў Расіі, тым часам, вядуцца дыскусіі, ці трэба нашым артыстам шукаць шчасця на Захадзе. Адкаж на абодва пытанні вельмі проста: там вас ніхто не чакае. Што да лакальнай папулярнасці... Ведаецца, кожны спартсмен хоча выйграць не толькі нацыянальны чэмпіянат, але і міжнародны. Зрэшты, магчыма, беларускія артысты здолеюць прабіцца на Запад напярэці. Тым болей, ёсць досвед “Песняроў”, якія ўспрымаліся як свайго кшталту экзотыка.

Праблема, якая не дазваляе беларускім артыстам прабіцца ў Расію, а расійскім на Запад — адна і тая самая. Гэта тэхналагічнае адставанне. Ёсць два фактары поспеху: талент і тэхналогія. У савецкія часы наша эстрада варылася ва ўласным соку, і наступствы ўсё яшчэ адчувальныя. А цяпер, апынуўшыся ў адкрытым моры сусветнага шоу-бізнесу, рызыкуе сам патануць, не вытрымаўшы канкурэнцыі. Параўнальна з заходнім узроўнем, тутэйшая попмузыка — гэта прафесійная самадзейнасць. Бо для развіцця талентаў бракуе добрай тэхналагічнай базы. Прычым беларускай эстрады гэта датычыцца яшчэ больш, чым расійскай.

— Якой здаецца сённяшняй папулярнай музыкае ветэрану? Яна лепшая або горшая за тэя часы, калі вы былі “на грэбені хвалі”?

— Музыка сёння не кепская і не добрая. Яна — сённяшняя.

Р.С. Якога пытанне бракавала ў гэтай гутарцы? Вядома, пра тое, наколькі дастасоўваецца бязлітасны “закон хвалі” да самога яго аўтара — кампазітара і чалавека. Якой выглядае ягоная ўласная хваляграма? Задаць гэтае пытанне я, па шычарасці, не наважыўся. Але ж Эдуард Ханок, здаецца, і без таго даў на яго адказ.

Ілля СВІРЫН
Фота Пятра ОВАДА

Фотапаход у тры тысячы кадраў

Завочна пазнаёміцца з экспазіцыямі ўсіх сталічных музеяў стала магчымым дзякуючы выданню фотальбома “Мінск музейны”. Ідэя стварэння такой кнігі некалькі гадоў таму з’явілася ў вядомага айчыннага фотамастака Пятра Кастрэмы і атрымала падтрымку з боку Мінскага гарадскога выканаўчага камітэта.

Фрагмент выставкі ў Музеі гісторыі беларускага кіно.

Як адзначыў фотамастак, у сціплы тэрмін было зроблена больш за тры тысячы здымкаў, якія адлюстроўваюць багацце і адметнасць экспазіцый мінскіх музеяў. Акрамя гэтага, у кнізе прадстаўлена інфармацыя як пра развіццё музейнай справы ў сталіцы, так і непасрэдна аб кожнай асобнай установе. Кніга падзелена на раздзелы, што прысвечаны музеям па профілях калекцый: гістарычным, ваеннай гісторыі, мастацкім, музеям пад адкрытым небам, літаратурным, прыроды, спорту. Сярод іх ёсць і малазнаёмыя аматарам культуры, заснаваныя пэўнымі міністэрствамі або прадпрыемствамі: музей гісторыі дарожнай гаспадаркі, музей Міністэрства ўнутраных спраў, музей пажарнай і аварыйна-выратавальнай справы.

З фотаальбомам цікава будзе пазнаёміцца і замежным турыстам, для якіх адмыслова зроблены пераклад на англійскую мову.

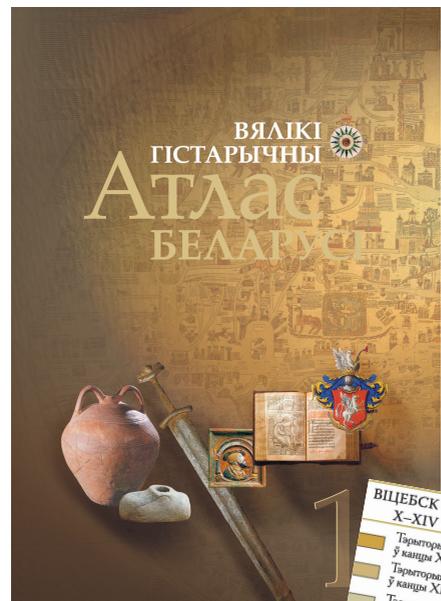
Дарэчы, па словах Пятра Кастрэмы, у перспектыве варта было б пашырыць фотаальбом за кошт уключэння звестак і ілюстрацый па калекцыях некаторых ведамасных музеяў.

Інтэр’ер Музея гісторыі беларускай літаратуры.

Генеральная карта: з павеата — у павеат

Першае ўражанне ад знаёмства з гэтым выданнем: эстэтычнае за- давальненне ад прыгожа аздобленай кнігі, дзе, апрача карт, змешчаны гравюры, мастацкія карціны часоў Сярэднявечча. Чым яшчэ напоўнены першы том “Вялікага гістарычнага атласа Беларусі”? Пад час прэзентацыі гэтага фаліянта на выстаўцы “Кнігі Беларусі-2009” з яго стваральнікамі сустрэўся карэспандэнт “К”.

Вялікае значэнне гэтага выдання ў яго навуковай ёмістасці. Невыпадкава, як адзначыў галоўны рэдактар “Вялікага гістарычнага атласа Беларусі”, дырэктар Беларускага навукова-даследчага цэнтру электроннай дакументацыі, кандыдат гістарычных навук Вячаслаў Насевіч, у працоўцы і рэцэнзаванні карт для I тома прымалі ўдзел вядомыя беларускія спецыялісты, прадстаўнікі Інстытута гісторыі Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі, устаноў Дзяржаўнай архіўнай службы.

Па словах Вячаслава Леанідавіча, у Атласе ўпершыню ў айчынай картаграфіі настолькі падрабязна і дэталёва падаюцца самыя раннія перыяды нашай гісторыі. Адметна, што карты адлюстроўваюць не толькі археалагічныя помнікі, але і самі працэсы, што адбываліся на тэрыторыі краіны тысячагоддзі таму і спрыялі фарміраванню беларускага этнасу. Не

прамінулі аўтары Атласа перыяды, калі беларускія землі ўваходзілі ў Кіеўскую Русь, Вялікае княства Літоўскае. Гэты час асветлены ў сацыяльным, палітычным, рэлігійным аспектах.

Галоўная мэта Атласа — даць больш поўнае, нагляднае, навукова выверанае ўяўленне пра гісторыю Беларусі ад старажытнасці да нашых дзён. Менавіта таму яна падаецца ў шырокім кантэксце, што дазволіць зразумець месца беларусаў у супольнасці еўрапейскіх народаў, з якімі, па словах акадэміка, доктара гістарычных навук, члена навукова-рэдакцыйнага савета “Вялікага гістарычнага атласа Беларусі” Міхаіла Касцюка, нашы продкі мелі плённыя сувязі. Да таго ж, некаторыя карты ахопліваюць увесь усходне-

Рэканструкцыя карты Віцебска X — XIV стст.

еўрапейскі рэгіён альбо наогул Еўропу цалкам. А побач з гэтым прысутнічаюць і буйнамаштабныя карты асобных тэрыторый, планы гарадоў, схемы бітваў.

Намеснік дырэктара Інстытута гісторыі НАН Беларусі, член навукова-рэдакцыйнага савета фаліянта, кандыдат гістарычных навук Вячаслаў Даніловіч зазначае, што пад час стварэння кнігі было шмат дыскусій, спрэчных момантаў, але ў выніку па кожнай карце, што прадстаўлена ў Атласе, была выпраца-

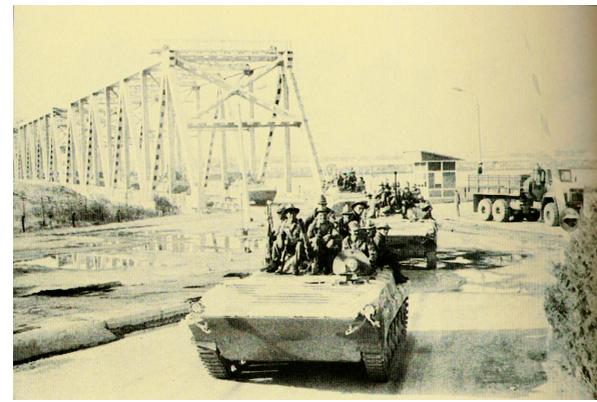
вана кансалідаваная пазіцыя, якая адпавядае дасягненням сучаснай навукі. У аснову перыядызацыі тамоў Атласа пакладзены істотныя моманты этнагенезу беларусаў, шляху да стварэння ўласнай дзяржавы. Першы том асвятляе найбольш раннія перыяды, ад каменнага веку да часоў Вялікага княства Літоўскага. Храналагічна ён абмежаваны канкрэтнай датай — 1569 годам, калі ў выніку Люблінскай уніі беларускія землі ўвайшлі ў склад Рэчы Паспалітай.

Усяго першы том выдання ўтрымлівае 67 гістарычных карт, схем і планаў, распрацаваных сучаснымі спецыялістамі, а таксама рэпрадукцыі 22 старадаўніх карт. Варта адзначыць, што ўпершыню прадстаўлена генеральная карта “Беларускія землі ў XVII стагоддзі”, дзе пазначаны ўсе тагачасныя населеныя пункты, якія падаюцца лакалізацыі, а таксама межы павеатаў, валасцей і маёнткаў. У тым змешчаны таксама 7 тлумачальных нарысаў, храналагія падзей ад старажытнасці да 1569 года і гісторыка-геаграфічны паказальнік: у ім прыводзіцца звесткі пра час першых згадак паселішчаў, іх гістарычныя і сучасныя назвы. Па словах Вячаслава Насевіча, шматлікія рысы мінулага давляюцца аднаўляць з дапамогай правяраных звестак з археалогіі, мовазнаўства, шляхам гіпотэз і рэканструкцый. Апрача гэтага, пры складанні Атласа ўлічваюцца вопыт гістарычных карт украінскіх, літоўскіх, расійскіх аўтараў і матэрыялы брытанскага “Атласа еўрапейскай гісторыі”.

II том “Вялікага гістарычнага атласа” будзе ахопліваць больш за два стагоддзі існавання Вялікага княства ў складзе Рэчы Паспалітай і часы, калі беларускія землі былі ўключаны ў Расійскую імперыю. Верхняя храналагічная мяжа тома вызначае момант, калі фарміраванне беларускай нацыі набыло яркую выразнасць. Трэці том будзе прысвечаны часу ад зараджэння беларускага нацыянальнага руху да нашых дзён.

Чакаць завяршэння рэалізацыі праекта засталася не так ужо і шмат: у 2012 годзе плануецца выдаць апошні том “Вялікага гістарычнага атласа”, кнігі, па якой можна цалкам спазнаць мінуўшчыну Бацькаўшчыны.

3 нагоды 20-годдзя вываду савецкіх войск з Афганістана Беларускім дзяржаўным музеем гісторыі Вялікай Айчыннай вайны падрыхтавана выстаўка “Афганістан: наша памяць і боль”.

Мост Дружбы праз раку Амудар’я, па якім вярталіся дамоў савецкія войскі.

З архіваў саміх воінаў

Як адзначыла аўтар канцэпцыі праекта Галіна Бабусенка, экспазіцыя адлюстроўвае пачатак афганскай вайны, баявыя дзеянні, удзел у іх беларусаў. Большасць матэрыялаў была сабрана супрацоўнікамі музея адразу пасля заканчэння вайны ў сем’ях воінаў-інтэрнацыяналістаў. Гэта прадметы амуніцыі, зброя. Можна пазнаёміцца і з дакументамі, што расказваюць пра саміх нашых суайчыннікаў: дыпламамі, граматамі, прадметамі побыту. У прыватнасці, складзі сваё ўяўленне пра падзеі вайны наведвальнікам выстаўкі дапамогуць афганскія і савецкія плакаты, форма дэсантніка, аўтамат Калашнікава, афганскі сцяг, аскепі гранаты, трафейныя міны, дакументы ворагаў і шмат чаго іншага.

Усяго, па словах вучонага сакратара Беларускага дзяржаўнага музея гісторыі Вялікай Айчыннай вайны Галіны Бабусенкі, устаноўкай было сабрана 176 адзінак захоўвання. Тым не менш і зараз ветэраны Афганістана прыносяць прадметы і дакументы, што сведчаць пра драматызм падзей, удзельнікам якіх яны былі. На выстаўцы не могуць не ўразіць прастрэлены куляй Каран, чарніліца з гільз, унікальныя фотаздымкі, на якіх адлюстраваны моманты змагання, а таксама і вываду войск з Афганістана. Для стварэння выстаўкі Міністэрства абароны, Мінская гарадская арганізацыя ветэранаў вайны ў Афганістане “Памяць”, 5-я брыгада спецназа перадалі музею каштоўныя матэрыялы. Сярод іх сакрэтныя даведкі, данясенні, карты.

Сімвалічна, што завяршае выстаўку друкаваная прадукцыя прадпрыемства “Белпошта”, а таксама медаль, заснаваны Указам Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь, — “20 гадоў вываду войск з Афганістана”.

У працяг тэмы варта адзначыць, што да гэтай даты заслужаным дзеячам культуры Рэспублікі Беларусь Рыгорам Сакалоўскім была падрыхтавана кніга “Афганскае рэха”.

Каран, прабіты куляй.

К.А.

Выпадковыя знаходкі і... крыжацкі след

Часам, каб знайсці каштоўны прадмет, якому ўжо далёка не адна сотня гадоў, не абавязкова ўдзельнічаць у археалагічных раскопках, дастаткова з увагай паставіцца да знаходак, да прыкладу, на ўласным прысядзібным участку.

Нешта падобнае адбылося з доктарам гістарычных навук прафесарам Беларускага дзяржаўнага педагагічнага

універсітэта імя Максіма Танка Уладзімірам Тугаем, які аднойчы з сябрам Іванам Пятровым паехаў на рыбалку на раку Ашмянку непдалёк ад вёскі Соля. Але замест улову прывёз у

Мінска-авіярэчы, што было выпадкова знайдзена на глыбіні 10-15 см. Яго намаганьнямі грунт з ямы, прызначанай для ўтылізацыі бытавых адходаў, быў уважліва прагледжаны, і ўсе рэчы, а іх аказалася трынаццаць найменняў, да самых малых фрагментаў былі сабраны і перададзены на вызначэнне свайму калегу-археологу. Так, сярод знахо-

дак вылучаецца фрагмент упрыгожвання, выраблены са сплаву на аснове срэбра. Вонкавая паверхня знаходкі дэкарыраваная “цыркульным” арнаментом. Цікавымі падаюцца і чатыры фрагменты, верагодна, фібулы, вырабленай на меднай аснове, металічныя накладкі на скураную аснову пояса, а таксама цэлую сякеру.

На жаль, нічога не вядома пра характар грунту, у якім адбываліся выпадковыя раскопкі. Але ёсць здагадка, што гэта ўсё ж грунтовае пахаванне з крэмацыяй. На карысць такой версіі сведчыць і апытанне мясцовага насельніцтва, што было праведзена праз пэўны час. Яно паказала, што тут ніколі не было курганных насыпаў. Няма тут і мікратапоніма з назвай “курганы”, “магілы”, “капцы” (літоўскае карас — магіла) і падобнымі. Рэчы, знойдзеныя ў яме, былі размешчаныя адносна кампактна. На некаторых з іх прыкметны сляды ўздзеяння агню. Асабліва гэта адбілася на фібуле, якая захавалася фрагментарна і ў аплаўленым стане.

Вяўлены выпадковымі землянымі работамі помнік уваходзіць у арэал распаўсюджвання культуры ўсходне-літоўскіх курганоў. Знойдзеныя пры гэтым рэчы (накладкі, сякера) можна, паводле аналагаў з суседніх помнікаў, аднесці да XIV стагоддзя — часу супрацьстаяння крыжакам. Адною з формаў такога змагання быў зварот да паганскага абраду — крэмацыі памерлых, які здзяйсняўся ўжо не ў падкурганным насыпе, а ў грунце, без захавання вонкавых прыкмет.

Такім чынам, рэчыўны комплекс, знойдзены ў вёсцы Соля выпадковымі раскопкам, відаць, можна аднесці да аднаго з грунтовых пахаванняў воіна XIV стагоддзя. Хацелася, каб выяўленыя рэчы знайшлі апошні прытулак у Смаргонскім краязнаўчым музеі.

Леанід КАЛЯДЗІНСкі, археолог.
На здымках: знаходкі нечаканых раскопак.

У Магілёўскім абласным краязнаўчым музеі, знаёмства з ваеннай часткай фондаў якога мы працягваем на старонках "К", захоўваюцца асабістыя рэчы, лісты, успаміны не толькі знакамітых удзельнікаў вызвалення Магілёва ды Магілёўскай вобласці, усёй Беларусі, тых, хто змагаўся на перадавай, але і тых абаронцаў Радзімы, хто рабіў свой унёсак у перамогу над фашызмам, знаходзячыся ў тыле ворага, часам здзяйсняючы нябачны падзвігі словам. Словам, якое адмаўляліся вымавіць, або словам, якое адмаўляліся напісаць...

Тайнік у канаве бургамістра

Марыя Філіпаўна Хаўранкова пад час вайны была сувязной 8-й і 35-й партызанскіх брыгад. Іх — сясцёр-разведчыц Хаўранковых — змагалася ў падполлі пяцёра, але дваццацісямігадовая Марыя была з іх самай мужнай і знаходлівай. Яе смеласці здзіўляліся нават ейныя сёстры.

Па заданні брыгады Марыя працавала прыбіральшчыцай у гарадской управе. Яе пакой знаходзіўся побач з кабінетам бургамістра, і падпольшчыца не толькі падслухоўвала, пра што гавораць акупанты, але і літаральна пад носам у іх — у канаве бургамістра — зрабіла тайнік, дзе хавала зброю, медыкаменты, усё, што ёй удавалася сабраць. Мы можам толькі ўявіць, што рабіла Марыя Хаўранкова, калі ў яе характарыстыцы сказана наступнае: "За час службы ў атрад прынесла 50 кг толу, да 20 тысяч патронаў, 33 гранаты, медыкаменты, прывяла 23 рускіх ваеннапалонных з нямецкіх лагераў...". Яе сёстры пісалі, што Марыя магла без ваганняў уначы адправіцца за 20 кіламетраў ад дому на заданне, ды яшчэ ўзяць з сабой сына — сямігадовага Таліка.

Невядома, якім чынам гэта адбылося, але немцы ў 1943 годзе схпілі Марыю. У Аршанскай турме яна правяла апошнія свае дні, закатаваная гестапаўцамі. Мы можам толькі здагадацца, што адчувала гэта маладая жанчына, замярзаючы ў халоднай і бруднай камеры, ясна ўсведмялячы свой лёс. Якая сіла духу і магутная воля былі ў Марыі, калі ў гэтыя хвіліны яна здзяйсняе сваю апошнюю "операцыю" — пасланне блізкім.

Марыя піша два лісты — да сёстраў ды бацькоў і да сына — агрызкам алоўка на адваротным баку невядома адкуль вырванай кніжнай ілюстрацыі чарнавіка ліста Пушкіна да цара Аляксандра І. Жанчына піша і зашывае лісты ў сваю плюшавую жакетку, якую пасля смерці завяшчае перадаць сваякам. Як можа здагадацца чытач, усе падрабязнасці нашага распаведу сведчаць аб тым, што апошняя операцыя Марыі Хаўранковай прайшла паспяхова. Жакетку перададуць сёстрам сувязной, але блізкія знойдуць яе лісты толькі... праз 8 гадоў. Цудам хтосьці са сваякоў адшукае пад старой падкладкай бяглыя паперы — і пазнае на іх почырк Марыі.

...Перш чым прывесці фрагменты з тых апошніх пасланняў, неабходна сказаць, як загінула Марыя. Яе смерць была страшнай: гестапаўцы катавалі разведчыцу так, што потым самі пабаяліся паказаць яе цела людзям і павесілі проста ў будынку турмы.

Лісты Марыі Хаўранковай напісаны на своеасаблівай мове, гутарковай, руска-беларускай, з выкарыстаннем беларускай літары "і". Мы друкуем іх у адпаведнасці з правапісам рускай мовы.

"...Зіночка, (сястра Марыі — Д.А.) прошу многа, многа раз, не трать здаров'я. Я жыцці не жалею, потому что моя судьба такая, что я, сколько живу, столько и горюю. Может без меня сынок будет счастливей. Он и со мной горевал, а я его так, как надо, не накормила никогда и не одела, и сама тоже. Уважайте все сына за меня и мне простите, что вы за меня пережили. Убеждайте Толю, чтобы он не скучал... О, как жалею всех вас, что вам много переживать. Прошу, не плачьте, не одна я такая. Сейчас вижу — много людей переживают всякое горе. Убеждайте, как можно, маму, чтобы она не плакала..."

З ліста сыну:
 "...Хорошо учись, будь вежливым, не кури. Не ругайся, учись играть на гармошке и гитаре. У тебя есть способности. На что есть способности, то не бросай из головы, не ле-

вецкага Саюза наогул. Нават за мяжой ведалі яго работы. Яго творы, кажуць, знаходзіліся ў прыватных калекцыях партыйных кіраўнікоў.

Свой легендарны стол болей чым з дзесяці гатункаў дрэва майстар задумаў зрабіць да 25-годдзя Кастрычніцкай рэвалюцыі. А яго сталёніцу мусіў быў увянчаць надпіс, прысвечаны Сталіну. Але ў планы Арлова ўмяшалася вайна.

"Пад час акупацыі немцы даведаліся пра гэты стол, — распавядае навуковы супрацоўнік музея Людміла Кандрацьева, — і вырашылі "пераадрасаваць" унікальны падарунак — не каму-небудзь, а Гітлеру з адпаведным надпісам.

У Арлова былі жонка і чацвёра дзяцей. І перад умельцам паўстала пытанне: паслухаць немцаў і выратаваць сям'ю або... стаць здраднікам. Становішча складанае, калі не безвыходнае, Арлоў вырашае цягнуць час. Як Пенелопэ з "Адысеі" Гамэра, якая, каб пад-

Лілія Якаўлеўна жыве да гэтай пары. Яна ўсё жыццё працавала настаўніцай матэматыкі, але захавала талент бацькі — і сёння вядзе гурткі па вырабах з саломкі і льну для дзяцей. На жаль, пад час наведвання Магілёва Лілію Якаўлеўну не ўдалося застаць дома. Але Людміла Кандрацьева паказала яе ўспаміны, якія доўгі час прасіла напісаць сведку тых трагічных падзей. Вось вытрымкі з іх:

"...Вошли три человека, взяли упакованный стол и с помощью отца понесли его из дома на улицу. Далее отец вернулся одеться сам, и сказал маме, что сегодня нас не заберут — нет места на подводе, а приедут за нами через пару дней в такое же время...

...Утром, как всегда, пришел бургомистр. Он был взбешен исчезновением отца вместе со столом. Кричал на маму и, размахивая пис-

"Цалую вас тысячы, тысячы разоў..."

Артыкул II

Сустрэча магіляўчан з вызваліцелямі.

толетом, грозился расстрелять. Велел собираться ей в волость. Нас он пока не тронул. Три дня маму держали в волости, а мы, дети, находились под охраной в доме.

На четвертый нас вместе с мамой отвезли в могилевскую тюрьму. Мы стали заложниками. «Если вернется отец, — обещали нам, — вас отпустят».

В камере мы сидели прямо на полу. Было темно и холодно. Мама по очереди брала нас к себе на руки и грела. Больше всего на руках был, конечно, наш маленький Воська...

Периодически маму вызывали на допросы, с которыми она возвращалась вся избитая, кашляла кровью. Но нам мама ни на что не жаловалась, больше молчала. Ничего не сказала и немцам. Она даже проглотила иголку с хлебом, в надежде, что умрет, а детей отпустят. Но иголка не подействовала..."

На вачах у Ліліі Якаўлеўны быў забіты яе малодшы брат. Пад час аднаго са шпацыраў у турме яе за руку схпіла маміна сястра і цудам выратавала. Больш нікога ёй вызваліць не ўдалося. Дзе і як расстралілі яе родных, Лілія Якаўлеўна не ведае да гэтае пары.

Пасля вайны вакол операцыі "Стол" хадзіла мноства чутак, версій вывазу рэліквіі ў Маскву. Некаторыя імкнуліся прысвоіць сабе славу выратавання славутага падарунка Сталіну, скажаючы сапраўдным падзеі, ачарняючы ўчынкі майстра і нават патрабуючы даставіць легендарны стол, які Якаў Арлоў завяшчаў Магілёўскаму абласному краязнаўчаму музею, у сталічны Музей гісторыі Вялікай Айчыннай вайны.

І ўсё ж стол застаўся ў Магілёве. Хоць копія яго ёсць і ў фондах сталічнага музейнага сховішча.

Але гэта ўжо справы сучаснікаў. А ўдзельнікі тых падзей кажуць пра іншае. "Страшную цену заплатила наша семья за «чудо-стол», — піша Лілія Якаўлеўна, — Он не достался ни Сталину, ни Гитлеру. Но на нем невинная кровь родных мне людей. И видеть его мне всякий раз больно».

Дар'я АМЯЛЬКОВІЧ

нись. Все изучай, для тебя будет не плохо. Будешь помогать за меня бабушке и дедушке. Помни маму, что у тебя была одна... Я таки утешалась тобой и ты мной, и вся наша радость. Береги мои карточки. Пусть перешивают тебе папины костюмы... Целую вас тысячи, тысячи раз. Желая вам много раз счастья, только не такого, как было у меня, такого никому не желаю и такой смерти".

Жакетка Марыі Хаўранковай знаходзіцца ў пастаяннай экспазіцыі музея.

Адyseя магілёўскага падарунка

Адзін з самых незвычайных экспанатаў установы, звязаны з ваеннай гісторыяй, — стол майстра Якава Арлова. Мабыць, гэты прадмет — самы вядомы ў фондах магілёўскага музея. Самае цікавае ў гэтай гісторыі тое, што ў яе цэнтры — лёс простага чалавека. Не салдата або партызана, а майстра па дрэве, народнага ўмельца, які воляю абставін быў зацягнуты ў вяр ваенных падзей.

Якаў Сцяпанавіч Арлоў, яўрэйска майстар-самавучка з вёскі Нядашава, славіўся тым, што ствараў унікальныя рэчы з дрэва. Яго працы высока цаніліся не толькі ў межах роднай вёскі, вобласці, але і на ўзроўні рэспублікі ды Са-

мануць жаніхоў, чакаючы мужа, прыдумала трук з дываном — удзень яго ткала, а ўначы распускала зробленае, — так і майстар Арлоў: якія толькі не называў ён прычыны, каб зацягнуць працу. То няма патрэбнага матэрыялу, то не падабаецца ўзор надпісу, што яму зрабіў прафесійны мастак, то стол адсыр-рэў. Але немцы, не зважаючы асабліва на тыя прычыны, усё ж прымусілі Арлова паставіць на вечку патрэбныя ім словы. Але і далей майстар усімі сіламі зацягваў працэс завяршэння працы, балансуючы літаральна над прорваю.

15 лютага 1943 года да Якава Арлова прыйшлі партызаны. Па яго і той стол. І магілёўскі самародак вырашыў пайсці з партызанскай групай у лес, пакінуўшы на пэўны час — так ён казаў — сям'ю дома. Па словах Людмілы Кандрацьевай, партызаны ў лесе штыкамі знішчылі ненавісны надпіс перад адпраўкай падарунка правадзіра ў Маскву. Разам са сваім творам на "вялікую зямлю" на самалёце паляцеў і Арлоў.

Забягаючы наперад, скажам, што лёс майстра склаўся, калі можна так сказаць, добра. У Маскве яго не расстралілі за здрадніцтва, ён застаўся ў жывых і пасля вайны разам са славытым сталом вярнуўся ў Магілёў. Другі раз ажаніўся. Што ж да лёсу яго першай, той самай сям'і... Немцы, калі даведаліся пра ўцёкі Арлова, узялі яго жонку і чацвёра дзяцей у заложнікі. Потым забралі сям'ю ў турму, і калі Арлоў не вярнуўся, усіх расстралілі. Выратавацца ўдалося толькі старэйшай дачцы майстра Ліліі Арловай, якую цудам вывезла з турмы яе цётка.

Стол работы майстра Я.Арлова.

МУЗЕІ *

**НАЦЫЯНАЛЬНЫ
МАСТАЦКІ МУЗЕЙ РБ**

г. Мінск, вул. Леніна, 20.
Тэл.: 227 45 62.
■ Мастоцтва Беларусі XII — XIX стст.
■ Мастоцтва Беларусі канца XIX — пач. XXI стст.
■ Мастоцтва Расіі XVIII — пачатку XX стст.
■ Мастоцтва краін Усходу XV — XX стст.
■ Мастоцтва краін Заходняй і Цэнтральнай Еўропы XVI — XX стст.
■ Персанальная выстаўка Л.Журавовіч.
■ Выстаўка "Слуцкія паясы".
■ Выстаўка "Алтарны жывапіс XVIII — XIX стст."

Філіялы Нацыянальнага мастацкага музея РБ:

МУЗЕЙ "ДОМ ВАНЬКОВІЧАЎ".
КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА ПЕРШАЙ ПАЛОВЫ XIX ст."

г. Мінск, вул. Інтэрнацыянальная, 33а. Тэл.: 227 87 96.
■ Экспазіцыя "Сядзібы партрэт Беларусі XVIII — першай паловы XIX стст."

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС "МІР"

г.п. Мір, Карэліцкі р-н, Гродзенская вол. Тэл.: (8-01596) 2 30 35.
■ Выстаўка фотаздымкаў "Праваслаўныя і каталіцкія храмы Беларусі".

МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА НАРОДНАГА МАСТАЦТВА ў в.Раўбічы

Спарткомплекс "Раўбічы", Мінскі р-н. Тэл.: 507 44 68.
■ Пастаянная экспазіцыя.
■ Выстаўка "Бісер і роспіс на шкле".

МУЗЕЙ ВІТОЛЬДА КАЗАНАВІЧА БЯЛЫНЦАГА-БІРУЛІ ў г.МАГІЛЁВЕ

г. Магілёў, вул. Ленінская, 37. Тэл.: (8-0222) 22 48 87.
■ Пастаянная экспазіцыя.

МУЗЕІ *

**НАЦЫЯНАЛЬНЫ
МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ
І КУЛЬТУРЫ
БЕЛАРУСІ**

г. Мінск, тэл.факс: 334 11 56.
На сцэне Цэнтральнага Дома афіцэраў

г. Мінск, вул. К.Маркса, 12.
Тэл.: 227 43 22.
Экспазіцыі:

■ "Мастоцтва ў гарадской культуры XIX — пачатку XX стст."
■ "Старажытная Беларусь"
■ "Беларусь XVI — XVIII стст. у партрэтах і геральдыцы".
Выстаўкі:
■ Выстаўка "Экашык: На шляху да экалагічнай шведскай моды".
■ Фотавыстаўка "Па маршруце майстра".
■ "Партрэт вячы ў жалезным абрамленні".
■ Выстаўка "Крыніцы адвечнай прыгажосці".
■ Выстаўка "Касцярэзнае рамяство Беларусі" (з фондаў

ЛІТАРАТУРЫ

г. Мінск, вул. М.Багдановіча, 15.
Тэл.: 334 72 61.
Выстаўкі:

■ Выстаўка, прысвечаная 85-годдзю А.Савіцкага.
■ Выстаўка А.Бурсава "Златадзён".
■ "Драйв-2008".
■ "Хата — мой сувет".
■ "Чараўнік з краіны маленства". (Да 125-годдзя з дня нараджэння Я.Маўра.)
■ Выстаўка музейнага прадметаў XI — XX стст. з фонду музея "Вякоў мінулых успамін...".

**БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ
МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ВЯЛІКАЙ
АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ**

філакартычнай калекцыі У.Ліхадзедава.

■ "Беларусь: 1915 — 1918 гг." (з калекцыі У.Ліхадзедава, да 90-годдзя заканчэння Першай сусветнай вайны).

■ "Халодная зброя дзвюх сусветных войнаў".
Праект інтэрактыўнай карты: "Вызваленне Беларусі" (хроніка вызвалення і мультымедыяная прэзентацыя аперацый Чырвонай Арміі па вызваленні Беларусі ў верасні 1943 — ліпені 1944 гг.).

ГОМЕЛЬСКІ ПАЛАЦАВА-ПАРКАВЫ АНСАМБЛЬ

г. Гомель, пл. Леніна, 4. Тэл.: (8-0232) 74 19 11.
Цэнтральная частка палаца Румянцавых і Паскевічаў
Выстаўкі:

■ "Пратактычны падарункі".
■ "Нараджэнне і адраджэнне" (архітэктура Гомельскага палаца ў выяўленчых крыніцах).
Экспазіцыі:
■ "Культавыя прадметы".
■ "Старажытная гісторыя Гомельшчыны".
■ "Загадкавыя фантазіі мора" (грот палаца).

■ Экспазіцыя, прысвечаная дзяржаўнаму дзеячу СССР А.Грамыку. Вежа палаца Румянцавых і Паскевічаў
Гісторыка-мемарыяльная экспазіцыя
■ "Гравюра XVII — пачатку XX стст.". Паўночнае крыло палаца
Выстаўкі:
■ "Малюю ніткамі" (мастацкая вышэйшая А.Пугачовай).
■ "Свет звяроў Гомельшчыны".
■ Працуе куток жывых экзатычных рэптылій.

"Твары на старых фотаздымках".

■ Мастацкі салон з выстаўкай-продажам прадметаў мастацтва. *Зімовы сад*
■ Свет субтрапічных раслін і жывёл.

**ГОМЕЛЬСКІ АБЛАСНЫ
МУЗЕЙ ВАЕННАЙ СЛАВЫ**

г. Гомель, вул. Пушкіна, 5. Тэл.: (8-0232) 77 60 60.

■ Пастаянная ваенна-гістарычная экспазіцыя.
■ Лакальная экспазіцыя ў санітарным вагоне; у партызанскай зямлянцы.
■ Пастаянная выстаўка ваеннай тэхнікі.
■ На тэрыторыі музея працуе пнеўматычны цір.
■ У выставачнай зале "У баях і паходах" (войны сярэдзіны XIX — пачатку XX стст.).
■ Плакаты з фондаў Кобрынскага ваенна-гістарычнага музея імя А.В. Суворова.

ГАЛЕРЭІ*

ПАЛАЦ МАСТАЦТВА

г. Мінск, вул. Казлова, 3. Тэл./факс: 290 60 10.
■ "ABSTRACT-2009".
■ "Мой шлях" (да 65-годдзя І.Уласава).

**МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ
"УНІВЕРСІТЭТ КУЛЬТУРЫ"**

г. Мінск, Кастрычніцкая плошча, 1 (Палац Рэспублікі). Тэл.: 227 26 12.
■ "Чырвоны кут".

ГАЛЕРЭЯ ТЫЗЕНГАЎЗА

г. Гродна, пл. Тызенгаўза, 4. Тэл./факс: (8-0152) 72 27 57.
■ Выстаўка жывапісу Генадзя Піцко.

**КАРШІННАЯ ГАЛЕРЭЯ
Г.ВАШЧАНКІ**

г. Гомель, вул. Карповіча, 4. Тэл.: (8-0232) 77 75 20.
Экспазіцыі:
■ "Г.Х. Вашчанка".
Выстаўкі:
■ Выстаўка А.Крывічанінай.
■ Выстаўка "Кітай: 30 градусаў паўночнай шыраты".
■ "Святло праваслаўнай іконы".

Паважаныя чытачы!

ІДЗЕ ПАДПІСКА НА НАСТУПНЫЯ МЕСЯЦЫ І ПАЎГОДДЗЯ 2009 ГОДА!

на газету "Культура" Падпісныя індэксы: індывідуальная падпіска — 63875, ведамасная падпіска — 638752;

на часопіс "Мастоцтва" Падпісныя індэксы: індывідуальная падпіска — 74958, ведамасная падпіска — 749582.

Нацыянальнага музея гісторыі і культуры).

Дом-музей І з'езда РСДРП

г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 31а. Тэл.: 290 68 47.
■ Пастаянная экспазіцыя "Гісторыя І-га з'езда РСДРП".
■ Выстаўка "Чараўныя лялькі".

**ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ
ГІСТОРЫІ БЕЛАРУСКАЙ**

г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 25а. Тэл.: 226 03 98.
Экспазіцыі:

■ Пастаянная экспазіцыя.
■ Адкрытая пляцоўка баявой тэхнікі перыяду Вялікай Айчыннай вайны.
Выстаўкі:
■ "Адам Міцкевіч на паштоўцы к. XIX — п. XX стст.".
■ "Афганістан. Наша памяць і боль".
■ "Мінск: вандроўка ў часе" — на аснове

"Беларусь на літаграфіях Н.Орды"

(арыгінальныя літаграфіі Н.Орды з калекцыі У.Ліхадзедава).
■ "Жывое жалеза" (металічныя скульптуры С.Парцянкава).
■ "Зімовы пейзаж" (творы гомельскіх мастакоў).
■ "Запаведная краіна" — выстаўка М.К. і С.М.Рэрыхаў.

ПАЛЯЎНІЧЫ ДОМК

г. Гомель, вул. Пушкіна, 32. Тэл.: (8-0232) 74 33 41.
Экспазіцыя
■ "Інтэр'еры дваранскай сядзібы канца XIX — пачатку XX стст.". Выстаўкі:
■ "Польскі плакат XXI стагоддзя — у асяроддзі Галерэі плаката ў Кракаве".
■ Дакументальная фотавыстаўка (са збору музея і прыватных калекцый)

ТЭАТРЫ*

**НАЦЫЯНАЛЬНЫ
АКАДЭМІЧНЫ
ВЯЛІКІ
ТЭАТР ОПЕРЫ І
БАЛЕТА
РЭСПУБЛІКІ
БЕЛАРУСЬ**

г. Мінск, тэл.факс: 334 11 56.
На сцэне Цэнтральнага Дома афіцэраў

■ 21 — "Князь Ігар" А.Барадзіна.
■ 25 — "Іаланта" П.Чайкоўскага.
■ 27 — "Сельскі гонар" П.Масканьі.
■ 21 — "Князь Ігар" А.Барадзіна. (вул. Чырвонаармейская, 3)
На сцэне Палаца Рэспублікі (Кастрычніцкая плошча, 1)
■ 22 — "Чыпаліна" К.Хачатурана.
■ 22 — "Спячая прыгажуня" П.Чайкоўскага.
■ 24 — "Бярдэрка" Л.Мінкуса.
■ 28 — "Легенда аб Уленшпігелі" Я.Глебава.

**РЭСПУБЛІКАНСКІ
ТЭАТР
БЕЛАРУСКАЙ
ДРАМАТУРГІІ**

г. Мінск, вул. Крапоткіна, 44. Тэл./факс: 334 60 08.
■ 22 — "Чорны квадрат" М.Адамчыка, М.Клімковіча
■ 24 — "Сёстры Піхей" С.Кавалёва.
■ 25 — "Палёты з анёлам" З.Сагалава.
■ 26 — "Дзённік паэта (інтымны дзённік)" С. Кавалёва.

**БЕЛАРУСКІ ТЭАТР
"ЛЯЛЬКА"**

г. Віцебск, вул. Пушкіна, 2. Тэл.: (8-0212) 36 32 50.
■ 21,24,27 — "Жыў-быў заяц" М.Шувалова.
■ 22 — "Кветачка-вясёлка"
В.Катаева.
■ 25,28 — "Марозка" М.Шурынава.

**МАЗЫРСКІ
ДРАМАТЫЧНЫ
ТЭАТР ІМЯ І.МЕЛЕЖА**

г. Мазыр, вул. Ленінская, 23. Тэл.: (8-02351) 211 31.
■ 21 — "Ён, яна, акно, нябожчык" Р.Куні.
■ 22 — "Жаніцтва" М.Югала.
■ 26 — "Сільвія" А.Герні.
■ 27 — "Дрэвы паміраюць стоячы" А.Касона.
■ 21 — "Ён, яна, акно, нябожчык" Р.Куні.

Выдаецца з кастрычніка 1991 года
Заснавальнік — Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь
Рэгістрацыйнае пасведчанне № 418
Галоўны рэдактар — Людміла КРУШЫНСКАЯ
Рэдакцыйная калегія:
Лілія АНАНІЧ, Уладзімір АРЛОЎ, Уладзімір ГІЛЕП, Ірына ДРЫГА, Аляксей ДУДАРАЎ, Уладзімір ЗАМЯТАЛІН, Валянцін ЕЛІЗАР'ЕЎ, Міхаіл КАЗІНЕЦ, Віктар КУРАШ, Аляксандр РАШЧУПКІН, Барыс СВЯТЛОЎ, Рычард СМОЛЬСКІ, Святлана СУХАВЕЙ, Міхаіл ФІНБЕРГ, Леанід ШЧАМЯЛЁЎ, Уладзімір ШЧАСНЫ.
Рэдакцыя:
Сяргей ТРАФІЛАЎ (намеснік галоўнага рэдактара), Пётр ОВАД (адказны сакратар).
Рэдактары аддзелаў:
Канстанцін АНТАНОВІЧ, Надзея БУНЦЭВІЧ, Таццяна КОМАНАВА, Барыс КРЭПАК, Яўген РАГІН, Ілля СВІРЫН.
Спецкарэспандэнты:
Дар'я АМЯЛЬКОВІЧ, Наталля КІРПІЧЭНКАВА, Настасся ПАНКРАТАВА.

Загадчык аддзела фотайлюстрацый — Юрый ІВАНОЎ

Карэктар — Інга ЗЕЛЬГІС
Мастацкі рэдактар — Наталля ОВАД

Адрас рэдакцыі: 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77.
Тэлефон: (017) 289-34-66 (прыёмная)
(017) 286-07-97, Тэлефон/факс: (017) 334-57-23 (017) 334-57-35.
Рэкламны аддзел: тэл. (017) 334-57-41
www.kimpress.by
E-MAIL: kultura@tut.by

Выдавец — Рэдакцыйна-выдавецкая ўстанова "Культура і мастацтва"
Ліцэнзія на выдавецкую дзейнасць ЛВ №02330/0131892 ад 27 снежня 2006 г.
220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77. Тэл. (017) 289-34-66.
Бухгалтэрыя: тэл. (017) 334-57-35

Аўтарскія рукапісы не рэцэнзуюцца і не вяртаюцца. Аўтары допіскаў у рэдакцыю паведамляюць сваё прозвішча, поўнае імя і імя па бацьку, пашпартныя звесткі (нумар пашпарта, дату выдачы, кім выдадзены пашпарт, асабісты нумар), асноўнае месца работы, зваротны адрас. Меркаванні аўтара могуць не адпавядаць пункту гледжання рэдакцыі. Аўтары нясуць адказнасць за дакладнасць матэрыялаў. *Матэрыял на правах рэкламы.

© "Культура", 2009.
Індэкс 63875
Наклад 9827
Падпісана ў свет 19.02.2009 у 18.15
Замова 919
РУП "Выдавецтва "Беларускі Дом друку". 220013, г.Мінск, пр. Незалежнасці, 79

ISSN 1994-4780
917719944780071 09008